

จาก

ถึง

14
6 ตุลาคม

: ประวัติศาสตร์
การเมืองพิสดาร
ของสยามสมัยใหม่

*From the 14th to the 6th of October:
A Long Political History of Modern Siam*

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

Charnvit Kasetsiri

“จาก 14 ถึง 6 ตุลา : ประวัติศาสตร์การเมืองพัสการของสยามสมัยใหม่”

From the 14th to the 6th of October : A Long Political History of Modern Siam

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2562

เนื้อหาของปาฐกถาเป็นความคิดเห็นอิสระของผู้เขียน

มูลนิธิ 14 ตุลา ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

ผู้ประสงค์จะนำข้อความใด ๆ ไปพิมพ์เผยแพร่ต้องได้รับการอนุญาตจากผู้เขียนก่อน

ยกเว้นเพื่อการศึกษาอ้างอิงทางวิชาการ

ISBN	978-616-91860-8-3
พิมพ์ครั้งแรก	กันยายน 2562
ราคา	150 บาท
จำนวน	1,500 เล่ม
บรรณาธิการเล่ม	นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์, รศ.สุรัสวดี หุ่นพยนต์ สันติสุข โสภณศิริ
เลขานุการ	เศรษฐวัฒน์ สุรินทร์คำ, อโรชา พิพัฒน์วัชรนนท์
ปกและรูปเล่ม	โรงพิมพ์เดือนตุลา
ผู้จัดทำ	มูลนิธิ 14 ตุลา เลขที่ 14/16 ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทรศัพท์ 0-2622-1014-5 โทรสาร 0-2622-1016 อีเมล oct14_f@hotmail.com เว็บไซต์ www.14tula.com
พิมพ์ที่	บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด เลขที่ 39/205-206 ซอยวิภาวดีรังสิต 84 แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ 0-2996-7392-4 โทรสาร 0-8996-7395

คำนำ

งานสำคัญงานหนึ่งของมูลนิธิ 14 ตุลา คือ การจัดปาฐกถาประจำปีในโอกาสรำลึกเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

หลักการสำคัญของปาฐกถา คือ การนำเสนอความคิดต่อสังคมไทย เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ของวีรชน 14 ตุลา ที่ต้องการสร้างสรรค์ “ประชาธิปไตยสมบูรณ์” ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นประชาธิปไตยของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

วลี “ของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” เป็นวรรคทองของสุนทรพจน์ที่ประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น แสดงในงานพิธีสดุดีวีรชน ณ สุสานเมืองเกตตีสเบิร์ก ที่สละชีวิตเพื่อรักษาอุดมการณ์แห่งชาติสหรัฐอเมริกา นั่นคือการพิทักษ์รัฐประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน มิให้สูญสลายไปจากโลกนี้ ชัยชนะของกองทัพฝ่ายรัฐบาลที่เมืองเกตตีสเบิร์กเป็นจุดแตกหักของชัยชนะเด็ดขาดที่ทำให้รัฐบาลฝ่ายเหนือสามารถรักษาเอกภาพของประเทศไว้ได้ไม่แตกแยกสลายออกเป็นสองเสียง วาทะของอับราฮัม ลินคอล์น จึงมุ่งเชิดชูวีรกรรมของวีรชนผู้พิทักษ์รักษารัฐประชาธิปไตย แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับวีรชน 14 ตุลาคม ที่มุ่งต่อสู้เพื่อสร้างรัฐประชาธิปไตยขึ้น อย่างไรก็ตามที่เจตจำนงร่วมที่สำคัญคือ ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

นำเสียดายที่ตลอด 45 ปี หลังการต่อสู้เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 นอกจากไม่สามารถสร้างรัฐประชาธิปไตยขึ้นได้ ประชาชนชาวไทยกลับสับสน และเกิดวิกฤติจนต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างไม่น่าเชื่อ

ดังนั้น ในการประชุมคณะกรรมการมูลนิธิ 14 ตุลา เพื่อคัดเลือกปาฐกถาในโอกาส 45 ปี 14 ตุลา ผู้เขียนจึงเสนอชื่อศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ เป็นปาฐกถา เหตุผลสำคัญมี 2 ประการ ประการแรก เห็นว่าในสถานการณ์เช่นนี้ ควรเลือกนักประวัติศาสตร์ มาเป็นผู้ให้คำตอบ เพราะย่อมมีบทเรียนจากอดีตมาใช้เพื่อสร้างความเข้าใจปัจจุบัน และมองเห็นอนาคตได้ ประการที่สอง ด้วยความเชื่อมั่นในความเป็นนักประวัติศาสตร์มืออาชีพของอาจารย์ชาญวิทย์ ที่มีผลงานมากมาย ทั้งที่เขียนเอง พูดเอง และที่ส่งเสริมให้ตีพิมพ์ออกมาในฐานะกรรมการและเลขาธิการมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

น่าอินที่คณะกรรมการมูลนิธิ 14 ตุลา เห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ อย่างเป็นเอกฉันท์ และที่น่าอินดียิ่งกว่าก็คืออาจารย์ชาญวิทย์รับเป็นปาฐกถาโดยดุษฎี รวมทั้งที่น่าอินดีที่สุดก็คืออาจารย์ชาญวิทย์ได้เตรียมปาฐกถามาอย่างดี นำเสนออย่างสุขุมคัมภีรภาพ นำเสียดายที่อุปกรณ์การนำเสนอของมูลนิธิเป็นอุปสรรค ทำให้เกิดการสะดุด แต่อาจารย์ชาญวิทย์ก็มีเมตตาแสดงปาฐกถาจนจบด้วยดี

ปาฐกถาของอาจารย์ชาญวิทย์ครั้งนี้ ได้สืบทอดพัฒนาการความคิดและการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยในประเทศไทย โดยสืบทอดไปตั้งแต่ครั้งหมอบรัดเล แปลรัฐธรรมนูญสรวงรัฐมาเผยแพร่ ทำให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยมีพัฒนาการสืบทอดกันมาถึง 7 แผ่นดิน แน่แน่นอนว่า

รัฐ “ประชาธิปไตย” ของไทยยังห่างไกลจากความเป็น “ของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” อีกมาก นั่นคือโจทย์ที่ประชาชนคนไทย จะต้องพยายามหาคำตอบ และต้องช่วยกันฟันฝ่า สร้างสรรค์ต่อไป

ไม่น่าเชื่อว่า พัฒนาการประชาธิปไตยในประเทศไทยในปัจจุบัน เดินทางมาถึงทางหลายแพร่ง ที่ผู้คนทั่วไปยังไม่มีคำตอบ

ตอนปลายสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อญี่ปุ่นเริ่มเพลี่ยงพล้ำ และมีโอกาสที่จะแพ้สงคราม พระราชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้นิพนธ์ ทิ้งท้ายไว้ในพระนิพนธ์ “สามกรุง” ว่า

ใคร่ครวญส่วนปัจจุบัน อันบุคคลควรคึง
ต่อไปถึงภายนำ ว่าที่สุดยุทธแม่ ญี่ปุ่น
แพ้สงคราม สยามจะผ่นฉันทใด ใครสามารถ
ก่อกู้ ใครรู้รู้ทางบ้าง ไทยจะแท้งเค้างคว้าง
ไขว่คว้าหาหน ไหนเอ๋ย

ช่วงนั้น มีขบวนการเสรีไทยเกิดขึ้นนานแล้ว และสามารถก่อกู้ประเทศ ผ่านพ้นภัยพิบัติมาได้ หวังก็แต่ว่าในสถานการณ์ปัจจุบันเราจะฟันฝ่าไปได้ ไม่ “แท้งเค้างคว้าง ไขว่คว้าหาหน ไหนเอ๋ย”

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์
ประธานมูลนิธิ 14 ตุลา

สารบัญ

คำนำ	3
“จาก 14 ถึง 6 ตุลา : ประวัติศาสตร์การเมืองพืศดารของสยามสมัยใหม่” From the 14th to the 6th of October: A Long Political History of Modern Siam	9
ภาคผนวก	91
The Constitution of the United States of America รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฉบับแปลของหมอบรัดเลย์	I
ประกาศสงคราม-จอมพล ป. พิบูลสงคราม	XV
ประกาศสันติภาพ-ปรีดี พนมยงค์	XXIII
บันทึกประวัติศาสตร์ 14 ตุลาคม 2516 14 October 1973 Student Uprising in Thailand. (English translation and summary by Benedict Anderson, Cornell University)	XXVII

จาก 14 ถึง 6 ตุลาคม:

ประวัติศาสตร์การเมืองพัสดาร์งองสยามสมัยใหม่

From the 14th to the 6th of October:

A Long Political History of Modern Siam

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ¹

Charnvit Kasettsiri

1

บทนำ

ตุลา - พฤษภาคม - 2475 – ส.ศ. 130 – ส.ศ. 103

ดังที่เป็นที่ทราบกันดีว่า เหตุการณ์ที่เรารู้จักกันในนามของ 14 ตุลา
ไม่ว่าจะเรียกว่า “การปฏิวัติ” หรือในนามใด ๆ เช่น “วันมหาวิปโยค”

หรือ “วันมหาปิติ” ก็ตามนั้น เป็นเหตุการณ์สำคัญที่สุดเหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทยร่วมสมัย ความยิ่งใหญ่และความสำคัญ กับผลกระทบอันกว้างไกล สามารถเทียบได้หรือมากกว่ากับ ‘การปฏิรูป พ.ศ. 2435 (ค.ศ. 1893)’ และ/หรือ ‘การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1932)’ ทั้งนี้ โดยที่เราจะเห็นได้จากผลพวงต่อเนื่อง ที่มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่ตามกันมาไม่ว่าจะเป็น 6 ตุลา พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976) หรือ พฤษภา พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) และ/หรือ เมษา/พฤษภา พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) ที่เกี่ยวโยง ต่อเนื่องกันอย่างแยกออกได้ยาก²

กล่าวโดยย่อ 14 ตุลา พ.ศ. 2516 (ค.ศ. 1973) มองย้อนกลับไป ในอดีตอันยาวไกลแล้ว เราก็จะเห็นว่า 14 ตุลา ผูกโยงกับเหตุการณ์อื่น ๆ ก่อนหน้า ดังต่อไปนี้ คือ

ก ‘ปฏิวัติ พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1932)’ ในสมัยรัชกาลที่ 7 หรือ ถอยกลับไปได้ 41 ปี³

ข ‘ปฏิรูป พ.ศ. 2435 (ค.ศ. 1893)’ ในสมัยตอนกลางรัชกาลที่ 5 คือ กลับไป 80 ปี

ดังนั้น ถ้าเราถือเอา ‘ปฏิรูป พ.ศ. 2435 (ค.ศ. 1893)’ เป็นหมุดหมายของการที่สยามประเทศไทยของเราเดินทางเข้าสู่ “สมัยใหม่” หรือ Modern Period แล้ว ก็กินระยะเวลาถึง 125 ปี ที่ประชาธิปไตย ที่รัฐธรรมนูญ ที่รัฐสภา ที่การเลือกตั้ง กลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่กลายเป็นประเด็นของชนชั้นนำที่จะต้องถกเถียงกัน และเป็นเรื่องที่จะปฏิเสธได้ยากยิ่งของการเมืองการปกครองไทยสมัยใหม่

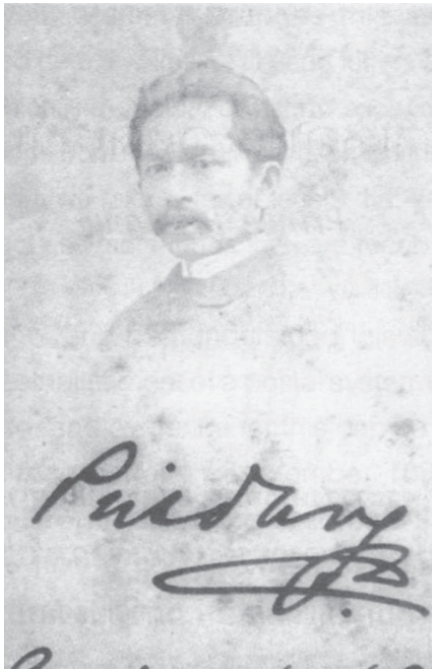
2

และยิ่งไปกว่านั้น หากยิ่งมองกลับไปให้ยาวไกลกว่านั้นอีก เราก็อาจจะขยายความช่วงโยงไปถึงภูมิหลังอันมีปรากฏการณ์สำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบไม่โดยตรง ก็โดยทางอ้อมต่อการเมืองการปกครองไทยปัจจุบัน กล่าวคือย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์และ/หรือปรากฏการณ์อย่างน้อยก็ 3 กรณี เมื่อมีการเรียกร้องระบอบใหม่ในตอนกลางและตอนปลายรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 กับการกบฏ/ปฏิวัติเมื่อต้นรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 ดังต่อไปนี้ คือ

2.1

รัตนโกสินทร์ศก หรือ ร.ศ. 103 การเรียกร้องเมื่อ ร.ศ. 103 ที่รู้จักกันในกรณีของ “คำกราบบังคมทูลความเห็นจัดการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดิน ร.ศ. 103” ที่บรรดาเจ้าและขุนนางรวม 11 ราย ที่ประจำอยู่ ณ สถานทูตสยามกรุงลอนดอนและนครปารีส อันมีพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ ซึ่งมีพระชนม์ 33 พรรษา เมื่อ พ.ศ. 2394/95-2477/78 (ค.ศ. 1852-1935) เป็นผู้นำ และมีผู้ร่วมลงนาม อาทิ กรมพระนเรศวรยุทธธิ (30 พรรษา) พระอนุชาต่างมารดาของรัชกาลที่ 5, กรมพระสวัสดิวัดนวิศิษฎ์ พระอนุชาต่างมารดา (20 พรรษา), กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิธาดา พระอนุชาต่างมารดา

(28 พรรษา) เป็นต้น, ซึ่งต่างก็อยู่ในวัยฉกรรจ์ เสนอต่อพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 (พระชนมายุ 32) เมื่อ 9 มกราคม พ.ศ. 2427/28 (ค.ศ. 1884) ขอให้ทรงดำเนินการปกครองสยาม “ตามทางญี่ปุ่นที่ให้เดินทางยุโรป มาแล้ว” โดยมีระบอบที่ “เรียกว่าคอนสติติวชันแนลโมนากี ดังเช่น สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทุก ๆ พระองค์ในยุโรป ที่มีต้องทรงราชการ ด้วยพระองค์เอง” มี “คาบิเนต” [หรือ “คณะเสนาบดี/รัฐมนตรี] และ ดังเป็นที่ทราบกันแล้วนั้น ผลลัพธ์ก็คือ ผู้ก่อการริเริ่ม “คำกราบบังคมทูล ความเห็นฯ” คือ พระองค์เจ้าปฤษฎางค์ ต้องหลุดกระเด็นออกจากตำแหน่ง ราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นเอง และต้องลาออกจากราชการในปี พ.ศ. 2433 (ค.ศ. 1890) หรืออีก 6 ปีต่อมา และจบลงด้วยการ “ลี้ภัยการเมือง” ต้องไปบวช เป็นพระภิกษุอยู่ศรีลังกาเกือบ ตลอดชีวิตเป็นเวลา 14 ปี พ.ศ. 2439-2453 (ค.ศ. 1896-1910) พระองค์เจ้าปฤษฎางค์จะกลับเข้ามาในสยามประเทศได้อีกครั้งหนึ่ง ก็เมื่อภายหลังการเสด็จสวรรคต ของรัชกาลที่ 5 แล้ว พร้อมด้วย ข้อต่อรองที่ท่านจะต้องสละตัว เหลือง สีกออกจากความเป็น พระสงฆ์⁴

พระองค์เจ้าปฤษฎางค์

2.2

อนึ่ง นอกเหนือจากบรรดากลุ่มเจ้านายและขุนนางที่กล่าวข้างต้น ยังมีการเรียกร้องของนักคิดนักเขียนสามัญชนอีกท่านหนึ่ง คือเทียน วรรณโก ที่เรารู้จักกันในนามปากกาว่า “เทียนวรรณ” พ.ศ. 2385-2458 (ค.ศ. 1842-1915) ท่านเป็นนักกฎหมาย นักคิด นักเขียน และ นัก นสพ. ที่เสนอความคิดความเห็นว่าด้วยการเมืองการปกครองสมัยใหม่ในช่วง ระยะเวลาอันยาวนานจากสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 6 ดังปรากฏ ข้อความที่น่าสนใจในหนังสือพิมพ์ของท่าน คือ “ตุลวิภาคพจนกิจ” พ.ศ. 2442-2449 (ค.ศ. 1899-1906) เมื่อครั้งที่ท่านมีอายุระหว่าง 37-64 กับ “ศิริพจนภาค” พ.ศ. 2451 (ค.ศ. 1908) เมื่อมีอายุได้ 66 ในสมัยปลายรัชกาล ที่ 5 ดังในบทกลอนต่อไปนี้

“ไพร่เป็นพื้นยืนร้องทำนองชอบ

ตามระบอบปาลีเมนต์ประเด้นข้า

แม้ฉันงั้ข้าล้าหลังยังมีทำ

จะตกต่า่น้อยหน้าเวลาสาย

“ขอให้เห็นเช่นเราผู้เฒ่าทัก

บำรุงรักษาชาติสะอาดศรี

ทั้งเจ้านายฝ่ายพหลและมนตรี

จงเป็นศิวิไลซ์จริงอย่านิ่งนาน

ให้รักษาปาลิเมนต์ขึ้นเป็นหลัก
จะได้ชักน้อมใจไพร่สมาน
เร่งเป็นพรีปรีดาอย่าช้ากาล
รักษาบ้านเมืองเราช่วยเจ้านาย”

“เทียนวรรณ” เขียนบทกลอนเรียกร้องระบอบประชาธิปไตย ข้างต้นในลักษณะที่ประนีประนอมอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะท่านมีอายุมากถึงกว่า 60 ปีแล้ว แต่ก่อนหน้านั้นท่านได้แสดงความคิดที่เรียกได้ว่าเป็นสมัยใหม่ และกล้าบุคอย่างยิ่ง ดังปรากฏในข้อเขียน “ว่าด้วยความฝิ่นละเมอ แต่มีใชนอนหลับ” คือ “คิดจะจัดบ้านเมืองแลเปลี่ยนแปลงแก้ไขชนบธรรมเนียมในประเทศสยามเสียใหม่ ให้ดีให้ทันแก่สมัย” ครั้งนั้น ท่านมีอายุได้เพียง 30 ปี เมื่อ พ.ศ. 2415 (ค.ศ. 1872) ซึ่งตรงกับสมัยต้นรัชกาลที่ 5 หรือปีที่ 4 ในรัชสมัยนั้น และเราก็ต้องไม่ลืมว่านักคิดนักเขียนผู้มีความคิดสมัยใหม่ท่านนี้ แทนที่จะต้องไปสัภัยการเมืองในต่างประเทศ กลับต้องถูกจำคุกเป็นเวลายาวนานมาก ‘ซังลิ้ม’ ถึง 17 ปีระหว่าง พ.ศ. 2425-2442 (ค.ศ. 1882-1899) เมื่อมีอายุระหว่าง 40-57 ปีด้วยโทษฐานการหมิ่น “ตราพระราชสีห์” ที่ตีความเสมือนว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ กับหมิ่นประมาทเสนาบดีมหาดไทยและเกษตรราธิการ ท่านถูกโบย 50 ที และถูกขังคุกนานจนเกือบถูกลืม⁵ กว่าที่จะออกมาแสดงความคิดความเห็นความเป็นคนสมัยใหม่ของท่านได้ ก็มีอายุ 57 ปีในวัยปัจฉิมเข้าไปแล้ว⁶

2.3

ถัดจากผู้คนที่ทั้งในระดับเจ้าขุนนาง และสามัญชนในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงตอนต้นสมัยรัชกาลที่ 6 ที่มีปรากฏการณ์ใหม่ของการผลักดันดินที่รู้จักกันในนามของ ‘กบฏ ร.ศ. 130’ หรือ ‘กบฏหมอบลิ่ง พ.ศ. 2454/55 (ค.ศ. 1912) ที่นายทหารหนุ่มที่นำโดย ร.อ. ขุนทวยหาญพิทักษ์ (พ.ศ. 2425-2502 / ค.ศ. 1882-1959) เหลียง ศรีจันทร์ ขณะนั้นมีอายุ 30 ปี วางแผนปฏิบัติการ ซึ่งไปไกลถึงการเปลี่ยนระบอบกษัตริย์ (monarchy) ให้เป็นสาธารณรัฐ (republic) ผู้ก่อการครั้งนี้ ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุเพียงประมาณ 20 ปีเท่านั้น เป็นคนหนุ่ม และน่าจะได้รับความบันดาลใจจากความเสื่อมโทรมของระบอบการปกครองสยามในสมัยนั้น กับสถานการณ์ระดับโลก คือ การปฏิวัติจีน/ซุนยัตเซ็น 1 ตุลาคม พ.ศ. 2454 (ค.ศ. 1911) อันเป็นการปฏิวัติประชาธิปไตยล้มเลิกระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่เกิดขึ้นในทวีปเอเชียเป็นแห่งแรก และเกิดก่อนการปฏิวัติรัสเซีย พ.ศ. 2460 (ค.ศ. 1917 รวมทั้งถ้าเราไม่นับรวมการปฏิวัติในฟิลิปปินส์ที่ต้องการล้มล้างระบอบของสเปนเมื่อปี พ.ศ. 2439 (ค.ศ. 1896) ที่นำโดยโฮเซ ริซัล กับ เرنัลโด อากินัลโด) การปฏิวัติจีนเกิดขึ้นเพียงไม่ถึง 5 เดือนก่อน ‘กบฏ ร.ศ. 130’ ก่อนที่พวกเขาบรรดานายทหารและข้าราชการหนุ่ม ๆ อายุระหว่าง 20-30 ปี จะถูกจับกุมเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2454/55 (ค.ศ. 1912) ทั้งหมด กว่า 90 นาย ส่วนหนึ่งถูกตัดสินประหารชีวิต แต่ได้รับการลดหย่อนให้จำคุกอยู่เกือบตลอดรัชสมัย 15 ปีของรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2453-2468 (ค.ศ. 1910-1925).⁷

3

หมอบรัดเลย์ กับรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา

ท้ายที่สุด หมุดหมายที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่อาจจะไม่เป็นที่รับรู้กันทั่วไปนัก คือ หากเรากลับไปให้ไกลยิ่งกว่าสมัยของรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 แล้ว เราจะพบปรากฏการณ์ ที่แสดงให้เห็นว่าความคิดสมัยใหม่ ว่าด้วย “ประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ รัฐสภา และการเลือกตั้ง” ได้ปรากฏตัวขึ้นอย่างเป็นทางการและเป็นลายลักษณ์อักษร ก็คือ จากการแปรรัฐธรรมนูญอเมริกัน (The Constitution of the United States of America) ออกเป็นภาษาไทยเป็นครั้งแรก โดยหมอบรัดเลย์ (Dan Beach Bradley) หมอสอนศาสนาคริสต์ชาวอเมริกันในปี พ.ศ. 2408 (ค.ศ. 1865) ซึ่งตกอยู่ในสมัยตอนปลายของพระจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 และนี่ก็คือ ภูมิหลังประเภท a long history หรือในภาษาไทย อาจจะเรียกว่าเป็นประวัติศาสตร์ ‘พิสดาร’ หรือประวัติศาสตร์ ‘ยาว’ ที่ครอบคลุมรัชสมัยกลับไปไกลถึง 7 แผ่นดิน จากปลายรัชกาลที่ 4 ถึงต้นรัชกาลที่ 10 จากปี พ.ศ. 2408 (ค.ศ. 1865) ถึง พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) ซึ่งเป็นปีที่จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ รวมแล้วเป็นเวลาถึง 154 ปี หรือหนึ่งศตวรรษครึ่ง นั่นเอง

4

ครั้งนั้น เมื่อตอนปลายรัชสมัยของพระจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2408 (19 October 1865) ซึ่งตรงกับเดือนสิบเอ็ด แรมสิบสี่ค่ำ จุลศักราช 1227 หรือ 19 October 1865 คือวันเดือนปี ที่หนังสือ (พิมพ์) จดหมายเหตุ The Bangkok Recorder ที่มี “หมอบรัดเลย์” (Dan Beach Bradley) ชาวอเมริกันจากรัฐคอนเน็คติกัตที่เป็นทั้งนายแพทย์ เป็นมิชชันนารีเผยแพร่คริสต์ศาสนา และเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ได้ตีพิมพ์เรื่องที่น่าจะถือได้ว่าแปลกประหลาดอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทยในสมัยนั้น นั่นคือบทแปลรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาและลงตีพิมพ์ติดต่อกันใน นสพ.รายปักษ์ของท่านเป็นเวลา 2 เดือน

หมอบรัดเลย์ เกริ่นนำบทแปลของท่านไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

“กระษัตริย์ เมืองอยู่ในทิศเทศ

คนที่ดูในหัวข้อนี้ก็คงจะถามว่า, เมืองอยู่ในทิศเทศมีกระษัตริย์ฤา. ได้ยินข่าวเปนความปะราปะราวามว่า, ไม่มีกระษัตริย์, มีแต่เปรคสิเดนตฺที่ผู้ราษฎร จัดเลือกตั้งขึ้นไว้, ให้เปนเจ้าเมืองสปี, เมื่อครบแล้วก็จัดเลือกใหม่. ที่เข้าใจตั้งนั้น ก็ถูกบ้างผิดบ้าง แต่เมืองอยู่ในทิศเทศ ไม่มีคนเปน กระษัตริย์ก็จริง, มีแต่กอนสตีติวชัน คือ กดหมายอย่างหนึ่งสั้น ๆ เปน แบบอย่างสำหรับจะให้เจ้าเมืองรักษาดัว แลรักษาเมืองตามกดหมายนั้น. ... ให้บทกอน

สตีตวชัน ตั้งไว้เป็นต่างกระษัตริย์ ถ้าแม่น์เปรสลิเดนตจะหักทำลายกอน
สตีตวชันเมื่อใด ก็คงจะเปนโทษใหญ่ เมื่อนั้น ถ้าหัวเมืองใด ๆ เอาใจออก
หาก จากกอนสตีตวชันนั้น ก็จัดได้ชื่อว่าเปนขบถ. ผู้รราชฎรหัวเมือง
ทั้งปวงนั้นเปนผู้จัดเลือก ตั้งบทกอนสตีตวชัน ขึ้นเปนใหญ่แทนกระษัตริย์.
แลรราชฎรทั้งปวงได้เลือกคนตั้งเปนเปรสลิเดนต, สำหรับจะป้องกันรักษา
บทกอนสตีตวชันให้มั่นคง.”

หมอบรัดเลย์ กล่าวต่อไปอีกว่า “ที่นี่ ข้าพเจ้าจะสำแดงให้ท่านทั้ง
ปวงรู้ว่า กอนสตีตวชันนั้นเปนอย่างไร. ข้าพเจ้าได้แปลออกเปนภาษาไทย
ตรง ๆ บางทีแปลยาก จะเข้าใจก็ยาก, แต่ข้าพเจ้านึกเห็นว่าท่านทั้งหลาย
จะพอใจอ่านตริกตรอง ดู กระษัตริย์ เมือง อยู่ในทิศเทศบ้างดอกรมะง.
ถ้าเห็นข้อใดมีความสำคัญเปนเลืบนั่ววงกัน ฉนี้, () ก็ให้เข้าใจว่า เปน แต่
คำ อธิบายความดอ⁸.”

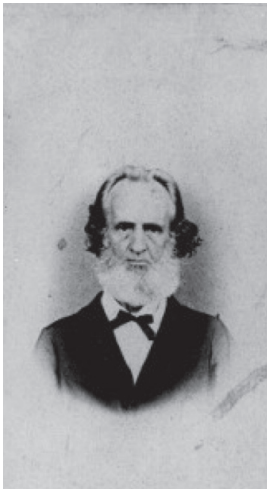
ครั้นเกริ่นนำเสร็จ หมอบรัดเลย์ก็เริ่มต้นแปลรัฐธรรมนูญอเมริกัน
โดยไล่เรียงตามมาตราไปทีละมาตรา และเราจะพบว่า ทั้งรัฐธรรมนูญ
ทั้งรูปแบบของการเมืองการปกครอง ซึ่งแม้จะลงหลักปักฐานแล้วในอเมริกา
และยุโรปแล้วก็ตาม แต่เป็นของใหม่มาก ๆ สำหรับชาวเอเชีย ในเมื่อ
แนวความคิดเหล่านั้น ยังไม่ปรากฏ คำศัพท์จึงยังไม่มีการบัญญัติ หรือสร้าง
คำใหม่ ๆ ดังนั้นหมอบรัดเลย์ จึงต้องใช้คำทับศัพท์ ดังเช่น “ยูไนติศเทศ
อเมริกา = The United States of America ไม่ใช่ “สหรัฐอเมริกา” อย่าง
ที่เราใช้กันในปัจจุบัน, กอนสตีตวชัน = constitution ไม่ใช่ “รัฐธรรมนูญ”,
คอนเกรส = Congress ไม่ใช่ “รัฐสภา”, เร็บริเซ็นเตติฟ = Representative
ไม่ใช่ สส., เซนเอต เซนเนตอร์ = Senate-senator ไม่ใช่ “วุฒิสภา

วุฒิสมาชิก)”, และ เปรซิเดนต์ = President หาใช้ “ประธานาธิบดี” ไม่
ทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ เป็นศัพท์ที่ได้รับการบัญญัติในภายหลังทั้งสิ้น

อนึ่ง ในการแปลและการทำคำบรรยายประกอบนั้น หมอบรัดเลย์
ได้สอดแทรกความคิดว่าด้วย การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐฯ
เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างจากการสืบราชสมบัติของไทยสยาม ไม่ว่าจะด้วย
การราชาภิเษก หรือปราบดาภิเษกไว้ดังนี้ “อำนาจที่จะครอบครองเมือง
อยู่ในเทศฯ, จะให้ตั้งอยู่ในคนผู้หนึ่ง, ที่จะเป้นเริศซิเด็นต์ของเมือง
อยู่ในเทศอเมริกา, ท่านจะตั้งอยู่ในตำแหน่งนั้นครบ ๔ ปี. แลท่านกับ
ไวซ์เริศซิเด็นที่จะตั้งไว้ครบ ๔ ปีเหมือนกันนั้น จะต้องเลือกทั้งสองคนนั้น”
โปรดสังเกตคำว่า “จะต้องเลือกทั้งสองคนนั้น” คือประธานาธิบดีกับ
รองประธานาธิบดี นั่นเอง ซึ่งเราไม่ทราบได้ว่าหมอบรัดเลย์ ท่านพยายามโยง
เข้ากับเรื่องการเมืองกษัตริย์ 2 พระองค์ คือ พระจอมเกล้าฯ กับ พระปิ่นเกล้าฯ
ที่ฝรั่งมักจะรับรู้ในชื่อของตำแหน่งว่า First King และ Second King of
Siam หรือไม่ และที่สำคัญคือสิ่งที่ต้อง ‘เลือกตั้ง’ หาใช้การสืบราชสมบัติ
หรือการปราบดาภิเษกไม่

สำหรับ ‘จดหมายเหตุ Bangkok Recorder’ ซึ่งถือได้ว่าเป็น
หนังสือพิมพ์ภาษาไทยฉบับแรกนั้น มีการตีพิมพ์สองครั้งด้วยกัน ครั้งแรกใน
สมัยรัชกาลที่ 3 เป็นรายเดือน มีทั้งหมด 16 ฉบับ ระหว่างเดือนกรกฎาคม
พ.ศ. 2387 (ค.ศ. 1844) ถึงตุลาคม พ.ศ. 2388 (ค.ศ. 1845) แล้วก็หยุดกิจการ
ไป 20 ปี มาเริ่มต้นใหม่ปลายสมัยรัชกาลที่ 4 ตีพิมพ์เป็นรายปักษ์ เป็นเวลา
2 เดือน ระหว่างวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2408 (ค.ศ. 1865) ถึง 1 มกราคม
พ.ศ. 2409 (ค.ศ. 1866) ก่อนพระจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 สวรรคตประมาณ

2 ปี น่าสนใจว่า นสพ. ‘จดหมายเหตุ Bangkok Recorder’ ยุคหลังนี้ มีผู้สมัครเป็นสมาชิกที่เป็นเจ้า ขุนนาง (ระดับสูงทั้งในพระนคร และเมืองใหญ่ ๆ) คหบดี ชาวต่างชาติ ฯลฯ เป็นจำนวนถึง 105 ราย มีสมาชิกสำคัญ ๆ อาทิ พระจอมเกล้าฯ พระปิ่นเกล้าฯ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ หม่อมราโชทัย ฯลฯ

หมอบรัดเลย์ Dan Beach Bradley

ค.ศ. 1804-1873 หรือ พ.ศ. 2347-2416

ดังนั้น ขอกล่าวโดยย่อและย่ออีกว่า ถ้าเราเปลี่ยนไปถือเอาการปรากฏตัวของรัฐธรรมนูญอเมริกันเป็นภาษาไทย ในปี พ.ศ. 2408 (ค.ศ. 1865) เป็นอีกหมุดหมายหนึ่งของการเริ่มต้นของ ‘สมัยใหม่’ หรือ Modern Period มาจนถึงปีปัจจุบันนี้ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) แล้ว ก็เป็นเวลาถึง 154 ปี ที่แนวความคิดว่าด้วย ‘ประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ รัฐสภา ตลอดจนการเลือกตั้ง’ ได้แทรกซึมเข้ามาในระดับบน ๆ ของชนชั้นปกครองไทย และค่อย ๆ กลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเมืองการปกครองไทยสมัยใหม่ ตั้งต้นจากปลายสมัยรัชกาลที่ 4 จนกระทั่งมาถึงรัชกาลที่ 10 ผ่านมา

ถึง 7 แผ่นดิน และนี่ คือ ‘พล็อต’ หรือเรื่องราวของประวัติศาสตร์พิศดาร
อันแสนยาว และแสนไกล ถึง 7 รัชสมัย 7 แผ่นดิน ด้วยกัน

5

ประวัติศาสตร์พิศดาร *histoire longue durée*

หากจะกล่าวโดยรวมในแง่ของประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่
สาธยายมาข้างต้น เราอาจจะขอยืมกรอบการมองของฝรั่งเศสมาช่วยพิจารณา
นั่นคือ แนวคิดที่เรียกว่า *histoire longue durée* หรือในภาษาอังกฤษว่า
long term, long history (ที่ในที่นี้ ขอใช้คำภาษาไทยไปพลางก่อนว่า
‘ประวัติศาสตร์พิศดาร’ หรือ ‘ประวัติศาสตร์ยาว’) ซึ่งเป็นขั้วตรงกันข้ามกับ
สำนักคิดที่เรียกว่า *histoire événementielle* หรือ “evental history” ซึ่ง
อาจใช้คำไทย ๆ ว่า ‘ประวัติศาสตร์เฉพาะ’ หรือ ‘ปวศ. อีเวนท์’ ที่มีลักษณะ
จำเพาะเจาะจงเหตุการณ์ หรือ short-term ระยะสั้น ๆ ตามแบบฉบับของ
นักพงศาวดาร หรือ นักเขียนนักข่าวสารคดีทั่ว ๆ ไป

สำหรับกลุ่มนักประวัติศาสตร์ที่มีแนวคิดแบบ *longue durée* นี้
จะรู้จักกันในนามว่า Annales School ที่นักประวัติศาสตร์สำนักนี้
นำเรื่องราวทั้งที่เป็นเรื่องเฉพาะ เป็นเหตุการณ์ระยะสั้น ๆ มาประมวลกัน
เป็น ‘ทศวรรษ’ หรือ ‘ศตวรรษ’ แล้วใช้ศาสตร์หลายแขนงทำการศึกษา
ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์สังคม ตลอดจน

ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม นำมาสังเคราะห์วิเคราะห์จนกระทั่งได้ภาพของ
ประวัติศาสตร์ในมุมที่กว้างขวาง ยาวไกล

บุคคลสำคัญ ๆ ในสำนักนี้ ก็มีเช่น Marc Bloch, Lucien Febvre,
Fernand Braudel เป็นต้น ซึ่งส่งอิทธิพลให้กับนักวิชาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทย อย่างเช่น Antony Reid และ/หรือ Pasuk Phongpaichit
กับ Chris Baker ในงานชิ้นหลัง ๆ

6

**วิกฤตการณ์ยาว 2 ทศวรรษ: จาก พ.ศ. 2540 ถึง 2562 (ค.ศ.
1997-2019)**

ที่นี่ เมื่อเรานำกรอบดังกล่าว มาศึกษาเหตุการณ์บ้านเมืองของเรา
ในปัจจุบัน ที่โดยส่วนตัวแล้วผู้เขียนคิดว่า ถ้าเรามองกลับไปสักสองทศวรรษ
เราก็จะพบว่า มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่ถือได้ว่าเป็น ‘วิกฤตการณ์ยาว’ ถึง
21 ปี ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) ถึงปี พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019)
ซึ่งเป็นปีที่ตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ที่จะช่วยให้เราเข้าใจว่า เรามาถึง ณ จุดนี้
ได้อย่างไร โดยขอท้าวความเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้ คือ

6.1

วิกฤตการณ์ทางการเมืองอันยาวเหยียดนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจค่าเงินบาทตกต่ำ หรือ ‘ต้มยำกุ้ง’ เมื่อ 2 กรกฎาคม 2540 (ค.ศ. 1997) ที่ทำให้เกิดการปฏิรูปทางการเมือง อันนำมาซึ่ง รัฐธรรมนูญ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) ฉบับที่ 16 ที่ถือกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุดฉบับหนึ่ง ที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากเป็นพิเศษ มีบทบัญญัติทั้งการกระจายอำนาจ (อบจ. อบต.) ทั้งองค์กรถ่วงดุลตรวจสอบ (มีองค์กรอิสระ) กับการสร้างระบบพรรคการเมืองในอุดมคติแบบของสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา (UK & US) ที่มีพรรคใหญ่เพียง 2 พรรค

แต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ก็มีอายุอยู่ได้เพียง 9 ปี และก็เป็นช่วงเวลา ที่ กระแสการเมืองใหม่ ได้ทำให้ นรม. ที่มาจากการเลือกตั้งที่เป็นรัฐบาลพลเรือน คือนายทักษิณ ชินวัตร⁹ (นรม. คนที่ 23) จากพรรคไทยรักไทย สามารถอยู่ในตำแหน่งได้จนครบวาระ 4 ปีได้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ทั้งยังได้รับการเลือกตั้งอย่างล้นหลามกลับเข้ามาในวาระที่สอง ดำรงตำแหน่ง นรม. รวมแล้ว 5 ปีกับ 222 วัน ระหว่าง 9 กุมภาพันธ์ 2544 – 19 กันยายน 2549 (ค.ศ. 2001-2006) แต่ชัยชนะอันท่วมท้นในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) และความสำเร็จในระบอบรัฐสภา ก็นำมาซึ่งปฏิกิริยาทางการเมือง ปฏิกริยาโต้ตอบจากฝ่ายตรงข้ามหรือพลังการเมืองเก่า ดังจะเห็นได้จากการก่อตัวขององค์กรที่รู้จักกันในนามของ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (พธม.) อันมีนายสนธิ ลิ้มทองกุล นักสื่อสารมวลชน กับพลตรีจำลอง ศรีเมือง อดีตผู้นำในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) เป็นผู้นำ

พรม. กลายเป็นผู้นำ ‘มวลชน’ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) เป็นเวลาหลายปี โดยข้ออ้างที่ว่า ‘ระบอบทักษิณ’ นั้น ‘โกงกิน ชั่วร้าย คอร์รัปชัน และเป็นทุนนิยมสามัญ’ ทั้งหลายทั้งปวง ที่เป็นลักษณะ ตรงกันข้ามกับแนวความคิดอุดมคติว่าด้วย ‘คนดี’ ตามแนวพระราชปรรณ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9¹⁰ กลุ่มพรม. ประกาศตน เป็น “ผู้รักชาติ กู้ชาติ” เป็นตัวแทน เชิดชูสัญลักษณ์ ‘ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์’ และเป็นที่มาของการเมืองของ “คนเสื้อเหลือง” ที่มี คนชั้นกลางในกรุง กับเมืองใหญ่ ๆ บางเมืองในต่างจังหวัด และที่สำคัญ คือ จากภาคใต้ เข้าร่วมสนับสนุนเป็นจำนวนเป็นแสนเป็นล้าน (อาจจะถึง กว่า 10 ล้าน) ทั้งนี้ทั้งนั้นจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ นสพ. และไซเบอร์ สื่อสังคม ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีแพร่หลายทั้งในองค์กรของรัฐ และที่สำคัญคือของ เอกชน อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน วิฤตติงกล่าวจบลงด้วย ‘รัฐประหาร’ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 (ค.ศ.2006) ในขณะที่ นรม. ทักษิณ ชินวัตร กำลัง อยู่ระหว่างการประชุมองค์การสหประชาชาติ ณ กรุงนิวยอร์ก และทำให้ อดีต นรม. ท่านนี้ ต้องตกค้างลี้ภัยการเมืองอยู่ประเทศดูไบ นับตั้งแต่นั้นมา

6.2

การรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) ที่พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ผบ.ทบ. กระทำในนามของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เป็นผู้นำ ในการยึดอำนาจจากรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร คปค. (ที่ตอนหลังได้ตัด คำว่า ‘อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข’ ออก) ได้เสนอแต่งตั้งพลเอก

สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็น นรม. (คนที่ 24) มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ 18 พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) มีการเลือกตั้งอย่างรวดเร็วภายหลังการรัฐประหารเพียงหนึ่งปีกว่า ๆ เมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) และทำให้นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน กับนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รก. หัวหน้าพรรคพลังประชาชน ซึ่งบุคคลทั้งสองก็เปรียบเสมือนตัวแทนของทักษิณ ชินวัตร ได้ก้าวขึ้นมาเป็น นรม. (คนที่ 25 และ 26) ตามลำดับ คือ 29 มกราคม - 9 กันยายน พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) (หรือ 223 วัน กับ 18 กันยายน - 2 ธันวาคม หรือ 75 วันในปีเดียวกันนั้น แต่ทั้งสอง นรม. ก็ถูกมาตรการ “ตุลาการภิวัตน์” หรือ “ตุลาการธิปไตย” โดยศาลรัฐธรรมนูญ ปลดออกจากตำแหน่ง¹¹

6.3

วิกฤตทางการเมือง และกระบวนการ “ตุลาการภิวัตน์” หรือ “ตุลาการธิปไตย” (หรือ “การรัฐประหาร” โดยฝ่ายศาล/ตุลาการ) ที่ดำเนินต่อมาเรื่อย ๆ นั้น ทำให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ก้าวขึ้นมาแทนเป็น นรม. (คนที่ 27) โดยอยู่ในตำแหน่งเกือบ 3 ปี ระหว่าง 17 ธันวาคม - 5 สิงหาคม พ.ศ. 2554 / ค.ศ. 2011 และในช่วงดังกล่าวนี้แหละ ที่วิกฤตทางการเมือง ได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง ความขัดแย้ง การแตกแยกทางความคิดในหมู่คนไทยมีความชัดเจนยิ่งขึ้น จากการที่ฝ่ายสนับสนุนทักษิณ ที่เคยสวมเสื้อเหลืองเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เหมือน ๆ กับ พรม. ฝ่ายตรงข้ามของตน ก็พัฒนาไปเป็น “คนเสื้อแดง” จากกลุ่มก้อนทางการเมืองของตนที่มีชื่อว่า “แนวร่วม

ประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ” (นปช. ซึ่งเคยใช้ชื่อเดิมว่า แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ หรือ นปค.) โดยมีนักการเมืองสำคัญอย่าง วีระกานต์ มุสิกพงศ์ จตุพร พรหมพันธุ์ และ ณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ เป็นผู้นำ และเริ่มมีบทบาทอย่างเด่นชัดในช่วงปี พ.ศ. 2550 / ค.ศ. 2007 ในการรณรงค์ไม่รับรัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 และก็เช่นเดียวกันที่ “คนเสื้อแดง” มีจำนวนผู้สนับสนุน พอ ๆ กับ “คนเสื้อเหลือง” คือเป็นจำนวนเป็นแสนเป็นล้าน (10 กว่าล้านเช่นกัน) ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นคนชั้นกลางในกรุง กับเมืองใหญ่ ๆ ในต่างจังหวัด แต่ในส่วนที่เป็นคนชั้นกลาง อาจจะน้อยกว่าของ “คนเสื้อเหลือง” ในขณะที่คนชั้นกลางระดับล่าง หรือคนชั้นล่างลงไป จนถึงคนชนบท จะมีแนวโน้มที่จะเป็น “คนเสื้อแดง” มากกว่า “คนเสื้อเหลือง” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสาน และภาคเหนือ อันเป็นเขตอิทธิพลและคะแนนเสียงของพรรคการเมืองทางปีกของทักษิณ ชินวัตร และก็เช่นกันที่ทางฝ่าย “คนเสื้อแดง” ก็มีสื่อโทรทัศน์ วิทยุ นสพ. และไซเบอร์ สื่อสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยในการเผยแพร่ความคิด และหาสมัครพรรคพวก และแนวร่วม

วิกฤตทางการเมือง การแบ่งแยกอย่างชัดเจนในกรณีของ “คนเสื้อเหลือง” กับ “คนเสื้อแดง” นั้นยืดเยื้อ ลากยาว กลายเป็นการประท้วง ที่ผู้นำ นปช. เรียกร้องให้ นรม. อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยุบสภาฯ จัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่ และนี่ ก็นำมาซึ่งวิกฤตการณ์เมษา/พฤษภาคม 2553 / ค.ศ. 2010 ที่การต่อสู้ การปราบปราม ด้วยอาวุธร้ายโดยฝ่ายกองทัพและผู้กุมอำนาจรัฐ ทั้งบนถนนราชดำเนิน ใจกลางกรุง เขตของสถานที่ราชการ และแพร่ขยายไปสู่สี่แยกราชประสงค์ ใจกลางใหม่ เขตของธุรกิจการค้า

วิกฤตการณ์เมษายน/พฤษภาคม พ.ศ. 2553 (หรือ “พฤษภา
อำมหิต” ค.ศ. 2010) ที่เกิดขึ้นในช่วง 3 เดือน ระหว่างมีนา-เมษา-พฤษภานั้น
“มวลชน-คนเสื้อแดง” ที่เป็นชาวบ้านจากภาคอีสาน/และภาคเหนือ
ได้เข้ามารวมกับคนชั้นกลาง/ชนชั้นล่างชาวกอง รวมแล้วเป็นจำนวน
หลายหมื่น ชุมนุมประท้วงอย่างต่อเนื่องบนถนนราชดำเนิน และสี่แยก
ราชประสงค์ รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ใช้มาตรการทางทหาร
กดดัน และปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมด้วยอาวุธสงคราม ใช้รถหุ้มเกราะ
และพลซุ่มยิง ระหว่างวัน 14-18 พฤษภา พร้อมขู่กล่าวหา «ก่อการร้าย»
มีผู้เสียชีวิตเกือบ 100 (?) บาดเจ็บ 2,000 (?) แกนนำ นปช. ประกาศ
ยุติการชุมนุม และยอมมอบตัวในวันที่ 19 พฤษภาคม ในเหตุการณ์นี้
สื่อมวลชนภาครัฐ และภาคเอกชน แยกแยะ ชัดแจ้ง ถ้อยคำอย่าง
ชัดเจน

วิกฤตการณ์นองเลือดพฤษภาคม พ.ศ. 2553 / ค.ศ. 2010 นี้
มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ น่าจะมากกว่าในเหตุการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น
(ไม่ว่าจะเป็น 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 / ค.ศ. 1973 และ 6 ตุลาคม พ.ศ.
2519 / ค.ศ. 1976 ตลอดจนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 / ค.ศ. 1992) และ
ก็น่าประหลาดใจไม่น้อย ที่ข้อเรียกร้องให้ยุบสภา จัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่
ของ นปช. ที่นำมาซึ่งการชุมนุมประท้วงอย่างยืดเยื้อ และจบลงด้วย
ความรุนแรงถึงบาดเจ็บล้มตายจำนวนมากที่สุดเป็นประวัติการณ์นั้น
กลับได้รับการตอบสนอง โดยที่ นรม. อภิสิทธิ์ ได้ยุบสภา และจัดให้มี
การเลือกตั้งทั่วไปในปีถัดมาเมื่อวันอาทิตย์ที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 /
ค.ศ. 2011 โดยที่พรรคเพื่อไทย ทางปีกของฝ่ายอดีต นรม. ทักษิณ ได้รับ
ชัยชนะ มีผู้ สส. เกินกึ่งหนึ่ง 265 ที่นั่ง (จากจำนวนรวม 500 ของ สส.เขต

375 + สส.บัญชีรายชื่อ 125) ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ ฝ่ายรัฐบาล ได้ สส. 159 ที่นั่ง เป็นผลให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวของอดีต นรม. ทักษิณ ก้าวขึ้นมาเป็น นรม. คนที่ 28 (เกิด 2510 อายุ 44 ปี) และเป็น นรม. หญิงคนแรกของไทย พร้อมทั้งยังดำรงตำแหน่ง รมต. กลาโหมอีกด้วย

นรม. ยิ่งลักษณ์ดำรงตำแหน่งอยู่ระหว่างวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2554 – 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 / 2011-2014 รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 2 ปี กับ 275 วัน และผ่านวิกฤตการณ์ครั้งสำคัญ ๆ ไม่ว่าจะเป็น “มหาอุทกภัย” น้ำท่วมใหญ่ในช่วงปลายปี 2554 / 2011 ที่มีผลกระทบกว้างใหญ่ไพศาล กินอาณาบริเวณ 65 จังหวัด รวมทั้ง กทม. มีผู้เสียชีวิต 657 ราย ประชาชนเดือดร้อน 4,039,459 ครัวเรือนหรือ 13,425,869 คน และที่น่าสังเกตสำหรับน้ำท่วมในเขต กทม. โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านซีกตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งธนบุรี) ในช่วงวิกฤตเดือนตุลาคม/พฤศจิกายนนั้น เราจะได้ภาพของการแข่งขัน ที่สะท้อนถึงความไม่ร่วมมือกันระหว่าง นรม. ยิ่งลักษณ์ที่เพิ่งเข้ารับตำแหน่งเพียงไม่กี่เดือน กับผู้ว่า กทม. ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร (เกิด 2495 อายุ 59 ปี) ของพรรคประชาธิปัตย์

แต่เรื่องที่ นรม. ยิ่งลักษณ์ต้องประสบปัญหาหนัก และนำไปสู่ยุบสภา (9 ธันวาคม 2556 / 2013) และถูกรัฐประหาร (22 พฤษภาคม 2557 / 2014) ซึ่งเธออยู่สู่อำนาจเป็นเวลากว่า 3 ปี ก่อนที่จะหลบหนีออกไปต่างประเทศ (สิงหาคม 2560 / 2017) นั้น น่าจะมาจากนโยบายและการดำเนินการในเรื่อง “จำนำข้าว” ราคาตันละ 15,000 บาท และมีความผิดฐาน “ปล่อยปละละเลย ไม่ระงับยับยั้งการทุจริตโครงการรับจำนำข้าว”

กับการเสนอร่าง พรบ. นิรโทษกรรม “เหมาแข่ง” หรือ “สุดซอย” (“ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน”) วิกฤตทางการเมืองดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน 2556 / 2013) ที่ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงโดยการนำของ กปปส. หรือ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” หรือ ชื่อเดิม “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (People’s Democratic Reform Committee-PDRC)

6.4

“กปปส.” มีผู้นำ คือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ (เกิด 2492 อายุ 65 ปีเมื่อปีรัฐประหาร 2557 / 2014) เป็น สส. สุราษฎร์ฯ หลายสมัย เคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ และเป็นรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาล นรม. อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายสุเทพ มีผู้นำร่วมงานที่สำคัญ คือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่ช่วยกันก่อตั้ง กปปส. ขึ้นมาเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2556 / 2013 ในช่วงของวิกฤตการเมืองนิรโทษกรรม “เหมาแข่ง” ตามที่กล่าวข้างต้น สามารถระดมพล “คนเสื้อเหลือง” ได้เป็นจำนวนแสน ๆ ทั้งจากชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ และจากต่างจังหวัดโดยเฉพาะจากภาคใต้โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด ที่จะล้มล้างรัฐบาลของ นรม. ยิ่งลักษณ์ ในทำนองเดียวกันกับที่ พธม. ของนายสนธิ ลิ้มทองกุลได้ทำสำเร็จมาแล้ว

ในปี 2549 / 2006 หรือ 8 ปีก่อนหน้านั้น และ กปปส. ก็ประสบความสำเร็จ
ทั้งในการ shut down กรุงเทพฯ (13 มกราคม – 2 มีนาคม 2557 / 2014)
กับล้มการเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ 2557 / 2014 อันนำไปสู่การรัฐประหาร
อีกครั้งหนึ่งเมื่อ 22 พฤษภาคม 2557 / 2014 โดยพลเอกประยุทธ์
จันทร์โอชา ผู้บัญชาการกองทัพบก

คณะรัฐประหารครั้งนี้ มาในนาม “คณะรักษาความสงบ
แห่งชาติ” หรือ คสช. (National Council for Peace and Order
(NCPO) เดิมใช้ชื่อ National Peace and Order Maintaining Council
(NPOMC) โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผบ.ทบ. ที่กลายมาเป็น นรม.
คนที่ 29 และเราก็เข้าสู่วัฏจักรของการที่ต้องมีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่
(ฉบับที่ 20 ที่แม้จะผ่านประชามติไปแล้วเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 / 2016
แต่ก็ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม และกว่าจะมีการลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้
ก็เมื่อ 6 เมษายน 2560 / 2017 หรืออีก 7 เดือนต่อมา และในทำนองเดียวกัน
การเลือกตั้งก็ถูกเลื่อนแล้วเลื่อนอีกถึง 5 ครั้ง ที่กว่าจะลงเอยได้ที่วันที่
24 มีนาคม 2562 / 2019 ที่พลิกความคาดหมายจากแทนที่จะเป็นหลัง
ก็กลายเป็นก่อนพิธีราชาภิเษก (4-5-6 พฤษภาคม 2562 / 2019)

6.5

ทั้งหลายทั้งปวงนี้ เกิดขึ้นในบริบทของการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ
นั่นคือการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9
เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 / 2016 กับ “การผลัดแผ่นดิน” ขึ้นครองราช
สมบัติของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววชิราลงกรณ์ฯ รัชกาลที่ 10 ขึ้นครองราชย์

1 ธันวาคม 2559 / 2016 พระชนมายุ 64 พรรษา ประสูติ 28 กรกฎาคม 2495 / 1952

อนึ่ง ตรงนี้ ขอแทรกและขยายความ ท้าความกลับไปยังรัชสมัยอันยาวนานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9 อีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ ทั้งพระราชประวัติและทั้งรัชสมัยอันยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์ของสถาบันกษัตริย์ในระดับโลก คือ เป็นเวลายาวนานถึง 70 ปี ระหว่าง 9 มิถุนายน 2489 - 13 ตุลาคม 2559 / 1946 - 2016 จากพระชนมายุ 19 ถึงกว่า 89 พรรชานั้น ในช่วงต้นของรัชสมัย ซึ่งตรงกับ การสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 กับปรากฏการณ์ของสงครามเย็น อันยาวนานระหว่างต้นทศวรรษ 1950s (2493-2502) ถึงปลายทศวรรษ 1970s (2513-2522) เป็นเวลาประมาณ 20 ปี ประเทศไทยในสมัยของ พระองค์ท่าน ได้กลายเป็นพันธมิตรที่สำคัญยิ่งยวดของสหรัฐอเมริกาในการต่อสู้กับ “ค่ายคอมมิวนิสต์” ของสหภาพโซเวียต กับจีน (แดง) และเวียดนาม (เหนือ) ตลอดจนฝ่ายซ้ายสังคมนิยมในลาวและกัมพูชา ประเทศไทยได้กลายเป็นที่ตั้งสำนักงานในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของ องค์การซีโต้ (Southeast Asian Treaty Organization - SEATO) ระหว่าง ปี 2497 – 2520 / 1954 – 1977 ไทยเป็นประเทศแรกที่ส่งกองทหารเข้าไป ร่วมรบป้องกันเกาหลีใต้ในปี 2493 / 1950 ตลอดจนไทยก็ได้กลายเป็น ฐานทัพของอเมริกันในการทิ้งระเบิดโจมตีประเทศทั้งสาม คือ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา ระหว่าง 2504 – 2518 / 1961 -1975 เป็นเวลายาวนาน ถึง 14 ปี จนกระทั่งเมื่อไม่สามารถเอาชนะฝ่ายโลกคอมมิวนิสต์ได้ ทั้ง สหรัฐฯ ก็ได้ถอนตัวทางการเมืองสงครามออกไป พร้อม ๆ กับการปิดองค์การซีโต้ อย่างเป็นทางการ

ในช่วงเวลาดังกล่าว ภายใต้สถานการณ์ระหว่างประเทศของสงครามเย็น อันมีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ และมีรัฐบาลทหารที่ปกครองประเทศโดยปราศจากกระบวนการประชาธิปไตยเป็นระยะยาวภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2501 – 2506 / 1958 – 1963) กับจอมพลถนอม กิตติขจร (2506 – 2516 / 1963 – 1973) เป็นเวลา 15 ปีนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9 พร้อมด้วยสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระเจ้าลูกยาเธอ พระเจ้าลูกเธอ ทั้ง 4 พระองค์ได้กลายเป็นศูนย์รวมจิตใจและสัญลักษณ์ของความเป็นชาติ

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ออกจากความช่วยเหลือทั้งทางการทหารและการเศรษฐกิจจากสหรัฐอเมริกา พร้อมด้วยการลงทุนจากญี่ปุ่น (ที่ทำให้ทั้งเงินดอลลาร์และเงินเยน หลั่งไหลเข้ามาในประเทศ) กอปรกับความสำเร็จในการทำธุรกิจของคนไทยเชื้อสายจีน ก็ทำให้เกิดสิ่งที่เราเรียกได้ว่า “เศรษฐกิจบูม” เกิดชนชั้นกลางใหม่ (คนใหม่ ๆ) ทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑลอย่างธนบุรี นนทบุรี สมุทรปราการ ตลอดจนเมืองใหญ่ ๆ ในภูมิภาค อย่างเชียงใหม่ หาดใหญ่ อุบลฯ ขอนแก่น นครสวรรค์ ฯลฯ และแม้ว่ากระบวนการประชาธิปไตย การเมืองการปกครองจะถูกระบอบทหารยับยั้งแช่เย็นไว้เป็นเวลายาวนาน แต่ก็ดูจะเป็นสิ่งที่ “ยอมรับ” ได้ตราบเท่าที่เศรษฐกิจยังดำเนินไปได้ด้วยด้วย เงินทอง ไหลมาเทมา “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ” ค่าขายคล่องเป็นเวลานานเกือบ 5 ทศวรรษ ระหว่างประมาณปี 2501 ถึง 2540 / 1958 - 1997 และที่สำคัญอย่างยิ่งยวดควบคู่ไปกับ “เศรษฐกิจบูม” นี้ ก็คือในระดับสูงสุดของสังคมไทย มีปรากฏการณ์ใหม่ที่สำคัญมาก ซึ่ง ดร. เกษียร เตชะพีระ นักรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ ขนานนามเป็นภาษาอังกฤษว่า Bhumibol Consensus¹² ที่ในที่นี้เราอาจจะแปลเป็นไทยว่า “ฉันทมติในหลวง รัชกาลที่ 9”

6.6

“ฉันทมติในหลวง รัชกาลที่ 9” (Bhumibol Consensus) นั้น น่าจะมีความหมายในแง่ของแนวความคิดว่าด้วย “พระราชอำนาจนำ” (royal hegemony) กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีได้เป็นสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ตามแบบระบอบเดิมอีกต่อไป แต่ในขณะเดียวกันก็มีไช้ระบอบกษัตริย์ที่เป็นสมัยใหม่ที่รู้จักกันว่าเป็น constitutional monarchy หรือสถาบันกษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ อย่างเช่นในประเทศที่เป็นแม่แบบสากล คือ สหราชอาณาจักร (The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) หรือในยุโรปตะวันตกบางประเทศ (เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ หรือแม้กระทั่งญี่ปุ่น ที่พระมหากษัตริย์ไม่ว่าจะเป็นพระราชินีนาถ หรือพระจักรพรรดิ เป็นเพียงสัญลักษณ์ ปราศจากอำนาจในการบริหารและการปกครอง มีอำนาจในความหมายของ “พระคุณ” มากกว่า “พระเดช”

แต่ในกรณีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9 นั้น เป็นปรากฏการณ์พิเศษ กล่าวคือ “ฉันทมติในหลวง รัชกาลที่ 9” (Bhumibol Consensus) กับ “พระราชอำนาจนำ” (royal hegemony) นั้น มีลักษณะที่เป็นทั้ง “ไทย” และเป็นทั้งคติความเชื่อแบบของ “พุทธ/พราหมณ์” นั่นคือ ทรงมีสิ่งที่เรียกว่า “บารมี” (barami) ซึ่งเป็นมากกว่า

สิ่งที่เรียกว่า “อำนาจ” (amnat) ตามปกติทั่ว ๆ ไป ในที่นี้ เราอาจจะแปล คำว่า “บารมี” ว่าเป็น moral authority ซึ่งเป็นมากกว่า และเหนือกว่า “อำนาจ” หรือ amnat ที่หมายถึง authority หรือ power ใน “ทางโลก” ไม่ใช่ “ทางธรรม” เป็นไปตามหลักทางศาสนาว่าด้วย “ธรรมราชา” (Buddhist Dhammaraja หรือ righteous king) ที่มีทั้ง “บุญ” และ “บารมี” ที่สะสมให้บังเกิดขึ้นได้จากหลักการของ “ทศพิธราชธรรม”¹³

และดังนั้น ในช่วงรัชสมัยอันยาวนาน 70 ปีนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9 ได้สั่งสมทั้งพระบารมี และพระราชอำนาจนำ จนทรงกลายเป็นศูนย์รวมแห่ง “จิตวิญญาณของชาติ” ซึ่ง “พระประสงค์ใด” จึง “สฤษดิ์ดัง หวังวรหฤทัย” (his wish is more like a command) กลายเป็นทั้งบารมี และอำนาจ เหนือบรรดาข้าราชการทหาร ตำรวจ พลเรือน และตุลาการของประเทศไทย พร้อม ๆ กันนั้น “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” (Royal Initiated Projects) จำนวนกว่า 4,000 โครงการ ที่ครอบคลุมทั้งปัญหาและพื้นที่อันหลากหลายและกว้างขวางทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้าน “แหล่งน้ำ การเกษตร สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมอาชีพ สาธารณสุข คมนาคม/สื่อสาร สวัสดิการสังคม/การศึกษา ตลอดจนด้าน บูรณาการ” ทั้งหลายทั้งปวงนี้ ทำให้พระองค์เป็นที่ปรากฏให้เห็นถึง พระราชวิริยอุตสาหะ เป็น “กษัตริย์ที่ทรงงาน” อุทิศต่อ “การพัฒนา” ประเทศชาติและประชาชนของพระองค์ อันเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึง “พระบารมี” อันสูงส่ง และดังนั้น ในยามวิกฤต เช่น ในเหตุการณ์นองเลือด 14 ตุลาคม 2516 / 1973 กับ พฤษภาคม 2535 / 1992 ที่รัฐบาลทหาร และกองทัพ ใช้อาวุธสงครามหนักปราบปรามประชาชนอย่างทารุณ

โหดร้ายนั้น การปรากฏพระองค์ทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ก็สามารถหยุดยั้งการนองเลือดได้ พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9 เป็นประหนึ่ง “พลังแห่งสมดุลย์” (balancing force) ของประเทศชาติและประชาชนชาวไทย นั่นเอง

ประเทศไทย ภายใต้การนำของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9 และภายใต้ระบอบการปกครอง ที่ขนานนามว่า “การปกครองระบอบประชาธิปไตย (อัน) มีพระมหากษัตริย์ (ทรง) เป็นประมุข” (ที่เริ่มใช้วลีนี้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 ปี 23 มีนาคม 2492 / 1949 จนกระทั่งถึงฉบับที่ 20 6 เมษายน 2560 / 2017) นั้น ดังที่กล่าวมาแล้วว่า แม้จะมีได้เป็น “ประชาธิปไตย” ที่มีสถาบันกษัตริย์ และมีลักษณะเดียวกันกับทั้งสหราชอาณาจักร กับประเทศในยุโรปตะวันตก และ/หรือญี่ปุ่น ที่เป็นเพียงสัญลักษณ์และไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองก็ตาม แต่ก็ได้รับการยอมรับทั้งในและนอกประเทศ มาอย่างยาวนานนับแต่ทศวรรษ (ครึ่งหลัง) 2510s / 1970s ว่าเป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่าน (transition) และอยู่ในกระบวนการประชาธิปไตยวิวัฒน์ (democratization) ตลอดมาจนกระทั่งถึงปีหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ คือ 2538-2540 / 1995-1997 นั่นคือ การเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือ “สมเด็จพระเจ้าย่า” (21 ตุลาคม 2443 – 18 กรกฎาคม 2538 / 1900-1995) ที่พระองค์เปรียบเสมือน “เสาหลัก” ของรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ รัชกาลที่ 9 นั่นเอง ประกอบกับการถูกกระหน่ำซ้ำเติมด้วย วิกฤตการณ์การเงินในเอเชีย (รวมถึงอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเกาหลีใต้) ในปี พ.ศ. 2540 / 1997 ที่รู้จักกันดีในนามของ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” (2 กรกฎาคม 2540 / 1997)

เมื่อค่าของเงินบาทที่ลอยตัว ตัดขาดจากการอิงเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ ตกต่ำจากอัตราแลกเปลี่ยน 24.5 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในเดือน มิถุนายน 2540 / 1997 กลายเป็น 41 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในเดือน กรกฎาคมของปีถัดมา

7

ทั้งการสวรรคตของพระบรมราชชนนี และทั้ง “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ส่งผลต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางการเมืองของไทยเป็นอย่างมาก ภูมิทัศน์ของการเมืองการปกครองไทยได้เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ความตกต่ำทางสภาพเศรษฐกิจ และการลดลงของค่าเงินบาทอย่างรุนแรง จนทำให้ IMF (International Monetary Fund) ต้องก้าวเข้ามาแก้ไข สภาพเศรษฐกิจตกต่ำดังกล่าว ก็ทำให้ความใฝ่ฝันของผู้นำไทย ที่ประเทศของตนจะ “โชติช่วงชัชวาล” เป็น “เสือตัวที่ 5” หรือเป็นหนึ่งในบรรดา NICs (Newly Industrialized Countries) ในเอเชีย ดังเช่นไต้หวัน เกาหลีใต้ ฮองกง สิงคโปร์ นั้นได้มลายหายสูญไปโดยสิ้นเชิง เกิดความชะงักงันทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุน แต่ในทางกลับกันก็เป็นที่น่าประหลาดใจที่ว่า ในด้านทางการเมืองกลับทำให้ประเทศไทย มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ ฉบับที่ 16 ปี พ.ศ. 2540 / 1997 ที่ถือได้ว่าเป็นประชาธิปไตยสูง

มีลักษณะที่กระเตื้องไปทางสากล เมื่อเทียบกลับไปกับฉบับอื่น ๆ ที่มีมาก่อนหน้านั้น หรือเทียบกลับมายังฉบับหลัง ๆ ที่ได้มาภายหลังการรัฐประหารไม่ว่าจะเป็นฉบับ ปี 2550 / 2007 ของ คมช. (คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ชื่อย่อ คมช. Council of National Security - CNS) เป็นคณะที่เปลี่ยนชื่อมาจากเดิม คือ **คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข**) หรือ ฉบับล่าสุด ปี 2560 / 2017 ของ คสช. (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ National Council for Peace and Order: NCPO) ก็ตาม ทั้งนี้ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 / 1997 ดังกล่าว ทำให้เกิดการกระจายอำนาจจากศูนย์กลางที่ กทม. ลงสู่ระดับท้องถิ่นอย่างไม่เคยมีมาก่อน ทั้งนี้โดยผ่านองค์การใหม่ คือ อบจ. อบต. (องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล) พร้อมทั้งยังมีสิ่งที่เรียกว่า องค์กรกลาง / องค์กรอิสระ ที่มีจุดประสงค์ในการถ่วงดุลย์อำนาจของรัฐบาลกลาง (เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น) พร้อม ๆ กับการออกแบบการเลือกตั้งให้นำไปสู่การมีพรรคการเมืองใหญ่ ๆ เพียง 2 พรรค ดังที่ปรากฏอยู่ในประเทศแม่แบบของประชาธิปไตยตะวันตก นั่นคือ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ทั้งหลายทั้งปวงดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 6 ข้างต้นที่การเมืองการปกครองของไทยในสองทศวรรษล่าสุดได้เกิดปรากฏการณ์ของ “วิกฤตการณ์ยาว” หรือ a long crisis ถึง 21 ปี ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2540 / ค.ศ. 1997 ถึงปี พ.ศ. 2562 / ค.ศ. 2019 ซึ่งเป็นปีที่ตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้นั้น เป็นการเมืองของ “ชั่วตรงข้าม” ระหว่าง “เก่า” กับ “ใหม่”

7.1

การเมืองไทยในปัจจุบัน (หมายถึงในช่วงเวลาที่เขียนหนังสือเล่มนี้) มีลักษณะของชั่วตรงข้ามในระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านจาก“ระบอบเก่า” สู่ “ระบอบใหม่” (old regime versus new one) จากรัฐสมัยของรัชกาลที่ 9 สู่รัชสมัยของรัชกาลที่ 10 และถ้ามองในระดับบนของสังคมที่เป็น “ชนชั้นนำ” (elites) ก็น่าจะเป็นเรื่องของคณาธิปไตยเดิม กับ คณาธิปไตยใหม่ (old oligarchy versus new one) ที่ต่อสู้ช่วงชิงการเป็นผู้นำทางการเมืองอย่างยาวนานในสองทศวรรษที่ผ่านมา (ปลาย 2540s (1990s) ถึงต้น 2560s (2010s) แต่ในขณะเดียวกัน การต่อสู้ครั้งนี้ได้ขยายวงออกไปกว้างขวาง ไม่จำกัดเฉพาะในกรุงเทพฯ แต่ได้ขยายออกไปสู่เมืองใหญ่ ๆ ในต่างจังหวัด และที่สำคัญคือ ได้กระจายลงสู่เบื้องล่างในเขตชนบทนอกเมืองอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นการช่วงชิงเอาชนะกันระหว่างตัวแทนหรือเครือข่ายของอำนาจเดิม บารมีเดิม เงินทุนเดิม ความคิดเดิม ชนชั้นเดิม ๆ กับ ตัวแทนหรือเครือข่ายของอำนาจใหม่ บารมีใหม่ เงินทุนใหม่ ความคิดใหม่ กับชนชั้นใหม่ ๆ อีกด้วย (old amnat-barami and its networks, old money and its networks, old idea and its networks, old classes and its networks versus the new ones and their networks)¹⁴ จะมองอย่างเผิน ๆ ว่าเป็น การต่อสู้ระหว่างคนเสื้อเหลือง กับ คนเสื้อแดง ก็ได้ แต่คิดว่า ลึกลงไป ต้องมองอย่างไม่ฉาบฉวยว่า ในการต่อสู้ครั้งนี้มีมากกว่าเพียงแค่สีของเสื้อ/เหลือง/แดง

7.2

ดังนั้น ขอเสนอเพิ่มเติมอีกว่า ในการมองหรือการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจต่อการแบ่งขั้ว ให้ลึกลงไปกว่าคนเสื้อเหลือง กับ คนเสื้อแดง และ/หรือ ฝ่ายหนึ่ง คือ ตัวแทนหรือเครือข่ายของอำนาจเดิม บารมีเดิม เงินทุนเดิม ความคิดเดิม ขนชั้นเดิม ๆ กับอีกฝ่ายหนึ่งคือ ตัวแทนหรือเครือข่ายของอำนาจใหม่ บารมีใหม่ เงินทุนใหม่ ความคิดใหม่ กับชนชั้นใหม่ ๆ นั้น น่าจะต้องพิจารณากลุ่ม หรือ พลังต่าง ๆ ที่ซ้อนกันอยู่ในสังคมที่กว้างขวาง ใหญ่โตมากกว่าของประเทศโดยรวม และขอแยกแยะออกเป็นฝ่ายย่อย ๆ “5 ฝ่าย” (หรือ 5 M) ดังต่อไปนี้ คือ

ก. ฝ่ายสถาบันกษัตริย์และเครือข่าย (Monarchy and its network)

ข. ฝ่ายสถาบันทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารบก (Military-the Army)

ค. ฝ่ายเงินทุน นักธุรกิจ นายทุน (Money-Capital-business faction)

ง. ฝ่ายชนชั้นกลาง กับสื่อมวลชน (Middle Class and Mass Media)

จ. ฝ่ายมวลชน และพระสงฆ์ (Mass and Monks)

เราจะเห็นได้ว่า 4 ฝ่าย (ก. ข. ค. ง.) หรือ 4 M แรก ได้เข้าไปมีบทบาทในความขัดแย้งและการต่อสู้ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมอย่างชัดเจนแล้ว

ใน “วิกฤตการณ์ยาว” กว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา ยังเหลือแต่ฝ่าย จ. หรือ M สุดท้ายที่อาจจะไม่ชัดเจนพอ (ถ้ามองจากข้างบนของสังคม) คือ ฝ่ายมวลชน และพระสงฆ์ ในกรณีของฝ่ายมวลชน ที่มีถิ่นฐานที่อยู่อาศัยนอก กทม. หรือนอกเมืองใหญ่ ๆ ที่ผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นกลุ่มไหนก็ตามในระดับที่สูงกว่า ได้นำผู้คนหรือมวลชน “กึ่งชนบทกึ่งเมือง” (urban + rural = ruban ?)¹⁵ จำนวนหนึ่ง ให้เข้ามาร่วมสนับสนุนและต่อสู้ให้ฝ่ายของตน

นี่แหละ ที่ถือได้ว่าเป็น “สิ่งใหม่” ในการเมืองของไทย ที่เคยแต่จำกัดวงของ “ผู้เล่น” “ตัวแสดง” อยู่แต่ในเมืองหลวง หรือก็คนในหัวเมืองใหญ่มาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่ประมาณกลางทศวรรษ 2470 (1930s) หรือก่อนหน้านั้นก็ตาม ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์การเมือง การปกครองของไทยไปโดยสิ้นเชิง และก็น่าสนใจที่ว่า บทบาทที่สำคัญของมวลชน (ใหม่) เหล่านี้ แม้จะถูกนำเข้ามาต่อสู้ในเมืองหลวงเป็นบางครั้ง บางคราว ถึงขั้นเข้ามาพักแรม หลับนอน หุงต้มกินอยู่บนท้องถนนไม่ว่าจะเป็นย่านสถานที่ราชการตามแนวถนนราชดำเนินในและนอก ท้องสนามหลวง หรือกระจายออกไปจนกระทั่งย่านศูนย์การค้าอย่างสี่แยกราชประสงค์ ซึ่งเอาเข้าจริงแล้วบทบาทของมวลชนเช่นนี้ หากได้เป็นองค์ประกอบสำคัญชี้ขาดในการเมืองของการชุมนุมประท้วงไม่ บทบาทของพวกเขาที่เด่นชัดในช่วงทศวรรษ 2540s-2560s จะอยู่ที่การไปออกเสียง “เลือกตั้ง” เสียมากกว่าบนถนนในกรุง ดังที่เราได้เห็นประจักษ์แล้วว่าเสียงของฝ่ายมวลชนมักจะสนับสนุนพรรคการเมืองทางปีกของฝ่ายอำนาจใหม่ บารมีใหม่ เงินทุนใหม่ ความคิดใหม่ กับชนชั้นใหม่ ๆ ดังเช่นที่ปรากฏในการเลือกตั้งทั่วไป 5 ครั้ง คือ พ.ศ. 2544 / 2001, 2548 / 2005, 2550 / 2007, 2554

/ 2011, และ 2562 / 2019 กล่าวโดยย่อ คือ เสียงของมวลชนในชนบท
หาได้เป็นไปอย่างที่คนชั้นสูงหรือชั้นกลาง รับรู้และเชื่อมาตลอดว่า “ซื้อ”
ได้โดยง่ายไม่¹⁶

สำหรับในกรณีของพระสงฆ์นั้น การที่เราเห็นพระบางรูป เข้ามา
มีบทบาทสำคัญในทางการเมืองในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น พระโพธิ์รักษ์,
ว.วชิรเมธี, หรือ พุทธอิสระ นั้น ขอมองว่าเป็นเรื่องของการเข้ามาเกี่ยวข้อง
ในฐานะปัจเจกบุคคล มากกว่าเป็นตัวแทนของสงฆ์จำนวนมาก ที่ยังสงวน
ท่าที หรือไม่สามารถแสดงออกซึ่งความคิดและความต้องการของตนได้อย่าง
เต็มที่ ทั้งนี้เพราะเวลาและโอกาสยังไม่อำนวย ในสถานการณ์ปัจจุบันนั้น
พระภิกษุสงฆ์ที่ถือได้ว่าเป็นผู้นำสำคัญทาง “จิตวิญญาณ” ของชาวบ้าน
(มากกว่าชาวเมือง) นั้น ไม่สามารถแสดงออกมาในเวทีสาธารณะดังที่
ปรากฏในบางประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ในพม่า หรือศรีลังกา
การที่ไทยมี นิกายใหญ่ ๆ สองนิกาย คือ มหานิกาย กับ ธรรมยุตินิกาย โดยที่
นิกายหลังนี้ได้รับความสนับสนุนและถูกควบคุมอย่างใกล้ชิดจากราชสำนัก
จากรัฐบาล และจากชนชั้นนำ/ชนชั้นปกครองไทย ก็ทำให้มหานิกาย ที่แม้
จะมีจำนวนมากกว่า ก็ทำได้มีบทบาทอย่างเด่นชัดไม่ การแต่งตั้งประมุขของ
ศาสนจักรไม่ว่าจะโดยรัฐบาลหรือราชสำนักก็ตาม จะจำกัดอยู่กับทางฝ่าย
ธรรมยุตินิกายเป็นหลัก

นั่นก็คือ ตำแหน่งของสมเด็จพระสังฆราชสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
จะเป็นไปดังนี้ คือ ครั้งยังเป็นสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จากรัชสมัยของ
พระจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 ผ่านรัชกาลที่ 5 และ 6 จนถึงรัชกาลที่ 7 ก่อนการ
ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 / 1932 มีพระสังฆราชทั้งหมด

4 องค์ (องค์ที่ 8-11) คือ ระหว่างปี พ.ศ. 2436-2480 / 1893-1937 เป็นภิกษุ อาวุโสจากฝ่ายธรรมยุติกนิกายทั้งหมด อันได้แก่สมเด็จพระกรมพระยาปวเรศวรสมเด็จพะอริยวงศ์ฯ สมเด็จพระยาบรมมหาราชวัง และกรมหลวงชินวราลงคัยวงศ์ฯ ครั้นสมัยหลังปฏิวัติ 2475 มีความพยายามที่จะเกลี้ยกล่อมกันระหว่างนิกายทั้งสอง โดยเริ่มจากพระสังฆราชองค์ที่ 12 คือ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (แพ) พยอมยานิกายจะได้รับตำแหน่งสูงสุดนี้อีก 3 องค์ คือ องค์ที่ 14, 15, และ 17 โดยที่ทางมหานิกายได้สลับเข้ามา คือ องค์ที่ 13 กับองค์ที่ 16 แต่ทว่าครั้นถึงองค์ที่ 18 สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์) ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 / 1974 ฝ่ายธรรมยุติกกลับได้ตำแหน่งนี้อย่างต่อเนื่องเรื่อยมาเป็นเวลา 40 กว่าปี ผ่านองค์ที่ 19 คือ สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ) ถึงองค์ที่ 20 ในปัจจุบัน คือ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร) ที่ได้รับการสถาปนาเมื่อ ปี พ.ศ. 2560 / 2017 สะท้อนภาพของความแนบแน่นระหว่างระดับบนของฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายอาณาจักร/ราชสำนัก/รัฐบาล

ในเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องควบคู่ไปกับการพระพุทธศาสนานี้ ก็มีปรากฏการณ์ที่น่าเป็นห่วงไม่น้อยเกี่ยวกับความคงอยู่และความสำคัญของพุทธศาสนากับสังคมไทย กล่าวคือจำนวนของพระภิกษุต่อจำนวนของประชากรไทยทั้งหมด ก็มีสัดส่วนลดลงอย่างน่าสังเกตยิ่ง จนเป็นที่น่าวิตกกังวล ดังที่ปรากฏในการศึกษาของพระราชาคณะ (ประยุทธ์ ปยุตโต ปัจจุบันคือ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์)¹⁷ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2507 / 1964 ประเทศไทยมีพระสงฆ์ 152,510 รูป ต่อจำนวนประชากร 28 ล้านคน แต่ในปี พ.ศ. 2542 / 1999 หรือ 35 ปีต่อมามีภิกษุ 267,300 รูป ต่อจำนวนประชากรไทย ที่เพิ่มขึ้นถึง 61 ล้านคน ครั้นถึงปี พ.ศ. 2560 / 2017 ใน

ช่วงเวลาที่ใกล้ตัวเรามากสุด มีพระภิกษุ 298,580 (มหานิกาย 264,442 ธรรมยุติ 34,138) ต่อจำนวนประชากรไทย 65 ล้านคน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ หรือร้อยละ ดังนี้

2507 / 1964 พระสงฆ์ 152,510 รูป ต่อจำนวนประชากร 28 ล้าน = 0.54%

2542 / 1999 พระสงฆ์ 267,300 รูป ต่อจำนวนประชากร 61 ล้าน = 0.43%

2560 / 2017 พระสงฆ์ 298,580 รูป ต่อจำนวนประชากร 65 ล้าน = 0.45%

7.3

ขอกลับไปกล่าวโดยย่ออีกครั้งว่า การต่อสู้ทางการเมืองในสองทศวรรษตามที่กล่าวมา ที่แสนจะยืดเยื้อและแสนจะรุนแรงนั้น เราสามารถสืบสวน เชื่อมโยงกลับไปในอดีต กลับไปยังการต่อสู้และความขัดแย้งที่ดำเนินมาเป็นเวลาหลายสิบปี ถอยหลังย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์ “พฤษภา/พฤษภา (ทั้งในปี) พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2535” (ค.ศ. 2010 และ ค.ศ. 1992), หรือถอยกลับไปอีกยังเหตุการณ์ “ตุลา/ตุลา (ทั้งปี) พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2516” (ค.ศ. 1976 และ ค.ศ. 1973), รวมทั้งการกลับไปยังเหตุการณ์ที่มีลักษณะในแง่ของการต่อสู้ทางอุดมการณ์เดิม กับอุดมการณ์ใหม่ในทำนองเดียวกัน คือการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 (ค.ศ.1932), การกบฏ ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454/55 หรือ ค.ศ. 1912) ฯลฯ ดังที่เกริ่นนำไว้ข้างต้น

แต่ในการต่อสู้ครั้งล่าสุดของสองทศวรรษนี้ จะไม่เหมือนกับ การต่อสู้ที่ผ่านมา ๆ มา ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือไม่ใช่การต่อสู้ ในระดับ ชนชั้นนำ (อิทธิพล) หรือ “คอมมิวนิสต์ไทยเก่า” กับ “คอมมิวนิสต์ไทยใหม่” ในระดับสูง ด้วยกันเองเท่านั้น และไม่จำกัดเฉพาะภายในเมืองหลวง (กทม.) แต่กินความ กินอาณาเขตกว้างขวาง ทั้งยังครอบคลุมผู้คนจำนวนมากมหาศาลกว่าที่ เคยเป็นมาก่อน (และแม้จะเทียบกับยุคสมัยของการต่อสู้กับ พคท. ตามป่าตามเขาและตามชายแดนก็ตาม) และนอกจากนี้ เราอาจจะมองได้ว่า นี่เป็นการต่อสู้ที่มีลักษณะทางชนชั้นก็ได้ ที่มีทั้งชนชั้นบน ชนชั้นกลาง และ ชนชั้นล่าง ควบคู่ไปกับการมอง หรือศึกษาว่าเป็นเรื่องของ ผู้คนในกรุงเทพฯ กับ/และ/หรือ ผู้คนในภูมิภาคในต่างจังหวัด ก็คงได้ ซึ่งความยืด ความยาว การกินเวลานานดังกล่าว ผสมกับความหลากหลายของผู้คน ต่างถิ่น ต่างฐาน ต่างชนชั้นครั้งนี้ ได้เป็นปรากฏการณ์ที่เข้ามาแล้วถึงสองทศวรรษ 2540s-2560s กับได้เข้ามาแล้วถึงสองรัชสมัย จากรัชกาลที่ 9 มาสู่ รัชกาลที่ 10 ยืดเยื้อยาวนาน ไม่รู้จบรู้สิ้น ดังที่เห็นเป็นประจักษ์แก่สายตา ของเราแทบทุกคน

8

บทส่งท้าย:

ประเทศไทย เราจะไปทางไหนกัน?

เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2470/1927 ปลายสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในรัชกาลที่ 7 พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 (ค.ศ. 1932) เป็นเวลาประมาณ 5 ปี สมเด็จพระยาธำรงราชานุภาพ “พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย” ได้ทรงบรรยายในหัวข้อ “ลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ” ไว้ว่า

“เหตุที่ชนชาติไทยจะได้เป็นใหญ่ในสยามประเทศ เปนเพราะมีกำลังมากกว่าชนชาติอื่นซึ่งปกครองอยู่ก่อนนั้นเปนครมดา แต่ที่ชนชาติไทยสามารถปกครองประเทศสยามมาได้ช้านาน ถ้าจะนับเวลาก็เกือบถึง 700 ปี เข้าบัดนี้ จำต้องอาศัยคุณธรรมอย่างอื่นอันมีอยู่ในอุปนิสัยของชนชาติไทย ด้วย ข้าพเจ้าพิจารณาตามหลักฐานที่ปรากฏในพงศาวดาร เห็นว่าชนชาติไทยมีคุณธรรม 3 อย่างเป็นสำคัญ จึงสามารถปกครองประเทศสยามมาได้ คือ

ความจงรักภักดีของชาติอย่าง 1 ความปราศจากวิหิงสาอย่าง 1 ความฉลาดในการประสานประโยชน์อย่าง 1 (หรือถ้าจะเรียกเป็นคำภาษา

อังกฤษก็คือ *Love of National Independence, Toleration, and Power of Assimilation*¹⁸

8.1

ถ้าเราจะพิจารณาจากบริบทของพระนิพนธ์คำบรรยายครั้งนั้น ซึ่งอยู่ในปีที่สามในแผ่นดินของรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2468-2477/78 หรือ ค.ศ. 1925-1935) ที่สยาม เป็นเพียงประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีได้ตกเป็น “เมืองขึ้น” โดยตรงของอังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา ดังนั้น “คุณธรรม 3 อย่าง” คือ

(หนึ่ง) “ความจงรักภักดีของชาติ” ที่มีอยู่ในหมู่คนไทย พร้อม ๆ กับ

(สอง) “ปราศจากวิหิงสา” ซึ่งหมายถึงว่าไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้าย ไม่ก่อความเดือดร้อนกับผู้อื่น กับ

(สาม) “ความฉลาดในการประสานประโยชน์” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับมหาอำนาจเจ้าอาณานิคมตะวันตกทั้งยุโรปและอเมริกันนั้น จึงสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ชาวสยาม หรือคนไทย (ที่ในที่นี่ น่าจะหมายถึงชนชั้นนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดา “เจ้านาย”) ที่ในอดีตกว่า 100 ปีมาแล้ว สามารถดำรงไว้ซึ่ง “เอกราช” ของชาติไว้ได้ (ในระดับหนึ่ง ยกเว้นในเรื่องของ สิทธิสภาพนอกอาณาเขต และการเก็บภาษีอากรเข้า) พร้อม ๆ กับการ ฝังใน “วิหิงสา” และการ “ประสานประโยชน์”

และดังนั้น ถ้าหากเราจะขยายความต่ออีกว่า “คุณธรรม 3 อย่าง” นี้ ซึ่งก็ใช้ได้ผลในเวลาต่อๆ มา ไม่ว่าจะเป็นสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง

ที่ประเทศไทยแม้จะถูกรุกราน ถูกยกพลขึ้นบกโดยกองทัพของญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 (ค.ศ. 1941) ก็ตาม แต่รัฐบาลไทยในสมัยนั้นก็โอนอ่อนผ่อนตามต่อข้อเสนอของญี่ปุ่น ในการที่จะให้ใช้ดินแดนของประเทศไทย ในยุทธศาสตร์ของการรุกโจมตีต่อเนื่องเข้าไปยังดินแดนอาณานิคมของอังกฤษ ทั้งในพม่าและอินเดีย กับการที่กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองมลายูกับสิงคโปร์ ซึ่งรัฐบาลไทยในสมัยนั้นภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไปไกลที่มี “ความฉลาดในการประสานประโยชน์” อย่างรวดเร็วกับญี่ปุ่น ถึงกับ “ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา” ¹⁹(Declaration of War) เมื่อ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942) ที่ทำให้ไทยกลายเป็น “พันธมิตร” ร่วมรบไปกับญี่ปุ่นด้วย และอีก 3 ปีต่อมาใน พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) ก็เกือบจะถูกปรับให้เป็นประเทศแพ้สงคราม หรือไม่ก็ต้องถูกยึดครองโดยกองทัพของบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) ที่มีลอร์ด หลุยส์ เมาท์แบตตันเป็นผู้บัญชาการ หรือไม่ก็กองทัพของจีนคณะชาติฝ่ายประธานาธิบดีเจียงไคเช็ค ที่มีเมืองศูนย์กลางแห่งอำนาจหรือเมืองหลวงชั่วคราวอยู่ที่ จุงกิง (Chongqing) ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ห่างจากเมืองคุนหมิงในมณฑลยูนนานกว่า 800 กม.

แต่เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในเดือนสิงหาคมนั้น คือ ภายหลังการทิ้งระเบิดปรมาณูของสหรัฐฯ ที่ฮิโรชิมา กับนาซากาซากิ ที่ทำให้จักรพรรดิฮิโรฮิโตะ/โชวะ ต้องประกาศยอมจำนนอย่างไม่มีเงื่อนไขเมื่อ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) ซึ่งในเวลาอีกเพียงวันเดียวถัดมา ก็นำมาซึ่ง “ประกาศสันติภาพ” ²⁰ (Declaration of Peace) เมื่อ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) โดย ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ของรัชกาลที่ 8 ที่ “ความฉลาดในการประสานประโยชน์” กับฝ่าย

ชนะสงคราม คือ สหประชาชาติที่นำโดยสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ให้การยอมรับว่า “ประกาศสงครามฯ” ดังกล่าวข้างต้น “ผิดจากเจตน์จำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง” กับ “เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย”

ประวัติศาสตร์ของไทยในสมัยของการล่าอาณานิคม กับสมัยสงครามโลกครั้งที่สองนี้แหละ ที่เป็นที่มาของกรอบการมองและการตีความโดยนักวิชาการไทยและเทศว่า ผู้นำไทยใช้กลยุทธ์บายวิถีทางการทูตอันชาญฉลาด ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ที่ “bend with the wind” ที่เป็นอย่างหนึ่ง “ต้นอ้อหรือต้นไผ่ที่ “ลู่ตามลม” จึงไม่หักไม่โค่นดำเนินมาได้ ทั้งยังช่วยรักษาเอกราชและอธิปไตยไว้ได้เป็นเวลายาวนานจากกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 คือจากสมัยของรัชกาลที่ 4 และที่ 5 จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สอง และตลอดจนรวมถึงช่วงเวลาของสงครามเย็นในสมัยของรัชกาลที่ 9 ที่มีรัฐบาลกึ่งประชาธิปไตย กึ่งเผด็จการทหารสลับไปสลับมาในชุดของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ต่อยอดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร (พ.ศ.2491-2500-2516 หรือ ค.ศ. 1948-1957-1973) จนกระทั่งสมัย “โชติช่วงชัชวาล” หรือ “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” ในสมัยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พ.ศ. 2523-2531 (ค.ศ. 1980-1988) ที่ในความสำเร็จดังกล่าว ทำให้ผู้นำชนชั้นปกครองไทยถึงกับมีความไฝฝันว่าจะเป็นหนึ่งในประเทศ “นิคส์” Newly Industrialized Countries (NICs) ตามติดกันไปกับสิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน และเกาหลีใต้ แต่ก็ประสบกับความหายนะทางเศรษฐกิจในวิกฤต “ต้มยำกุ้ง” ปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) อันเป็นหมุดหมายสำคัญของวิกฤตทางการเมืองในช่วงสองทศวรรษที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด

8.2

ในท้ายที่สุด เมื่อเราหันกลับมาดูสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งปัญหาทั้งหลายทั้งปวงที่คุกคามอยู่นั้น แทนที่จะเป็นการคุกคามจากภายนอก แต่กลับเป็นเรื่องของการเมืองภายในประเทศเป็นหลัก และดังนั้น “คุณธรรม 3 อย่าง” ของคนไทย ตามคำอธิบายของสมเด็จพระยาดำรงฯ โดยเฉพาะประการสุดท้าย คือ “ความฉลาดในการประสานประโยชน์ (Power of Assimilation)” ที่น่าจะตรงกับคำศัพท์ที่เรามักใช้กันทุกวันนี้ว่า “ปรองดอง” “รวมขอม” หรือ “เกี้ยเซี้ย” นั้น ดูจะขัดหรือตรงกันข้ามกับปรากฏการณ์/วิกฤตการณ์ภายในของ 2 ทศวรรษที่ได้กล่าวมาข้างต้นหรือไม่ และอย่างไร

และดังนั้นอีกเช่นกัน คำถามที่ค้างคาใจผู้คนจำนวนมาก ก็คือ แล้วอนาคตทางการเมืองของสังคมไทยจะเป็นอย่างไรเล่า เราจะออกจากวังวนของความขัดแย้งนี้ไปได้หรือไม่ สยามประเทศไทยของเราจะไปทางไหน? (Thailand: Quo Vadis) นี่เป็นคำถามที่เรามักจะถามกันเอง หรือไม่ก็ถูกถามซึ่งกันและกันอยู่บ่อย ๆ ถ้าจะให้ตอบแบบกำปั้นทุบดิน ก็คงต้องตอบว่า “ไม่ทราบ” แต่ถ้าจะใช้แนวของสำนักคิดแบบฝรั่งเศสที่กล่าวมาแล้วว่าด้วย *longue durée* (หรือในภาษาอังกฤษว่า long term, long history หรือ “ประวัติศาสตร์พิสดาร” “ประวัติศาสตร์ยาว”) แล้ว ไทยเราไม่น่าจะมีทางออกอื่นนอกจากจะต้องเดินไปบน “ประชาธิปไตยวิถี” ดังที่ต้องเดินมาแล้วอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ กว่าศตวรรษครึ่ง (จากสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 10) ควบคู่ไปกับวิกฤตการณ์ ความรุนแรง และการต้องเสียเลือดเนื้อนั่นเอง

8.3

การเมืองไทยกับการต่อสู้ของ “คู่/ข้าตรงข้าม” กล่าวโดยย่อ ผู้เขียนแม้จะไม่สนใจกับการตีความว่า การเมืองไทยกับการต่อสู้ที่ปรากฏ ต่อหน้าต่อตาเรานั้นนั้น เป็นการต่อสู้ของ “คู่หรือข้าตรงข้าม” หรือมี 2 ฝ่าย ที่ห้าหน้ากัน คือ

- ฝ่ายซ้าย กับฝ่ายขวา หรือ
- ฝ่ายคนดี กับฝ่ายคนโกง หรือ
- ฝ่ายคนรักไทยเก่า กับฝ่ายคนรักไทยใหม่ หรือ
- ฝ่ายรัฐประหาร กับฝ่ายประชาธิปไตย หรือ
- ฝ่ายระบอบเดิม กับฝ่ายระบอบใหม่

แต่ผู้เขียนก็ยังไม่มีความสามารถที่จะตีกรอบความคิดให้หลุด ออกไปจาก “คู่หรือข้าตรงข้าม” ดังกล่าวนี้ได้ ดังนั้นจึงขอเลี้ยวกลับไปใช้ ศัพท์แสงที่เป็นนามธรรม กว้าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ นี่เป็นการต่อสู้ระหว่าง

ก. ตัวแทนหรือเครือข่ายของอำนาจเดิม บารมีเดิม เงินทุนเดิม ความคิดเดิม ชนชั้นเดิม กับ

ข. ตัวแทนหรือเครือข่ายของอำนาจใหม่ บารมีใหม่ เงินทุนใหม่ ความคิดใหม่ กับชนชั้นใหม่

(ขอวงเล็บเป็นภาษาอังกฤษไว้ด้วย เช่นกัน คือ old amnat-barami and its networks, old money and its networks, old idea and its networks, old classes and its networks versus the new ones and their networks)

เมื่อแบ่งออกเป็นสองฝ่ายสองชั่ว ที่ต่อสู้กันมายาวนานแสนนาน เช่นนี้แล้ว สิ่งที่จะต้องพยายามหาคำตอบ ก็คือผลที่สุดแล้ว จะจบ (หรือ แม้จะยังไม่จบ) อย่างไร ฝ่ายไหน ชั่วไหนจะชนะ จะแพ้ หรือไม่มีแม้กระทั่ง ผู้แพ้หรือผู้ชนะ ผู้เขียนอยากจะเสนอทั้งในแง่ที่เป็นทั้งบวกหรือลบ ดังนี้ คือ

(หนึ่ง) เสมอ

(สอง) ฝ่ายเดิม ชนะ

(สาม) ฝ่ายใหม่ ชนะ

(หนึ่ง)

เสมอกัน หรือ “เจ้า” กล่าวคือ ชั่วหรือฝ่ายทั้งสอง จะต่อสู้กันไปได้อีกยาว ทั้งในระบบสภา และนอกระบบ (ด้วยการรัฐประหาร หรือ coup ธรรมดา ๆ โดยทหารบก ควบคู่กับตุลาการภิวัตน์ คือการใช้อำนาจของศาล = judicialization) อย่างที่เป็นมาสองทศวรรษแล้ว (2540s-2560s) โดยที่ไม่มีฝ่ายใดชนะ หรือ แพ้เด็ดขาด กลายเป็นเกมที่ยืดเยื้อยาวนาน ขึ้นอยู่กับที่ว่า จนกระทั่งในที่สุดแล้วก็ถึงจุดที่อาจจะหมดแรงไปทั้งสองฝ่าย ที่ต่างต้องตระหนักว่า หากไม่ “ประสานประโยชน์” ไม่ “ปรองดอง” ไม่ “รวมขอม” ไม่ “เกียเขี้ย” ซึ่งกันและกันแล้ว ก็จะไม่มีชั่วหรือฝ่ายใดชนะ แต่จำใจต้องตระหนักว่า ถ้าเป็นไปดังนั้นทั้งยืดและยาว อาจจะทำให้สังคมและประเทศ

ชาติ พังพินาศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ถ้าต่างฝ่ายต่างตระหนัก
ได้เช่นนี้ ก็อาจจะต้องตกลงหาทางออกร่วมกันให้จงได้ หรือ

(สอง)

ตัวแทนหรือเครือข่ายของอำนาจเดิม บารมีเดิม เงินทุนเดิม
ความคิดเดิม ขนชั้นเดิม เป็นฝ่ายชนะเหมือนอย่างที่เคยมาแล้ว ด้วยวิธีการ
เดิม ที่กล่าวมาแล้ว แต่ขอย้ำอีกครั้ง คือ

ก) “การรัฐประหาร” โดยนายทหารบก (รวมทั้งหมด 11 ครั้ง
นับตั้งแต่รัฐประหารปี พ.ศ. 2490, 2491, 2494, 2500, 2501, 2514,
2519, 2520, 2534, 2549, 2557 (แต่ถ้านับรวมถึง 2475, 2476 = 13 ครั้ง)
ซึ่งต้องขอแปลงออกเป็นปี ค.ศ. ด้วยดังนี้ 1947, 1948, 1951, 1957, 1958,
1971, 1976, 1977, 1991, 2006, 2014 แต่ไม่รวม 1932, 1933) ควบคู่กับ

ข) การสร้างกฎเกณฑ์ผ่านการเขียนรัฐธรรมนูญ (บางฉบับเรียกว่า
ธรรมนูญ เฉย ๆ) กับกฎหมายลูก ๆ อื่น ๆ ให้ฝ่ายรัฐประหารของตน
สามารถจะสืบทอดอำนาจต่อไปได้เรื่อย ๆ (รวมทั้งหมด 17 ฉบับ (+3 = 20)
ไม่ว่าจะเรียกว่า “รัฐธรรมนูญ” หรือ “ธรรมนูญ” หรือในนามใด ๆ ก็ตาม
นับตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ. 2490, 2492, 2495, 2502, 2511, 2515, 2517,
2519, 2520, 2521, 2534, 2534, 2540, 2549, 2550, 2557, และ 2560
ทั้งนี้โดยยกเว้น ไม่รวมฉบับปี 2475/2475 คือฉบับที่หนึ่ง (ที่เรียกกันว่า
‘ชั่วคราว’ 27 มิถุนายน กับฉบับที่สอง คือ 10 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2475 และ
ฉบับที่สาม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) และเช่นกันขอแปลงออกเป็นปี ค.ศ.
ด้วย คือ 1947, 1949, 1952, 1959, 1968, 1972, 1974, 1976, 1977,
1978, 1991, 1991, 1997, 2006, 2007, 2014, และ 2017)

ทั้งนี้ทั้งนั้น โดยอาศัย ผบ. ของกองทัพบกเป็นผู้นำในการยึดอำนาจ พร้อม ๆ กับการอ้างอิงสถาบันกษัตริย์ในการรักษาอำนาจ ดังเช่นในช่วงเวลา “การรัฐประหาร” ในรัชสมัยอันยาวนานของรัชกาลที่ 9 ระหว่างปี พ.ศ. 2489-2559 (ค.ศ. 1946-2016) กับการมีรัฐธรรมนูญรวมแล้ว 17 ฉบับ พ.ศ. 2490-2560 (ค.ศ. 1947-2017) พร้อม ๆ กับการได้รับความร่วมมือทางด้านฝ่ายตุลาการและกระบวนการศาลขององค์กรกลาง ดังศัพท์แสงที่ใช้เรียกกันว่า “ตุลาการภิวัตน์” ดังที่กล่าวมาแล้ว นั่นเอง ก็อาจจะทำให้กลุ่มเดิม หรือ “ระบอบเดิม” สามารถจะดำรงสถานะและอำนาจของตนได้ต่อไปอีกยาว²¹ ประจวบกับการที่มีสิ่งทิววิชาการได้แสดงความวิตกกังวลกันไว้ว่า ในขณะนี้ คือ Authoritarianism หรือ “ลัทธิอำนาจนิยมเผด็จการ” กำลังหวนกลับมาใหม่ในทวีปเอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ในฟิลิปปินส์ โดยที่ไม่จำเป็นจะต้องกล่าวถึงในกรณีของจีน หรือในพม่า กับสามประเทศในอินโดจีน (เวียดนาม ลาว กัมพูชา) หรือในศัพท์ที่มีผู้พยายามสร้างขึ้นจากปรากฏการณ์ของการเลือกตั้งไทย 24 มีนาคม 2562 / 2019 ว่าเป็นปรากฏการณ์ของ “ขวาใหม่” (New Right)²² ถ้าเป็นเช่นนี้ ก็หมายความว่า “ฝ่ายระบอบเดิม” จะดำเนินไปได้ยาวนาน คล้าย ๆ กับรูปแบบ (model) ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในพม่า²³ ผสมกับรูปแบบของกัมพูชา²⁴ นั่นเอง

(สาม)

ทั้งสองฝ่าย ต่อสู้กันต่อไปทั้งในและนอกระบบรัฐสภา ที่ถึงอย่างไร ก็จะต้องมีการเลือกตั้ง ทั้งฝ่าย “ประชาธิปไตย” กับ “ฝ่ายรัฐประหาร” ดำเนินตามแนวทางของตนไปจนแพ้หรือชนะเด็ดขาด ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจจะ

มีความรุนแรง เลือดตกยางออก อีก ทั้งนี้ เพราะการปฏิรูป กิติ การปรองดอง กิติ หรือคำที่ใช้กันทั่ว ๆ ไปว่า “เกี้ยเซี้ย” ตามข้อ ก. ก็ยังคงไม่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลพวงของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ปี พ.ศ. 2560 / 2017 กับการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) ซึ่งน่าจะเป็น “ทางออก” แต่ก็อาจกลับกลายเป็นประหนึ่ง “ทางตัน” เช่นเดิม และที่สำคัญยิ่งคือการเปลี่ยนรัชสมัยกับปรากฏการณ์ที่ตามมาระหว่าง ช่วง หลังการสวรรคตของรัชกาลที่ 9 เมื่อ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 (ค.ศ. 2016) ถึงช่วงพิธีราชาภิเษกกับการอภิเษกสมรสของรัชกาลที่ 10 เมื่อวันที่ 4-5-6 พฤษภาคม 2562 / 2019 หรืออีกเกือบ 3 ปีต่อมา ที่ครั้นเมื่อจบพระราชพิธีทั้งหลายทั้งปวงแล้ว ก็มีการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพลเอกประยุทธ์ เป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ 29 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) โดยมี คณะรัฐมนตรีจากพรรคร่วมถึง 19 พรรค (มากที่สุดเป็นปรากฏการณ์ของการเมืองไทยเท่าที่เคยมีรัฐบาลผสมเป็นต้นมา) จำนวน 36 คน²⁵

การแต่งตั้งทั้ง นรม. และ ครม. จบลลงด้วยการที่มีการโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าเพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ถัดมาหรือ 115 วัน จากวันเลือกตั้งเมื่อ 24 มีนาคม และมีการแถลงนโยบายของรัฐบาล (25-26 กรกฎาคม 2562/2019) ที่ทั้ง นรม. และคณะรัฐมนตรี กับแนวร่วมพรรค ฝ่ายค้าน 7 พรรค ปะทะคารมกันในการอภิปรายอย่างเข้มข้น

กระนั้นก็ตามก็ยังคงมีความวิตกกังวลต่ออายุของทั้ง นรม. และ ครม. ชุดนี้ กับอนาคตของการเมืองไทยว่าจะดำเนินต่อไปในรูปใด หากจะมีความ ปั่นป่วน ไม่สงบเรียบร้อย แล้วเกิดความรุนแรง เลือดตกยางออกขึ้นอีก ความรุนแรงครั้งใหม่นี้ ถ้ามีขึ้น จะไม่จำกัดอยู่เพียงผู้คนในระดับชนชั้น

ปกครอง/ชนชั้นนำด้วยตนเอง กับไม่จำกัดพื้นที่แคบ ๆ เพียงแค่เมืองหลวง
อีกต่อไปหรือไม่ และเพียงใด

อนาคตการเมืองไทย กลับกลายเป็นสิ่งที่ไม่แน่ ไม่นอน คาดการณ์
ยากยิ่ง การรัฐประหาร 2 ครั้งหลัง คือ 2549/2006 ของ คมช. กับ 2557/2017
ของ คสช. กับรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20/2560/2017 ก็ดูเหมือนจะไม่ได้แก้ปัญหา
รากฐานของประชาชนและประชาชาติอย่างแท้จริง ทั้งรัชสมัยใหม่และ
รัฐบาลใหม่ของไทย ดูจะเผชิญปัญหา ที่ทั้งสืบทอดมาจากรัชสมัยเก่า
และรัฐบาลชุดเก่า ๆ หลายชุด สิ่งที่คนไทยเราพอจะคุ้นเคยกับ ‘ระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข’ หรือ ‘ประชาธิปไตย
แบบไทย’ นั้น จะคงดำรงอยู่อีกต่อไปหรือไม่ หรือว่าในรัชสมัยใหม่นี้
กับรัฐบาลใหม่นี้ จะสร้างเสริมสิ่งที่เป้นทั้งอำนาจและบารมี ที่จะทำให้
สังคมไทยดำเนินไปได้อย่างที่เคยดำเนินมา แม้จะมีทั้งปัญหาและ
อุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง และที่สำคัญที่สุด คือ ไทยเราจะหลีกเลี่ยง
ซึ่งความรุนแรง และยุคสมัยที่ไม่น่าพึงประสงค์ ดังที่ปรากฏใน ‘เพลงยาว
พยากรณ์กรุงศรีอยุธยา’ ได้หรือไม่ และอย่างไร ²⁶

Endnotes

1 ผู้เขียนขอขอบคุณประธาน และกรรมการ มูลนิธิ 14 ตุลา ที่ให้เกียรติเชิญมาปาฐกถาประจำปีครั้งที่ 17 ของ “มูลนิธิ 14 ตุลา” ซึ่งดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) จนถึงปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) เป็นเวลาถึง 17 ปี แล้ว

รายชื่อคณะกรรมการมูลนิธิ 14 ตุลา ชุดปัจจุบัน (2561)

- 1.) นายวิชัย โชควิวัฒน์ (ประธานกรรมการ)
- 2.) นางสุนี ไชยรส (รองประธานกรรมการ)
- 3.) นายสันติสุข โสภณสิริ (กรรมการ)
- 4.) นายสถาพร ลิ้มมณี (กรรมการ)
- 5.) นายบุญแทน ต้นสุเทพวิรวงศ์ (กรรมการ)
- 6.) นายสันติ คุณพิสิฐวงศ์ (กรรมการ)
- 7.) นายเลิศ ต้นตีสุกฤต (กรรมการ)
- 8.) นางสุรัสวดี หุ่นพยนต์ (กรรมการและเหรัญญิก)
- 9.) นายประसार มฤคพิทักษ์ (กรรมการและเลขานุการ)

สำหรับหนังสือปาฐกถาพิเศษ ที่ตีพิมพ์มาแล้ว ทั้งหมด มีดังนี้

- 2545/2002: วิวัฒน์ชัย อัคราการ-ยุทธศาสตร์ใหม่ของชาติฯ
- 2546/2003: เสกสรรค์ ประเสริฐกุล-ประเทศไทยบนเส้นทางประชาธิปไตย
- 2547/2004: พระไพศาล-เปิดหน้าต่าง สร้างสะพานสมานใจฯ
- 2548/2005: ธงชัย วินิจจะกุล-ข้ามให้พ้นประชาธิปไตยแบบหลัง ๑๔ ตุลา
- 2549/2006: อมรา พงศาพิชญ์-อนาคตการเมืองไทย: ขบวนการประชาธิปไตยฯ

- 2550/2007: เกษียร เตชะพีระ-จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหารฯ
- 2551/2008: รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์-การปฏิรูปการเมืองกับการออกแบบรัฐธรรมนูญ
- 2552/2009: กุลลดา เกษบุญชู มีดี-ความขัดแย้งทางการเมืองของไทยฯ
- 2553/2010: สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์-ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจฯ
- 2554/2011: รสนา โตสิตระกูล-คืบอำนาจประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจฯ
- 2555/2012: จินตนา แก้วขาว-ประชาธิปไตยกับการปกป้องทรัพยากรชุมชน
- 2556/2013: ชีรยุทธ บุญมี-ปณิธานประเทศไทย,
เสกสรรค์ ประเสริฐกุล-ความฝันเดือนตุลา,
พระไพศาล-เผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลง ๔๐ ปีหลัง ๑๔ ตุลา
- 2557/2014: วิทยากร เชียงกุล-ขบวนการประชาชน: ปัญหาและทางออกฯ
- 2558/2015: อนnek เหล่าธรรมทัศน์-ไทยในยุคบูรพาวิวัฒน์ โลกที่เปลี่ยนไปฯ
- 2559/2016: ธัมมนันทาภิกษุณี-ใครเป็นผู้รับผิดชอบความรุนแรง
- 2560/2017: วลีษฐ เดชกุญชร-ในหลวงรัชกาลที่ 9 กับ 14 ตุลาฯ
- 2561/2018 : ว.วชิรเมธี-14 ตุลาธรรมาธิปไตย, ประसार ไตรรัตน์วรกุล-ประชาธิปไตยกับความท้าทายทางเศรษฐกิจของประชาธิปไตย, ชีรยุทธ บุญมี-มองประเทศไทยหลังการเลือกตั้ง ปัญหาที่ใหญ่กว่าวิกฤติการเมือง)
- 2561-62/2018-2019: ชาญวิทย์ เกษตรศิริ-จาก 14 ถึง 6 ตุลา: ประวัติศาสตร์การเมืองพิสดารฯ

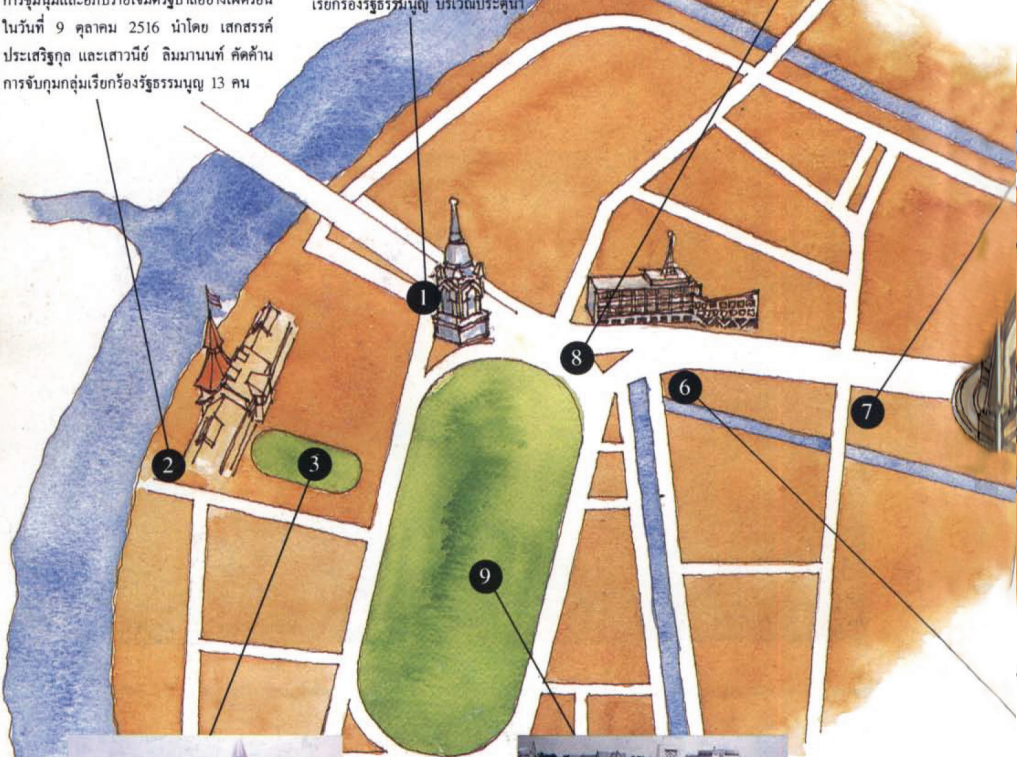
2. ลานโพธิ์ ธรรมศาสตร์ : จุดเริ่มต้นของการชุมนุมและอภิปรายโจมตีรัฐบาลอย่างเผด็จการในวันที่ 9 ตุลาคม 2516 นำโดย เสกสรรค์ ประเสริฐกุล และเสาวนีย์ ลิ้มพานนท์ คัดค้านการจับกุมกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ 13 คน

1. อนุสาวรีย์ท้าวสุทนต์ : ชีรยุทธ บุญมี และกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เปิดแถลงข่าวกับสื่อมวลชนบริเวณอนุสาวรีย์ท้าวสุทนต์ข้างสนามหลวงในวันที่ 5 ตุลาคม 2516 ก่อนที่จะถูกจับกุมในวันรุ่งขึ้น ขณะเดินแจกใบปลิวเรียกร้องรัฐธรรมนูญ บริเวณประตูน้ำ

8. ถนนราชดำเนิน : รัฐบาลสั่งทหารและตำรวจออกปราบปรามผู้ร่วมชุมนุมอย่างรุนแรง มีทั้งรถถัง เฮลิคอปเตอร์ พร้อมด้วยอาวุธหนักครบมือ จุดปะทะและนองเลือดมีตลอดสาย ถนนราชดำเนิน และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. สนามฟุตบอล ธรรมศาสตร์ : การชุมนุมถูกย้ายจากบริเวณลานโพธิ์มายังสนามฟุตบอลในวันที่ 10 ตุลาคม 2516 เนื่องจากลานโพธิ์ไม่สามารถรองรับคลื่นมหาชนที่หลั่งไหลมาร่วมชุมนุมในธรรมศาสตร์ได้

9. สนามหลวง : ครบรอบ 1 ปี 'เหตุการณ์ 14 ตุลา' ในปี 2517 มีการจัดงานพระราชทานเพลิงศพวีรชนขึ้นอย่างสมเกียรติที่ท้องสนามหลวง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จมาพระราชทานเพลิงศพวีรชนที่ใต้สะพาน 77 คน

7. ตึก ภ.ค.ป. : ตึกคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัตินิติราชการ (ภ.ค.ป.) สัญลักษณ์ของอำนาจเผด็จการคณะราษฎร ซึ่งมี พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร เป็นผู้ควบคุมดูแล ถูกผู้ร่วมชุมนุมเผาด้วยความโกรธแค้น

5. หน้าสวนจิตรลดา : 06.30 น. เช้าวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เกิดการปะทะกันระหว่างตำรวจกับนักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชน ผู้ประท้วงส่วนหนึ่งว่ายนํ้าหนีภัยข้ามเข้าไปในสวนจิตรลดา จากจุดนี้เหตุการณ์ได้บานปลาย ถูกตามออกไปอย่างไม่มีการคาดคิด

5

4

6. ไอ้ก้านยาว : ประพจน์ แซ่จิว 'ไอ้ก้านยาว' ถือไม้เรียวทำสู้กับทหารที่มีปืนเอ็ม 16 อยู่ในมืออย่างอาหยาญ หน้าโรงแรมรอยัล จนถูกยิงได้รับบาดเจ็บสาหัส

4. อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย : หลังเที่ยงของวันที่ 13 ตุลาคม 2516 นักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชนกว่า 5 แสนคนเดินขบวนจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย หลังจากตีค่าขาดให้ปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมทั้ง 13 คนโดยไม่มีเงื่อนไขไม่ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาล

แผนที่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นเหตุการณ์ที่นักเรียนนิสิตนักศึกษาประชาชนเรียกร้องรัฐธรรมนูญแต่ถูกจับและถูกปราบปรามอย่างรุนแรง แต่ในท้ายสุดเผด็จการทหารทั้งสามได้แก่ จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และ พันเอกณรงค์ กิตติขจร ซึ่งครองอำนาจมาอย่างยาวนาน ก็ถึงจุดจบและเดินทางออกนอกประเทศ เหตุการณ์ครั้งนี้มีผู้เสียชีวิต 77 คน บาดเจ็บ 857 คน

แผนที่เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

'6 ตุลาคม 2519' คือการปิดล้อมเพื่อจำหนัมนักศึกษาประชาชนกลางเมืองที่ชุมนุมกันในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กว่า 5,000 คน โดยผู้ร่วมฆ่าโดยตรง ได้แก่ ตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยคอมมานโด หน่วยปฏิบัติการพิเศษ (นปพ.) สันติบาล ตำรวจท้องที่ ตำรวจน้ำ ลูกเสือชาวบ้าน กระทั่งแดง และนวล แพร่คำบางการโดยวิทยุยานเกราะของกองทัพไทย

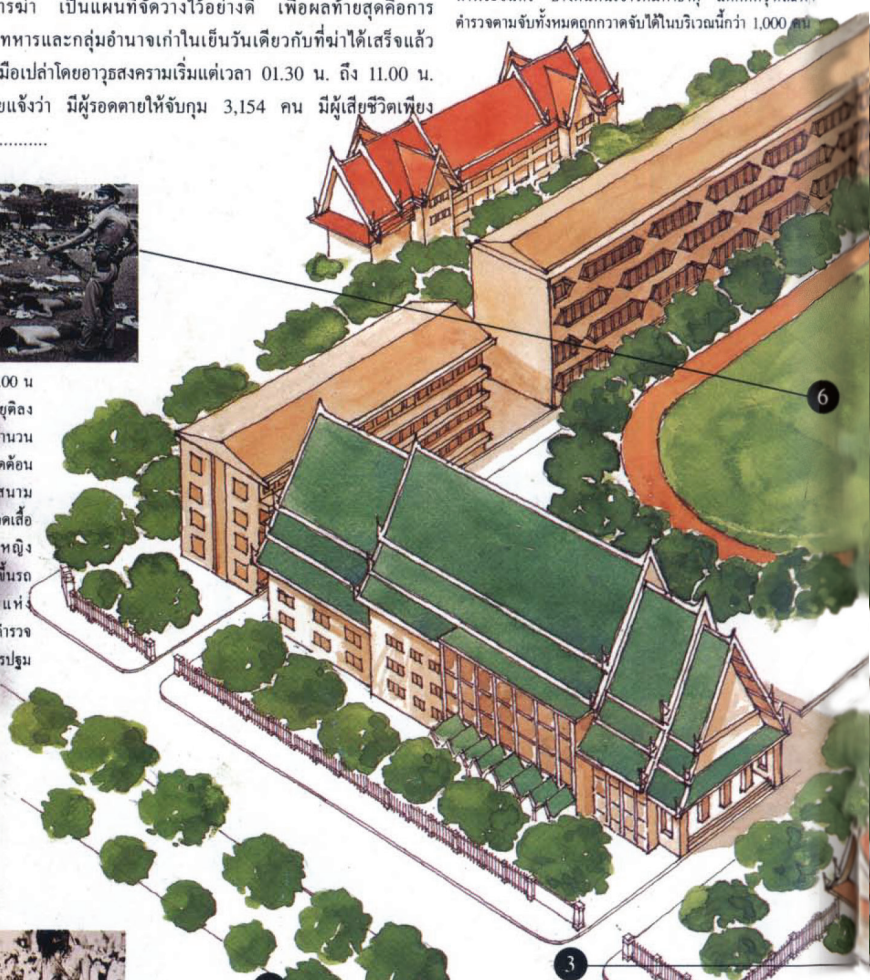
สาเหตุการฆ่าหมู่อย่างอำมหิตครั้งนี้ เพราะผู้ชุมนุมในธรรมศาสตร์ต่อต้านการกลับเข้ามาประเทศไทยของจอมพลราชเมือครั้ง '14 ตุลา' ถนอม กิตติขจร การปฏิบัติการฆ่า เป็นแผนที่จัดวางไว้อย่างดี เพื่อผลท้ายสุดคือการยึดอำนาจโดยคณะทหารและกลุ่มอำนาจเก่าในวันเดียวกับที่ฆ่าได้เสร็จแล้ว การล้อมฆ่าผู้ชุมนุมมือเปล่าโดยอาวุธสงครามเริ่มแต่เวลา 01.30 น. ถึง 11.00 น. ภายหลังทางการไทยแจ้งว่า มีผู้รอดตายให้จับกุม 3,154 คน มีผู้เสียชีวิตเพียง 46 คน ??????.....

5. แม่น้ำเจ้าพระยา-ท่าพระจันทร์ : 07.00-10.00 น. ผู้ชุมนุมหนีคอรอกจากธรรมศาสตร์โดยลงแม่น้ำเพื่อไปยังท่าพระจันทร์ โดยมี คชด. ที่ท่าเรือ และเรือของตำรวจคอยยิง บางคนถูกยิง บางคนจมน้ำหายไป บางคนได้รับความช่วยเหลือจากชาวท่าพระจันทร์ บางคนหนีเข้าวัดมหาธาตุ แต่เกิดอุบัติเหตุตำรวจตามจับทั้งหมดถูกกวาดจับได้ในบริเวณนี้กว่า 1,000 คน

6. สนามฟุตบอล : 11.00 น. การฆ่าในธรรมศาสตร์ยุติลง นักศึกษาและผู้ชุมนุมจำนวนกว่า 2,000 คน ถูกกวาดต้อนจากตึกต่าง ๆ ลงสู่สนามฟุตบอล ถูกบังคับให้ถอดเสื้อ และนอนคว่ำหน้าทั้งหญิงและชาย ค่อมมาจึงนำเข็นรถไปกักขังไว้ยังหลายแห่ง ส่วนใหญ่ที่โรงเรียนพลตำรวจบางเขน ชลบุรี และนครปฐม

4. สนามหลวง : ระหว่าง 08.00-10.00 น. ผู้ชนะกระทำรุนแรงต่อนักศึกษาและผู้ชุมนุมที่พยายามหนีออกมาจากธรรมศาสตร์ ด้วยการซ้อม ทบตี เอาเชือกมัดคอลากไปเผานั่งยังที่บริเวณพระแม่ธรณีบีบมวยผม ในภาพคือ วิจิตรชัย อมรกุล นิสิตชั้นปีที่ 2 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ถูกแขวนคอที่ค้นพบในสนามหลวง และถูกทำรุนแรงด้วยวิธีการต่าง ๆ

1. ลานโพธิ์ : 4 ตุลาคม นักศึกษาธรรมศาสตร์มีสภ
ปลายภาค แต่ก็มีการรวมตัวกันที่ลานโพธิ์เพื่อพิง
การอภิปรายขับไล่ 'พรรคชนธอม กิดดิซจร' ที่กลับเข้ามา
ในประเทศไทยในรูปบวชเป็น 'สามเณร' ช่วงเที่ยงมีการแสดง
ละครล้อเลียนกรณีฆ่าแขวนคอช่างไฟฟ้า 2 คน ที่
จังหวัดนครปฐม โห้ซุ่มชุมนุมทางศิลปะและการละคร มธ.

ในคืนวันที่ 4 ตุลาคม มี
ผู้ชุมนุมอยู่ในธรรมศาสตร์
ประมาณ 25,000-40,000
คน ในวันที่ 5 ตุลาคม
ภาพการแสดงถูกแขวนคอ
โดยอภิรักษ์ บั้วกักติ
ถูกหนังสือพิมพ์ดาวสยาม
ลงภาพ พิมพ์เผยแพร่
เป็นการแสดง "หมิ่น
พระบรมอริสาธิราช"
เพื่อเปิดประเด็น 'ฆ่า'
ผู้ชุมนุม

2. สนามฟุตบอล-ที่ตั้งเวทีชุมนุม : 05.30 น. วันที่ 6 ตุลาคม
ฝ่ายปิดล้อมโจมตีผู้ชุมนุมอย่างจริงจังรุนแรงและต่อเนื่อง เปิดฉาก
ด้วยระเบิดเอ็ม 79 ถูกยิงเข้ามาตกกลางสนาม ผู้ชุมนุมตายทันที
หลายคน ต่อมาตายอีกหลายคนเพราะถูกปิดทางเข้าออก ตำรวจ
ไม่ยอมให้ส่งคนเจ็บไปโรงพยาบาล บาดเจ็บอีกจำนวนมาก และ
เป็นจุดที่ จารุพงษ์ ทองสินธุ์ นักศึกษาปี 2 คณะรัฐศาสตร
ธรรมศาสตร์ ถูกรัดคอด้วยผ้าขาวม้าแล้วลากลงสนาม

3. ด้านหน้าหอประชุมใหญ่ : กลุ่มกระทั่งแดง นวพล ถูกเสื้อขาวบ้าน มารวมตัวตั้งแต่ค่ำ
วันที่ 5 ตุลาคม การยิงปืน ฟังรื้อ และเผา ดำเนินไปโดยมีตำรวจเฝ้าดู ตั้งแต่วันที่ 22.00 น.
กำลังตำรวจกว่า 200 นายปิดล้อมธรรมศาสตร์ และมีกำลังมาเสริมเพิ่มตลอดเวลา ตั้งแต่
05.30 น. ของวันที่ 6 ตุลาคม อาวุธทุกชนิดของตำรวจไทยระดมยิงเข้าสู่ธรรมศาสตร์ ประมาณ
07.00 น. กำลังตำรวจไทยบุกค้นเข้าสู่งานในธรรมศาสตร์ ผู้ชุมนุมหลบเข้ายังห้องเรียน
ตำรวจไทยระดมยิงกระทั่ง 09.00 น. เศษ จึงเข้าเคลียร์พื้นที่ตามห้องเรียน

2 ประวัติศาสตร์สังเขปของเหตุการณ์เดือนตุลา 2516-2519 / 1973-1976 และพฤษภา 2535-2553 / 1992-2010 (อาชญากรรมรัฐ)

(หนึ่ง)

เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 / 1973 เป็น ‘วันมหาปิติ’ Day of Great Joy วันนั้นนักเรียน/นักศึกษา/วีรชน คนหนุ่มสาว ประชาชน ลูกฮือขึ้นมาประท้วงระบอบทหาร “คณาธิปไตยของถนอม กิตติขจร-ประภาส จารุเสถียร-ณรงค์ กิตติขจร” มีผู้คนจำนวนแสนๆ เข้าร่วมประท้วงกลางถนนราชดำเนิน เรียกร้อง ‘ประชาธิปไตย’ และ ‘รัฐธรรมนูญ’ สิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค คณาธิปไตยทหาร กระทำ “อาชญากรรมรัฐ” (state crime) ปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วง ด้วยอาวุธสงคราม ประชาชนขัดขืนในหลวงรัชกาลที่ 9 และเครือข่ายฯ เข้ามาห้ามทัพ คณาธิปไตยทหารล้มครืน ถนอม/ประภาส/ณรงค์ ต้องหนีไปต่างประเทศ ในเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ มีผู้ถูกทำลายชีวิต 77 ราย บาดเจ็บ 800 ผู้มีส่วนร่วมที่ทำให้ประสบชะตากรรม คือ เยาวชนคนหนุ่มสาว และชนชั้นกลางในเมือง ทั้งใน กทม. และเมืองใหญ่ ๆ ต่าง จว. ร่วมด้วยช่วยกันกับสื่อมวลชน นสพ. ก้าวหน้า

(สอง)

อีก 3 ปีต่อมาเกิดเหตุการณ์ ‘6 ตุลา 2519 / 1976’ ซึ่งถือได้ว่าเป็น ‘วันมหาวิปโยค’ Day of Great Sorrow วันนั้น จอมพลถนอม บวชเป็นเณรจากสังฆโคปร์ กลับเข้ามาบวชเป็นพระ ณ วัดบวรนิเวศฯ บางลำพู กทม. นักศึกษาและประชาชนจำนวน 3,000 ชุมนุมประท้วงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ เรียกร้องให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง นรม. เสนีย์ ปราโมช ขับไล่ถนอมออกจากประเทศ กลุ่มการเมืองจัดตั้งของฝ่ายขวา นวพล กระทั่งแดง และวิทยุเครือข่ายทหาร ใช้ข้ออ้าง/อิง โทน ชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ ทำการโจมตีและกล่าวหานักศึกษาว่า “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ตามกฎหมายอาญามาตรา 112 ว่าต้องการ ‘ล้มเจ้า’ และมีการกระทำเป็น ‘คอมมิวนิสต์’ ผู้กุมอำนาจรัฐ-รัฐข้าราชการ-ชนชั้นนำอดีต-กลุ่มการเมืองจัดตั้ง ร่วมด้วย

ตำรวจตระเวนชายแดน กระทำ ‘อาชญากรรมรัฐ’ (state crime) ปราบปรามหนักด้วยอาวุธสงคราม ขุนทหารโดยการนำของพลเรือเอกสัด ฆลออยู่ และพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในนามของ ‘คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน’ กระทำ ‘รัฐประหาร’ แล้วเสนอตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ผู้นำฝ่ายตุลาการ เป็น นรม. และอ้างว่าจะปฏิรูปประเทศ 12 ปี ในเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ มีผู้ถูกทำลายชีวิต 40 (?) ราย, บาดเจ็บ 3,000 (?) คนหนุ่มสาวหนีเข้าป่าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท) ผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ฝ่ายที่ถูกกระทำ คือ เยาวชนคนหนุ่มสาว นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่อีกฝ่ายหนึ่ง คือผู้กระทำการ คือ ผู้กุมอำนาจรัฐ-ชนชั้นนำอีลิต-กลุ่มการเมือง จัดตั้ง-ตำรวจ ‘ชนชั้นกลาง’ ที่ตั้งตน เป็นปฏิปักษ์/สร้างความเกลียดชัง ทั้งนี้โดยการร่วมด้วยช่วยกระพือโดยสื่อมวลชน ‘กระแสหลัก’ ของทั้งรัฐและเอกชน ทั้ง นสพ/วิทยุ/ทีวี

(สาม)

16 ปีต่อมา เกิดเหตุการณ์ ‘พฤษภาเลือด 2535/1992 (ไม่ควรเรียกว่า ‘พฤษภาทมิฬ’ ตามกระแสของสื่อมวลชนในสมัยนั้น เพราะจะเป็นการดูถูกเหยียดหยามเชื้อชาติ ‘ทมิฬ’ ซึ่งเป็นชาติพันธุ์หนึ่งในอินเดียใต้และศรีลังกา รวมทั้งในมาเลเซีย) ส่วนในภาษาอังกฤษ ควรขนานนามว่า Bloody May 1992 วันนั้นประชาชนคนชั้นกลาง ชาวกรุง จำนวนหลายหมื่น ที่นำโดยพลตรีจำลอง ศรีเมือง ชุมนุมประท้วงเป็นระยะ ๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน ณ บริเวณถนนราชดำเนิน เรียกร้องให้รัฐบาลของ นรม. พลเอกสุจินดา คราประยูร (ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง) และ ‘คณะธิปไตยทหาร/นักการเมือง’ ฝ่ายรัฐประหารลาออก รัฐบาลประกอบ ‘อาชญากรรมรัฐ’ (state crime) อีกครั้ง ทำการปราบปรามประชาชน อย่างหนักด้วยอาวุธสงคราม ประชาชนขัดขืนในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเข้ามาห้ามทัพ เป็นผลให้คณะธิปไตยทหาร/รัฐบาลล้มครืน ในเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ มีผู้ถูกทำลายชีวิต 44 (?) ราย, บาดเจ็บ 600 (?) ผู้มีส่วนร่วม คือ ชนชั้นกลางในเมือง กับชาวกรุง รวมทั้งสื่อมวลชนเอกชน นสพ. แต่เหตุการณ์นี้ไม่ค่อยมีเยาวชนคนหนุ่มสาว นักเรียน นิสิต นักศึกษา เข้าร่วมมากเท่ากับ สองกรณีแรก

(สี่)

18 ปีต่อมา เกิดเหตุการณ์ ‘เมษา/พฤษภาอำมหิต 2553/2010’ หรือในภาษาอังกฤษ Black April&May 2010 วันนั้น ประชาชน คนเสื้อแดง ชาวบ้าน (ที่ถูกกล่าวหาว่า ‘โง่ และ ‘ถูกจ้าง’) มาจากภาคอีสาน/ภาคเหนือ ร่วมกับคนชั้นกลาง ชาวกทม. (ที่ถูกเชื่อว่า ‘ฉลาด และ ‘ไม่ขายตัว-ซื้อไม่ได้’) จำนวนหลายหมื่นซึ่งนำโดย ‘แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ’ (นปช. ซึ่งเคยใช้ชื่อเดิมว่า ‘แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ’ หรือ นปท.) โดยมีนักการเมืองสำคัญอย่าง วีระกานต์ มุสิกพงศ์ จตุพร พรหมพันธุ์ และ ญัฐวุฒิ ใสยเกื้อเป็นผู้นำ ชุมนุมประท้วงต่อเนื่อง บนถนนราชดำเนิน และสี่แยกราชประสงค์ เรียกร้องให้ นรม.อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ‘ยุบสภา’ ให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ รัฐบาลใช้กำลังทหารของกองทัพบกประกอบ ‘อาชญากรรมรัฐ’ (state crime) อีกครั้ง ทำการปราบปรามหนักด้วยอาวุธสงคราม พร้อมขู่กล่าวหา ‘ก่อการร้าย’ พร้อม ๆ กับการอ้าง/อิง/โหมสถาบันชาติ และสถาบันกษัตริย์ เช่นเดียวกับในเหตุการณ์ที่สองข้างต้น (‘6 ตุลา 2519 / 1976’) เหตุการณ์ครั้งนี้ มีผู้ถูกทำลายชีวิต 100 (?) กว่าราย บาดเจ็บ 2,000 (?) ผู้มีส่วนถูกกระทำ มีทั้ง ‘ชาวบ้าน’ จากชนบทภาคอีสาน กับภาคเหนือ ร่วมกับ ‘ชาวกทม.’ คนชั้นกลาง และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีหญิงวัยกลางคนจำนวนไม่น้อย เข้าร่วมในเหตุการณ์นี้ สื่อมวลชนภาครัฐ และภาคเอกชนแตกแยก ขัดแย้ง ถือฝักถือฝาย เข้าร่วมได้เสียเป็นจำนวนมาก และก็ไม่ค่อยมีเยาวชนคนหนุ่มสาวเข้าร่วมมากนัก

หมายเหตุ

ทั้ง 4 เหตุการณ์ดังกล่าวที่เป็น “อาชญากรรมรัฐ” นี้ ไม่รวมเหตุการณ์ที่เกิดในภูมิภาค และต่างจังหวัดที่อาจจะรุนแรงกว่าโดยเฉพาะในสมัยของ สงครามเย็น ที่มีการปราบปรามคอมมิวนิสต์ในเขตป่าเขาของภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ ตลอดจนการปราบปรามคนสัญชาติไทย เชื้อสายมลายูนับถือศาสนาอิสลาม ในสามสี่จังหวัดภาคใต้ ที่อยู่ติดกับเขตแดนมาเลเซีย ซึ่งแม้จะเป็นเหตุการณ์รุนแรง แต่ก็ไม่ใช่ที่รับรู้หรือได้รับความสนใจในส่วนกลางของประเทศเท่าที่ควร

3 ปฏิวัติ ประชาธิปไตย 2475 ของ «คณะราษฎร» ซึ่งนำโดย นายพันเอก พจน์ พลโยธิน (พระยาพลพลพยุหเสนา 2430-2490 / 1887-1947) อายุ 45 ปี กระทำการสำเร็จใน 5 วัน 24-28 มิถุนายน

ได้ อำนาจ 24 มิถุนายน เปลี่ยนระบอบเก่า “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” (ใน 1 วัน)

ได้ นิรโทษกรรม 26 มิถุนายน (ใน 3 วัน)

ได้ (รัฐ) ธรรมนูญฉบับแรก 27 มิถุนายน (ใน 4 วัน)

ได้ สส. (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยแต่งตั้ง และเปิดสภาผู้แทนราษฎร 28 มิถุนายน ได้ นรม. พระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์) 28 มิถุนายน (ใน 5 วัน)

สรุป จบถ้วนกระบวนการความภายใน 5 วัน หลังจากนั้น ระบอบใหม่ของสยาม ก็ได้รับการรับรองจากมหาอำนาจโลก และที่น่าสนใจ คือ เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปเป็น ครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน 2476 คือภายใน 1 ปี กับ 5 เดือนหลังการปฏิวัติ และ ใน 1 เดือนหลัง “กบฏบวรเดช” สตรีสยามได้รับสิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์พิเศษ เพราะสตรีในเอเชียจะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ ทดเทียมบุรุษนั้น ใช้เวลานานมาก ประเทศซีลอน สมัยนั้นยังไม่เรียกว่า “ศรีลังกา” ภายใต้ลัทธิอาณานิคมของเกรตบริเตน อาจจะเป็นประเทศแรกที่สตรีได้สิทธินั้น คือ ปี 2474/1931 ที่ตามมาด้วยสยามของเรา 1933/2476 ต่อมาอีกหนึ่งปี 2477/1934 สตรีตุรกีได้รับสิทธิเช่นกัน สตรีในอาณานิคมอีกสองแห่ง คือ British Raj และ British Burma ได้รับสิทธิปี 2478/1935 ส่วนฟิลิปปินส์ภายใต้การปกครองของสหรัฐฯ ยินยอมให้สตรีมีสิทธิมีเสียงได้ก็ต่อเมื่อปี 2480/1937

4 ชัยอนันต์ สมุทวณิช และชัตติยา วรรณสุต รวมรวม, 2518, เอกสาร การเมืองการปกครองไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์ แห่งประเทศไทย, ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, กทม. หน้า 36-81 และโปรดดูงานชิ้นใหม่สุด โดย TAMARA LOOS. Bones around My Neck: The Life and Exile of a Prince

Provocateur. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 2016. ซึ่งวิเคราะห์ได้ละเอียดถี่ถ้วนอย่างยิ่ง เธอใช้เวลาเจาะลงไปในการสำรวจเจตนาที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังในกรณีที่น่าทึ่งเกี่ยวกับเรื่องของการประณามเจ้าอาณานิคม โดยตรงนี้ ก็มีเรื่อง “คดีพิพาทระกา” ในตอนปลายรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 ที่สะท้อนปัญหาภายในราชสำนักแบบเดิม ที่เป็นปัญหาจากระบบสังคมเก่าที่เป็น polygamy (สามีเดียวแต่มีภรรยาเป็นทางการได้มากกว่าหนึ่ง) ซึ่งสะท้อนออกมาอย่างชัดเจน จากความขัดแย้งขั้นรุนแรง ระหว่างกรมพระนารายณ์ทิพย์พงษ์ประพันธ์ฯ พระเจ้าน้องยาเธอต่างพระมารดาของพระองค์เอง กับกรมหลวงราชบุรีฯ พระราชโอรส ที่เราสามารถศึกษาได้จากพระบันทึกส่วนพระองค์ของมกุฎราชกุมาร “ราม วชิราวุธ” (รัชกาลที่ 6).

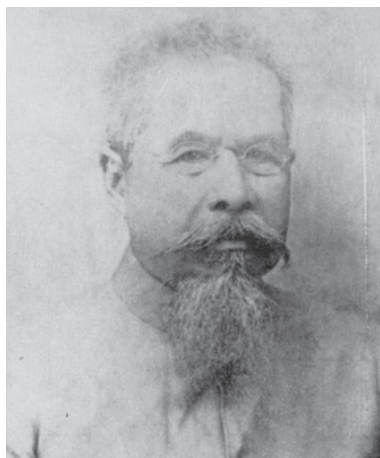
ประวัติต้นรัชกาลที่ 6. 2559. ศิลปวัฒนธรรม. หน้า 315-375 และบรรณาธิการ. **เบื้องลึก เบื้องหลัง ในพระราชบันทึก เรื่องประวัติต้นรัชกาลที่ 6.** 2559. ศิลปวัฒนธรรม.

5 สงบ สุริยรินทร์, 2495, **เทียนวรรณ**, คัดจาก http://www.su-used-book.com/product.detail_36687_th_5458902# ซึ่งให้รายละเอียดไว้อย่างน่าสนใจว่าหนังสือเล่มนี้ของสงบ สุริยรินทร์ “เทียนวรรณ ได้รับคัดเลือกให้เป็นหนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่คนไทยควรอ่าน ประเภทสารคดี/บทความ [รวมรวมและแนะนำโดยวิทยากร เชียงกูล] นี่เป็นหนังสือชีวิต และงานของเทียนวรรณ หรือ ต, ว, ส, วรรณโก (2385-2458) ปัญญาชน คนสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้เรียกร้องระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และการปฏิรูปทางด้านสังคมอีกหลายข้อ จนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องติดคุกถึง 17 ปี ความจริงเราอยากให้ผู้อ่าน ได้กลับไปอ่านงานเขียนของเทียนวรรณ โดยตรง แต่เนื่องจากงานของเขาเป็นงานชิ้นสั้นๆ ที่ตีพิมพ์อยู่ในนิตยสารรายคาบ (คือ **ตุลวิภาคพจนกิจ** และ **ศิริพจนกิจ**) ไม่ได้มีการคัดเลือกเพื่อพิมพ์เป็นเล่ม เราจึงคิดว่าน่าจะเลือกแนะนำหนังสือเล่มนี้ ที่พิมพ์เป็นเล่มในปี พ.ศ.2495 เพื่อเป็นสื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักความคิด และผลงานของเทียนวรรณ ปัญญาชนนักปฏิรูปทางการเมืองคนแรกของไทย

“หนังสือเล่มนี้ เขียนขึ้นในราวปีพ.ศ.2494 โดยสงบ สุริยรินทร์ นักหนังสือพิมพ์และนักศึกษามหาวิทยาลัย [วิชา] ธรรมศาสตร์ และการเมือง มีนักคิดนักเขียนอาวุโส

ในสมัยนั้น เขียนคำนำให้หนังสือเล่มนี้ถึง 5 คน คือ หลวงวิจิตรวาทการ, กุหลาบ สายประดิษฐ์, ส.ธรรมยศ., เปลื้อง ณ นคร (ตำรา ณ เมืองใต้) มาลัย ชูพินิจ

สำหรับ ส.ธรรมยศ และเปลื้อง ณ นคร เป็นผู้ที่เคยค้นคว้า และเขียนบทความถึงชีวิต และงานของเทียนวรรณมาก่อน แต่คนที่ค้นคว้า และเขียนถึงชีวิต และงานของเทียนวรรณขนาดพิมพ์เป็นเล่ม เป็นคนแรก คือ สงบ สุริยินทร์ ..คัดลอกข้อมูลจาก สารานุกรมแนะนำหนังสือดี 100 เล่มที่คนไทยควรอ่าน

เทียนวรรณ กับนามปากกา ต.ว.ส. วัฒนาโก

6 ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ได้กล่าวสรุปถึง เทียนวรรณ ไว้อีกอย่างน่าสนใจ ดังนี้ “ผมได้ซื้อสรุปในเรื่องภูมิปัญญาและความเป็นปัญญาชนของไทยสยามที่น่าสนใจ ยิ่งประการหนึ่งว่า นับแต่เรารับวิชาความรู้และจรรยาต่างจากตะวันตกมาแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นและพัฒนาต่อมาอย่างไม่ขาดสายคือความขัดแย้งระหว่างภูมิปัญญาและวิถีคิดของปัญญาชนที่เป็นแบบ “ผู้ดี” กับ ที่เป็นแบบ “ไพร่” มาโดยตลอด ในกรณีของเทียนวรรณนั้น ผมเรียกว่าปัญญาชนไพร่กระฎุมพี ด้วยเหตุว่าในทางความคิดและอาชีพะปฏิบัติแล้ว ท่านรับแนวคิดและการปฏิบัติตนแบบของชนชั้นกระฎุมพีแห่งนครสมัย

ใหม่ หรือที่ต่อมาเราเรียกง่าย ๆ ว่าชนชั้นกลางหรือนายทุน ซึ่งสมัยนั้นยังเป็นชนชั้นที่ก้าวหน้ามากที่สุดไม่ว่าในยุโรปหรือสยามก็ตาม แต่ในสภาพของสังคมสยามสมัยนั้น ที่การแบ่งช่วงชั้นและฐานะยังยึดหลักคิดระบบศักดินานิยม ทำให้เทียมนวรรณะต้องดำรงฐานะทางสังคมอย่างไพร่” ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, 2549, *ความคิดการเมืองไพร่ กระฎุมพีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์*, กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มติชน, หน้า 118-225

7 ร.ศ. 130 โปรดดู ญัฐพล ใจจริง บก., 2556, *ปฏิวัติ ร.ศ. ๑๓๐ ร.ต. เหยียญ ศรีจันทร์, ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์ คณะทหารหนุ่มกับแนวทาง “ประชาธิปไตย”* ในสยาม, บริษัทมติชน จำกัด, กทม. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาค ๕ อำนาจกรรมการศาลทหาร หน้า 113-157.

8 สำหรับ หนังสือจดหมายเหตุ *The Bangkok Recorder* ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทย และถือได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ ฉบับแรกของสยามประเทศไทยเรานี้ มีการตีพิมพ์เป็นรายปักษ์เป็นเวลา 2 เดือน ระหว่างวันที่ 19 ตุลาคม 2408 (1865) ถึง 1 มกราคม (1866) ก่อนพระจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 สวรรคตประมาณ 2 ปี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

8.1 “Vol. 1 เล่ม ๑ บางกอก เดือนสิบเอ็ด แรมสิบสี่ค่ำ จุลศักราช ๑๒๒๗ Oct. 19th ๑๘๖๕ ใบที่ ๑๖ No. 16 (หน้า ๒๐๕-๒๐๗ = 137-139) และมีเรื่องสำคัญ ๆ ที่บรรณาธิการ “หมอบรัดเลย์” ต้องการจะสื่อสารให้คนไทยระดับชั้นนำ ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับสหรัฐอเมริกาของท่าน ตามหัวข้อ (และภาษาในสมัยนั้น ดังนี้ คือ “กระษัตริย์เมืองยูไนเต็ดสเตต-คอนสติติวชัน-ส่วนที่ ๑ (คอนเกรส) -ส่วนที่ ๒ (เรบรีเซ็นเตติฟ) -ส่วนที่สาม (เซนเอต เซเนเตอร์) กับในส่วนที่สองต่อมาอีก คือ

8.2 “Vol. 1 เล่ม ๑ บางกอก เดือนสิบสอง ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราช ๑๒๒๗ Nov. 3rd 1865 ใบที่ ๑๗ No. 17 (หน้า ๒๑๘-๒๑๙ = 150-151)” ซึ่งมีหัวข้อสำคัญ ดังนี้ “คอนสติติวชัน (คอนเกรส เรบรีเซ็นเตติฟ เซนเอต เซเนเตอร์) ส่วนที่ ๔-ส่วนที่ ๕-ส่วนที่ ๖-ส่วนที่ ๗” รวมทั้งในส่วนที่สาม คือ

8.3 “Vol. 1 เล่ม ๑ บางกอก เดือนอ้าย แรมค่ำหนึ่ง จุลศักราช ๑๒๒๗ Dec. 4th 1865 กฤษฎักราช ๑๘๖๕ ใบที่ ๑๙ No. 19 (หน้า ๒๔๑-๒๔๒ = 173-174)” ที่ประกอบด้วยเรื่องดังนี้ “คอนสตีติชัน คือกฎหมายหลักเมืองอเมริกา- ส่วนที่ ๘ (คอนเสิร์ตมีอำนาจ)-ส่วนที่ ๙”

8.4 “Vol. 1 เล่ม ๑ บางกอก เดือนยี่ ขึ้นค่ำหนึ่ง จุลศักราช ๑๒๒๗ Dec. 18th 1865 กฤษฎักราช ๑๘๖๕ ใบที่ ๒๐ No. 20 (หน้า ๒๕๓-๒๕๔ = 185-186)-คอนสตีติชัน คือกฎหมายหลักเมืองอเมริกา ต่อที่มีในหน้า ๑๗๔-ข้อที่ ๓-๗-ส่วนที่ ๑๐ (หัวเมืองใด ๆ)”

8.5 “Vol. 1 เล่ม ๑ บางกอก เดือนยี่ ขึ้นสิบห้าค่ำ จุลศักราช ๑๒๒๗ Jan. 1st 1866 กฤษฎักราช ๑๘๖๖ ใบที่ ๒๑ No. 21 (หน้า ๒๖๕-๒๖๖ = 197-198)-คอนสตีติชัน คือกฎหมายหลักเมืองอเมริกา ต่อที่มีในหน้า ๑๘๖”

โปรดดูเพิ่มเติมใน The Beginning of Liberalism in Thailand: Dan Beach Bradley and *Bangkok Recorder* Parkpume Vanichaka* タイにおけるリベリズムの黎明: Dan Beach Bradley と *Bangkok Recorder* Bradley

และขออุทิศผนวก 1 หนังสือจดหมายเหตุ *The Bangkok Recorder*

9 ทักษิณ ชินวัตร ถูกถอดยศพันตำรวจโทอย่างเป็นทางการภายหลังการรัฐประหารเช้า เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ตามความดังต่อไปนี้ คำสั่งของ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 26/2558 เรื่องการดำเนินการเพื่อถอด พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ออกจากยศตำรวจ ดังนี้ “ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รายงานและเสนอเรื่อง การถอด พันตำรวจโท ทักษิณชินวัตร ออกจากยศตำรวจ ในกรณีมีความผิดปรากฏชัดตามคำพิพากษาศาลถึงที่สุดแล้วว่า มีความผิด และยังมีข้อหาความผิดอาญาอื่น ๆ อีกหลายฐาน ซึ่งเป็นการเสื่อมเสีย หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557...จึงมีคำสั่งให้ถอดยศ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ออกจากยศตำรวจ...พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้า
คณะรักษาความสงบแห่งชาติ” *ราชกิจจานุเบกษา* , 5 กันยายน 2558 (2015)

อนึ่ง อีก 4 ปีกว่า ๆ ต่อมา เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2562 (2019) เว็บไซต์
ราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ประกาศเรื่อง เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยมี
รายละเอียดดังนี้ “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
มีพระราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์
จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลอื่น

เนื่องจากนายทักษิณ ชินวัตร ถูกศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองพิพากษาถึงที่สุดลงโทษจำคุก และยังมีข้อหาฐานอื่น ๆ อีกหลายคดี
 อีกทั้งได้หลบหนีออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งเป็นพฤติการณ์การกระทำที่ไม่เหมาะสม
อย่างยิ่ง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 9 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เรียกคืน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ฝ่ายหน้า ชั้นทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ เครื่องราช
อิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก ประถมภรณ์
ช้างเผือก จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้น
มหาวชิรมงกุฎ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ ชั้นปฐมดิเรกคุณาภรณ์
และเหรียญลูกเสือสดุดี ชั้นที่ 1 ของนายทักษิณ ชินวัตร ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม
พุทธศักราช 2562 ประกาศ ณ วันที่ 30 มีนาคม พุทธศักราช 2562 เป็นปีที่ 4
ในรัชกาลปัจจุบัน

10 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด วาทกรรมว่าด้วย ‘คนดี’ นี้ มีพื้นฐาน
มาจาก ‘พระบรมราชาวาทโนที่ธิเบตงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ
จังหวัดชลบุรีเมื่อ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2512 (ค.ศ. 1969) ดังนี้ “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้ง
คนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมี
ความปกติสุข เรียบร้อยจึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริม

ความดี ให้คนดีปกครองบ้านเมือง และคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

11 นายสมัคร สุนทรเวช ดำรงตำแหน่ง นรม. ระหว่าง 29 มกรา - 9 กันยายน 2551/2008 หรือ 223 วัน และถูกปลดออกจากตำแหน่งโดยคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีนายชัช ชลวร เป็นประธาน “พร้อมองค์คณะ ได้ออกนั่งบัลลังก์อ่านคำวินิจฉัยในกรณีที่ประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและคณะกรรมการการเลือกตั้ง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความสิ้นสุดการเป็นนายกรัฐมนตรีของสมัคร ตามรัฐธรรมนูญ พ2550 .ศ. มาตรา 267 ประกอบมาตรา 182 (7) เนื่องจากรับเป็นพิธีกรกิตติมศักดิ์ ของรายการ “ชิมไปบ่นไป” และรายการ “ยกโขยง 6 โมงเช้า” ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ 9 ต่อ 0 เสียง เห็นว่า นายสมัครกระทำความผิดขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 267 เรื่องคุณสมบัติของนายกรัฐมนตรี จึงทำให้ความเป็นนายกรัฐมนตรีของสมัครสิ้นสุดลง” (https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B8%84%E0%B8%A3_%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B8%8A%E0%B8%95%E0%B8%B3%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88_25 ค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2562)

ส่วนนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 18 กันยายน – วันที่ 2 ธันวาคม 2551/2008 หรือ 75 วัน โดยที่พรรคพลังประชาชน ที่นายสมชายเป็น รก. หัวหน้าพรรคอยู่นั้น ได้ถูกคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ธันวาคม 2551/2008 ซึ่งมีนายชัช ชลวร เป็นประธานฯ เช่นกันให้ยุบไปพร้อม ๆ กับพรรคชาติไทย พรรคสมัครใจ ชาติไทย (https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A2_%E0%B8%A7%E0%B8%87%

E0%B8%A8%E0%B9%8C%E0%B8%AA%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%AA%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B9%8C#%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%B9%E0%B8%8D%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%89%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%9A%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%84 (ค้นเมื่อ 2 เมษายน 2562)

12 เกษียร เตชะพีระ Thailand's first elections in the post-Bhumibol era, การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกของไทยในยุคหลังในหลวงภูมิพล, 23 January 2019 (สำหรับคำว่า the Bhumibol consensus เกษียรใช้คำภาษาไทยว่า “ฉันทมติภูมิพล” โปรดดูบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในเว็บนี้ (ค้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2562) https://www.newmandala.org/thailands-first-elections-in-the-post-bhumibol-era/?fbclid=IwAR17H3l8dZbBQGkd_HY8yuwBBlimFP0ezbuXzM1EzvPFNd7K_GLszndklQ0

13 แนวความคิดว่าด้วย “ธรรมราชา” ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยมาแต่โบราณแล้วนั้น ประกอบด้วยทั้งเรื่องของ “บุญ” และของ “บาป” ตามแนวของพุทธศาสนา ที่พระมหากษัตริย์องค์ใดองค์หนึ่ง ได้สะสมไว้ได้ด้วยการทรงบำเพ็ญ “ทศพิธราชธรรม” หรือธรรม 10 ประการ คือ 1. ทาน (การให้) 2. ศีล (ความประพฤติดีงาม) 3. ปริจจาคะ (การบริจจาค) 4. อาชชวะ (ความซื่อตรง) 5. มัททวะ (ความอ่อนโยน) 6. ตบะ (ความทรงเดช) 7. อักโกธะ (ความไม่โกรธ) 8. อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) 9. ขันติ (ความอดทน) 10. อวิโรธนะ (ความหนักแน่นในธรรม) พร้อม ๆ กับการที่พระมหากษัตริย์ก็จะต้องมีคุณธรรมอีก 2 แบบที่จะเกื้อหนุนอยู่อีก คือ “จักรวรรดิวัตร” หรือคุณสมบัติของกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่เป็นองค์จักรพรรดิราช 12 ประการ กับ “สังคหวัตร” หรือราชจรรยานวัตรอีก 4 ประการ

ทั้งหลายทั้งปวงนี้ ได้รับการผลักดันให้เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าเป็นคุณสมบัติพิเศษของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในช่วงก่อนและหลังจากงานราชาภิเษก พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) เรื่อยมา จนถึงช่วงหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2500 ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีการฟื้นฟูสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ และพระราชกรณียกิจของในหลวงรัชกาลที่ 9 และกิจกรรมดังกล่าวจะทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้นในช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (1973)

ในเรื่องของการฟื้นฟูและตอกย้ำสถาบันฯ และพระราชกรณียกิจนี้โดยเฉพาะ ในระยะต้นของรัชสมัย จนถึงระยะกลาง ระหว่าง ปลายทศวรรษ 2480 (1940s) จนถึงต้นทศวรรษ 2520 (1980s) นั้นมีบุคคลสำคัญ ๆ ในฐานะปัญญาชนของฝ่ายราชสำนักเป็นผู้ให้แนวทางและความคิดสำคัญ ๆ เช่น กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร (พ.ศ. 2428-2517 หรือ ค.ศ. 1885-1974) กับ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (พ.ศ. 2454-2538 หรือ ค.ศ. 1911-1995) และ/หรือ นักกฎหมายคนสำคัญ เช่น ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช (พ.ศ. 2448-2540 หรือ ค.ศ. 1905-1997) นายธำนิภร กรัยวิเชียร (พ.ศ. 2470 ค.ศ. 1927) ซึ่งหลายท่านนั้น แ่งที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในแนวทางพุทธศาสนา ได้อาศัยแนวความคิดและการตีความจากงานนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (พ.ศ. 2403-2464 หรือ ค.ศ. 1860-1921) ว่าด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่รุ่งโรจน์ ในช่วงของรัชกาลที่ 4-5-6 ที่ไทยสยามได้ปรับตัวและปฏิรูปให้เข้ากับความคิดของโลก “สมัยใหม่” ที่อิทธิพลของฝรั่งเศสวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบริเตนใหญ่ (อังกฤษ) ที่จะเข้ามามีอิทธิพลเคียงคู่ และเคียงข้างกับอิทธิพลเดิมที่มาจากอินเดียและจีน

อนึ่ง ในช่วงระยะหลังของรัชสมัยของรัชกาลที่ 9 นั้น ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเกอร์ (Baker, Chris and Pasuk Phongpaichit. 2005. A History of Thailand. Cambridge: Cambridge University Press) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ได้มีพิธีกรรมของการเฉลิมฉลองรัชสมัยและพระราชวงศ์จักรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ “พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี” (พ.ศ. 2525 หรือ ค.ศ. 1982 สมัยนั้น พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น นรม.) ที่มีการเสด็จด้วยขบวนเรือพระราชพิธีชลมารค

อย่างยิ่งใหญ่ (ก่อนหน้านั้นได้เคยมี “พระราชพิธีรัชดาภิเษก” ครองราชย์ครบ 25 ปี เมื่อ พ.ศ. 2514 หรือ ค.ศ. 1971 มาแล้ว สมัยนั้นมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็น นรม.)

จากนั้นเป็นต้นมา จะมีงานเฉลิมฉลองสำคัญ ๆ เป็นประจำตามกันมา สลับกันไปมา ระหว่างการครอบรอบสำคัญ ๆ ของการครองราชย์ กับครอบรอบพระชนมายุ ตามพรรษา เช่น ใน พ.ศ. 2530 (ค.ศ. 1987) มีพระราชพิธีมหามงคลพระชนมพรรษา 5 รอบ 60 พรรษา 5 ธันวาคม (สมัยนั้น มีเปรม ติณสูลานนท์ เป็น นรม.) และในปีถัดมา พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) ทรงครองราชย์ได้ยาวนานที่สุดในบรรดาพระมหากษัตริย์ไทยด้วยกัน เป็นเวลา 42 ปี (เทียบเท่ากับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2411-2453 (ค.ศ. 1868-1910) และยืนยาวกว่า สมัยนั้น มีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเป็น นรม.) ที่ในปีถัดมา จะทรงครองราชย์ยืนยาวที่สุดเมื่อเทียบกับบรรดาพระมหากษัตริย์ทั้งหลายในโลก พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) ถัดมาในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) คือ พระราชพิธีกาญจนาภิเษก เฉลิมฉลองทรงครองราชย์สมบัติครบ 50 ปี (สมัยนั้น มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็น นรม.) ถัดมาในปี พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) คือ พระราชพิธีมหามงคลพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา (สมัยนั้น นายชวน หลีกภัย เป็น นรม.)

และครั้งต่อมา ที่อาจจะเรียกได้ว่ามีงานพระราชพิธีที่สมเด็จพระเกียรติอย่างยังมีประชาชนเข้าเฝ้าแน่นขนัด สวมเสื้อเหลือง เป็นจำนวนแสน ๆ ณ บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า หน้าสีหบัญชรของพระที่นั่งอนันตสมาคม คือ พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006 สมัยนั้นมีนายทักษิณ ชินวัตร เป็น นรม.) และอีกครั้งสำคัญ เมื่อทรงมีพระชนมายุครบ 7 รอบ หรือ 84 พรรษา พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011 สมัยนั้นมีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็น นรม.) กล่าวโดยย่อบทบาทพระจริยวัตรและพระบารมีของสถาบันกษัตริย์ ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณีและข้อปฏิบัติต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมาย ที่เกี่ยวกับราชสำนักตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จะได้รับการฟื้นฟูขึ้นในช่วงทศวรรษสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 (1990s = พ.ศ. 2533-2542) กับทศวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 21 (2000s = พ.ศ. 2543-2552) นั่นเอง

ในช่วงตอนปลายของรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงประชวร และมักจะทรงพำนักอยู่ที่พระราชวังไกลกังวล หัวหิน กับโรงพยาบาลศิริราช เสด็จสวรรคตเมื่อ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 (ค.ศ. 2016) พระชนมายุ 88 พรรษา กับอีก 313 วัน หรือเกือบ ๆ 89 พรรษา (ประสูติ 5 ธันวาคม 2570/1927) และทรงครองราชย์สมบัติอยู่เป็นเวลา 70 ปี กับ 179 วัน (9 มิถุนายน 2489/1946 – 13 ตุลาคม 2559/2016

14 ผู้เขียน ขออภัยสมมุติฐานของ Duncan McCargo มาขยายความตามที่ได้กล่าวมา โปรดดูบทความชิ้นสำคัญของเขา “Network monarchy and legitimacy crises in Thailand”, *The Pacific Review*, V. 18, 2005, pp 499-519

15 Charles Keyes ศ. ทางด้านมานุษยวิทยาจากมหาวิทยาลัย University of Washington, Seattle ใช้คำว่า upcountry cosmopolitan villagers ซึ่งน่าจะมีความหมายว่าเป็น “ชาวบ้าน” อยู่ต่างจังหวัด แต่ก็มีลักษณะที่เป็นชาวเมืองใหญ่ ๆ หรือ ชาวกอง อีกด้วย ในบทความชิ้นนี้ ศ.คาสส์ ได้วิเคราะห์การเมืองไทยทั้งก่อนและหลังรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ปี 2557 (2014) เรื่องของคนเสื้อเหลือง คนเสื้อแดง เรื่องของ ชาวบ้าน ชาวนชนบท ที่ทำให้ชาวนาชาวไร่ แบบเดิม ๆ ไม่ โดยเฉพาะคนภาคอีสาน และคนภาคเหนือ ที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว ผู้คนดังกล่าวรับรู้และเข้าใจในสิทธิและเสียงของตน เล่นเน็ต มีโทรศัพท์มือถือ รู้เรื่องราวของสถาบันทหาร สถาบันกษัตริย์ การเปลี่ยนผ่านรัชสมัย ศ. คาสส์ สรุปไว้ว่า “Some in the military believe in the justice of redesigning democracy,

and as far as they can see most Thai citizens are smiling in agreement, as required by coup-law. They will do well to remember the events of 1973 and 1992 when hundreds of thousands of democracy-protestors forced dictators to exit in shame. Hubris always has an expiry date.

The expiry date of the current junta’s hubris will probably come as it did in 1973 and 1992

when not only villagers but also many in the middle class realize that the new version of despotic paternalism is unacceptable. As one who has devoted his career to understanding Thailand, I find it truly astounding that in the early twenty-first century there should still be those who believe despotic paternalism is the ideal political system for all Thai people. โปรดดู Charles F. Keyes, 2015, *Democracy thwarted: the crisis of political authority in Thailand*, ISEAS Publishing Institute of Southeast Asian Studies, Singapore.

16 อภิชาติ สถิตนิรามัย ได้อ้างถึงงานของวรรณวิภาศ มานะโชติวงศ์ ในการแบ่งผู้คนประชากรไทย ที่แตกแยกกันออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ 6 กลุ่มหลัก ๆ คือ

1. กลุ่มแดงเข้ม (R1) ที่อยากให้ทักษิณกลับมาเป็นนายกฯ ไม่เห็นด้วยกับการนำสถาบันฯ มาอ้าง

2. กลุ่มแดงอ่อน (R2) ที่ก็อยากให้ทักษิณกลับมา แต่ยอมรับได้กับกลุ่มอนุรักษและชาตินิยม

3. กลุ่มเหลืองอ่อน (Y2) มีความคิดอนุรักษและชาตินิยม ไม่ต้องการให้ทักษิณกลับมาเป็น นรม.

4. กลุ่มเหลืองเข้ม (Y1) อนุรักษนิยม/ชาตินิยม ไม่เห็นปัญหาของความเหลื่อมล้ำ ไม่ต้องการทักษิณ

5. กลุ่มเป็นกลาง (N) ต้องการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ไม่เห็นด้วยกับอนุรักษและชาตินิยม ไม่เอาทักษิณ กลุ่มนี้แตกออกย่อย ๆ เป็นอีกสามกลุ่ม มีเฉดสีอ่อนแตกต่างกัน

6. กลุ่มจัดสีไม่ได้ (None) อาจไม่มีความคิดทางการเมือง หรือมีแต่ไม่เป็นระบบดู บทความเรื่องนี้จาก “เหลือง vs แดง : สีของความขัดแย้งทางชนชั้น?” ในชาวนิวทรี เกษตรศิริ บก. *พฤษภา พฤษภา สังคม รัฐไทย กับความรุนแรงทาง*

การเมือง มุลินีโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. และดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก “รายงานเบื้องต้นโครงการวิจัยการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมของชนชั้นใหม่” เสนอต่อบ้านนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2553 โดยอภิชาติ สถิตนิรามัย ยุกติ มุกตาวิจิตร, นิติ ภวัครพันธุ์, วรณวิภาสค์ มานะโชติพงษ์, ประภาส ปันตบแต่ง, และนฤมล ทับจุมพล.

17 ชาญณรงค์ บุญหาญ “การลดจำนวนของพระสงฆ์ และผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาในอนาคต” *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 กันยายน ธันวาคม 2554

18 ดำรงราชานุภาพ, กรมพระ, 2471, *ลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ*, พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์เอก พระยาสุวศักดิ์โกษา (เข้ม สารนาถ) เมื่อปีมะโรง พ.ศ. 2471 โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร จังหวัดพระนคร (สมัยนั้นยังทรงดำรงตำแหน่งเป็น กรมพระ) หน้า 8-9.

19 “ประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา” ตูภาคผนวก 2

20 “ประกาศสันติภาพ” ตูภาคผนวก 3

21 อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2561, *“ข้ออ้าง” การปฏิวัติ-รัฐประหารในการเมืองไทยสมัยใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ 2, มุลินีโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, กทม.

22 ในบทความสั้น ๆ ของนักวิชาการด้านไทยศึกษารุ่นใหม่ Claudio Sopranzetti กล่าวถึง A Specter is Haunting Asia – The Specter of Authoritarianism ซึ่งก็คือปีศาจที่กำลังหลอกหลอนเอเชียอยู่ในปัจจุบันนี้ ที่ว่าแทนที่จะเป็น “ปีศาจของลัทธิคอมมิวนิสต์” ที่เคยหลอกหลอนยุโรปเมื่อ 170 กว่าปีมาแล้วตามคำประกาศของ Karl Marx เมื่อปี ค.ศ. 1848 หรือ พ.ศ. 2391 ได้กลับกลายเป็น “ปีศาจของลัทธิอำนาจนิยม” ทั้งในจีน ในฟิลิปปินส์ ในไทย โดยทั่วกันในเอเชียตะวันออก กระแสลมแรงดังกล่าว แทนที่จะเป็นเรื่องของการเปลี่ยนผ่านไปสู่ “ประชาธิปไตย”

กลีบกลายเป็นระบอบที่อุดมการณ์ “อำนาจนิยม” ได้รับการต้อนรับจากชนชั้นกลางในท้องถิ่น มีการเปลี่ยนแปลงความหมายของสิ่งที่เรียกว่า คอรัปชัน ธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม (corruption, good governance, rule of law)

ในฐานะนักวิชาการ ผู้เขียนอดไม่ได้ที่จะมีความเห็นคล้อยตาม Soprzanetti กล่าวคือ ถ้าเรามองไปในประเทศเพื่อนบ้านของไทย ในภูมิภาคอาเซียน เช่น ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2015) พม่า แม้ว่าพรรคฝ่ายค้าน NLD จะได้รับชัยชนะ มีการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือน ซึ่งมีองซานซูจี ที่มีชื่อเสียงในแง่ของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งรัฐบาล แต่ก็เป็นที่เห็นแจ้งชัดว่าฝ่ายกองทัพยังคงมีบทบาทควบคุมอยู่อย่างเข้มแข็ง และดูเหมือนว่ารัฐบาลพลเรือน ไม่มีที่ท่าว่าจะเป็นรูปแบบของการปกครองที่เป็นธรรมาภิบาลแต่อย่างใด ในกรณีของลาว และเวียดนาม ก็เป็นที่เด่นชัดว่าเป็นการปกครองของพรรคเพียงพรรคเดียว ไม่มีพรรคฝ่ายค้าน ไม่มีหลักประกันของความเห็นต่าง หรือสิทธิเสรีภาพ ส่วนในกัมพูชานั้นแล้ว แม้จะมีระบบหลายพรรคก็ตาม การเลือกตั้ง กับประชาธิปไตยในกัมพูชา ก็เปรียบเสมือนละครฉากใหญ่ นั่นเอง ในฟิลิปปินส์ ก็น่าท้อแท้ พอ ๆ กัน จะมีก็แต่มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เท่านั้นที่ยังเป็นความหวังของ “ประชาธิปไตย” อยู่บ้าง โปรดดู Claudio Soprzanetti, March 2018, A Specter is Haunting Asia – The Specter of Authoritarianism สืบค้น 11 สิงหาคม 2562, <https://www.ucpress.edu/blog/35505/a-specter-is-haunting-asia-the-specter-of-authoritarianism/>.

23 เนื่องจากระบอบการปกครองของพม่า ที่ทหารบกมีบทบาทอย่างสูง ครอบงำต่อการปกครองของประเทศ ซึ่งมีส่วนทั้งที่คล้ายคลึง กับทั้งที่แตกต่างจากกรณีของไทย ดังนั้นจึงสมควรที่จะสรุปย่อปัญหาของการปกครองของทหารพม่า ปัญหาของประชาธิปไตย ปัญหาของรัฐธรรมนูญ และปัญหาการเลือกตั้งไว้โดยย่อ ดังนี้

พมานั้นถูกปกครองด้วยระบบเผด็จการทหารของนายพลเนวิลเป็นเวลานานถึง 26 ปีระหว่าง พ.ศ. 2505-2531 (ค.ศ. 1962-1988) จนกระทั่งเกิดการลุกฮือขึ้น

ขับไล่โดยขบวนการของนักศึกษา พระสงฆ์ และประชาชนในเหตุการณ์ 8888 (วันที่ 8 เดือนสิงหาคม 1988) กลุ่มผู้นำทหารรุ่นใหม่ที่เข้ามาแทนที่นายพลเนวิน ได้ยินยอมให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในสองปีถัดมา คือ พ.ศ. 2533 ค.ศ. 1990 ซึ่งปรากฏว่าพรรคฝ่ายค้าน National League for Democracy (NLD) ที่นำโดยอองซานซูจี้ชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลาย ได้ สส. (สภาล่าง) ถึง 392 จาก 492 ที่นั่ง

แต่กระนั้นก็ตาม คณะรัฐประหาร คือ State Law and Order Restoration Council (SLORC) ก็ไม่ยินยอมให้พรรคฝ่ายประชาธิปไตย จัดตั้งรัฐบาล ทั้งยังกักขังอองซานซูจี้ไว้ในบ้านพักของเธออีกด้วย อีก 13 ปีต่อมาในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) คณะทหารกลุ่มใหม่อีกกลุ่มในนาม State Peace and Development Council (SPDC) ภายใต้การนำของ นรม. นายพลชินอู่น ประกาศ roadmap to democracy หรือการเดินทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ มีการลงประชามติ และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้งในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) หรือ 20 ปีภายหลังการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) ที่ถูก “ปล้น” ไปดังกล่าวข้างต้น แต่พรรค NLD ของอองซานซูจี้ ก็ถูกตัดสิทธิไม่ให้เข้าเลือกตั้งแต่อย่างใด จนกระทั่งอีกสองปีต่อมาในปี 2012 ซึ่งมีการเลือกตั้งซ่อม คณะทหาร SPDC ถูกกดดันหนักทั้งในและนอกประเทศ โดยเฉพาะจากทางด้าน EU และ USA จึงยินยอมปล่อยอองซานซูจี้

และในการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2015 ครั้งล่านั้น พรรค NLD ก็ได้รับชัยชนะอีกครั้ง ได้ สส. ถึง 86 % ของจำนวนในรัฐสภา ทำให้สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ แต่อย่างไรก็ตาม การออกแบบรัฐธรรมนูญของฝ่ายทหารที่สงวนตำแหน่งและอำนาจไว้ให้กับฝ่ายตน ก็ยังคงดำรงอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้

24 สำหรับกรณีของกัมพูชา ซึ่งมีประวัติศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างรุนแรง นับตั้งแต่สมัยสงครามเย็น จนกระทั่งถึงช่วงของสงครามกลางเมือง ระหว่าง เขมร 4 ฝ่าย (เขมรแดง เขมรสีชมพู เขมรซอนซาน และเขมรเฮงสัมริน/ฮุนเซ็น) จนกระทั่งการที่สหประชาชาติ ต้องเข้ามาแทรกแซง จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) เป็นครั้งแรกนั้น ระบอบประชาธิปไตย

และการเลือกตั้งทั่วไป (แม้จะมีลักษณะที่เป็นเพียงแต่ในนาม และพรรคฝ่ายค้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งของ สม ริงสี ถูกกำจัดไปจนเกือบหมด) ก็ถูกใช้ให้เป็นทางออกของชาติและประชาชนเรื่อยมาทุก ๆ 5 ปี

ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดเมื่อ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ก็เป็นการแน่นอนว่าพรรค Cambodian People's Party (CPP) ได้รับชัยชนะอย่างง่ายดาย คือได้ที่นั่ง (เอาชนะ) ถึง 125 ที่นั่ง คิดเป็น 83.02 %

25 สืบเนื่องจากการสรรหาและแต่งตั้ง นรม.และ ครม. ชุดนี้ มีความซับซ้อน และพิสดารเป็นอย่างยิ่ง จึงขอเก็บรายงานจากสื่อมวลชนในช่วงของเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) มาประมวลไว้ละเอียด ดังนี้ 'ในการเสนอผู้ทำชิงเก้าอ้นายกฯ ครั้งนี้ มีอยู่ 2 คน โดยนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ ส.ส. บัญชีรายชื่อพรรคพลังประชาชนรัฐ (พปชร.) เป็นผู้เสนอชื่อ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นนายกฯ ท่ามกลางเสียงสนับสนุนจาก 19 พรรคการเมือง นำโดย พปชร. ขณะที่ น.ส. ศรีนวล บุญลือ ส.ส. เชียงใหม่ พรรคอนาคตใหม่ (อนค.) เสนอชื่อนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรค อนค. เป็นนายกฯ ด้วยแรงสนับสนุนจาก 7 พรรคการเมืองที่เรียกตัวเองว่า “ฝ่ายประชาธิปไตย”

สำหรับบุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นนายกฯ ต้องได้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกที่มีอยู่สองสภา หรือ 375 เสียง จากองค์ประชุม 748 เสียง โดยมีสมาชิกร่วมประชุม 747 คน แบ่งเป็น ส.ว. 250 คน และ ส.ส. 497 คน ไม่นับนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ที่ถูกสั่งยุติการปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราว, นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ประกาศลาออกจากการเป็น ส.ส. และ น.ส. จุฬพิตา จันทขจร ส.ส. นครปฐม อนค. ได้แจ้งลาป่วย

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้รับเสียงสนับสนุนในการประชุมร่วมสองสภาด้วยคะแนนเสียง 500 ต่อ 244 (งดออกเสียง 3 คือ นายชวน หลีกภัยในฐานะ ประธานรัฐสภา นายพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา (จากการแต่งตั้ง) และ นายสิริพงษ์ อังคสกุลเกียรติ หรือ “โต้่ง” ส.ส. ศรีสะเกษ พรรคภูมิใจไทย (ภท.) ที่ร่วม

“งดออกเสียง” ด้วย ทั้งที่พรรคต้นสังกัดของเขาประกาศจับขั้วตั้งรัฐบาลกับ พปชร. โดยเขาคณินเคยเป็นสมาชิกกลุ่ม “นิวบลัด” พรรคชาติไทยพัฒนา (ชพน.) และเพิ่งย้ายมาสังกัด กท. ในการเลือกตั้งครั้งนี้

นี่เป็นมติแรกที่เกิดขึ้นในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ซึ่งใช้หออประชุมใหญ่ บริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน) เป็น “รัฐสภาชั่วคราว” ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ใช้เวลาอภิปรายเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของแคนดิเดตนายกฯ จาก “2 ชั่วโมง” ยาวนานถึง 10 ชั่วโมงครึ่ง ก่อนที่นายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภา จะสั่งปิดการอภิปรายในเวลา 21.37 น. และเปิดให้สมาชิกได้ลงมติดอย่างเปิดเผยด้วยการขานชื่อตามตัวอักษรเป็นรายบุคคล โดยใช้เวลาเกือบ 2 ชม.

ในบรรดา 500 เสียง ที่สนับสนุน พล.อ. ประยุทธ์ แบ่งออกเป็น จาก 19 พรรคการเมือง และ วุฒิสภา ประกอบด้วย ส.ว. 249 เสียง โดย นายพรเพชร ในฐานะรองประธานรัฐสภา งดออกเสียง พลังประชารัฐ 116 เสียง + ประชาธิปัตย์ 51 เสียง + ภูมิใจไทย 50 เสียง + ชาติไทยพัฒนา 10 เสียง + รวมพลังประชาชาติไทย 5 เสียง + ชาติพัฒนา 3 เสียง + พลังท้องถิ่นไทย 3 เสียง + รักษ์ผืนป่าประเทศไทย 2 เสียง + พลังชาติไทย 1 เสียง + และ “พรรคจิ๋ว” อื่น ๆ อีก 10 เสียง

ส่วนพรรค ที่ยกมือสนับสนุน นายธนาธร รวม 244 เสียง ได้แก่ เพื่อไทย 136 เสียง + อนาคตใหม่ 79 เสียง + เสรีรวมไทย 10 เสียง + ประชาชาติ 7 เสียง + เศรษฐกิจใหม่ 6 เสียง + เพื่อชาติ 5 เสียง + พลังปวงชนไทย 1 เสียง

26 ในบทความชิ้นสำคัญเกี่ยวกับกรณี 6 ตุลา (2519/1976) ที่เป็นงานชิ้นแรก ๆ ของ ศ. เบน แอนเดอร์สัน ที่ย้ายข้ามจากความเป็นผู้เชี่ยวชาญอินโดนีเซีย มาทำงานวิชาการเกี่ยวกับเมืองไทย คือ “Withdrawal Symptoms: Social and Cultural Aspects of the October 6 Coup”, Bulletin of Concerned Asian Scholars, 9:3 (July-September, 1977) (แปลออกเป็นภาษาไทยแล้วโดยชาวมวิทย์ เกษตรศิริ, ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, เกษียร เตชะพีระ ในชื่อว่า “บ้านเมืองของเราลงแดง

แห่งมูทางสังคมและวัฒนธรรมของรัฐประหาร 6 ตุลาคม” ตีพิมพ์ครั้งแรกตุลาคม 2541 ตีพิมพ์ครั้งที่ 6 ปี 2561 โดยมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในชื่อ ตุลา ตุลา สังคม รัฐไทย กับความรุนแรงทางการเมือง, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ บก. และตีพิมพ์แยกเป็นพิเศษโดยสำนักพิมพ์มติชน, 2559, ในชื่อเดียวกับชื่อบทความข้างต้น มีคำตามโดยนิธิ เอียวศรีวงศ์) นั้น

การวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมไทยของ อ. เบน มี ความแปลกใหม่และความแตกต่าง จากงานของ นักวิชาการฝรั่งตะวันตกที่ศึกษาเมืองไทยสมัยก่อนและในยุคสมัยเดียวกัน กล่าวคือ ท่านได้วิเคราะห์ในมุมมองกว้างของการก่อตัวของระบุม啡ไทย (ชนชั้นกลาง) ที่ถือกำเนิดขึ้นในยุค สมัยของสงครามเย็น (The Cold War) ซึ่งมีการทุ่มความช่วยเหลือ (aid) มหาศาล ทั้งทางด้านการสงคราม ความมั่นคง กับทางเศรษฐกิจ และเงินทุนจากสหรัฐอเมริกา กับการลงทุนขนาดใหญ่ของญี่ปุ่น และที่สำคัญคือ โดยอาศัยสถาบันกษัตริย์ และองค์บุคคลเป็นสื่ออ้างและอิงในการปฏิบัติการณ์ครั้งนั้น

“ระบุม啡ไทย (หรือชนชั้นกลางใหม่) เหล่านี้นั้นแหละ ที่ถูกปลดปล่อยออกมาในนามของ “ลัทธิชาตินิยมไทย” (ที่ดูเหมือนจะเป็นหรือกำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็น “ประชาธิปไตย”) ที่ในที่สุดแล้วชัยชนะของฝ่าย “คอมมิวนิสต์” ในกัมพูชา เวียดนาม และลาว ตามลำดับในปี พ.ศ. 2519 (1975) ก็ทำให้ระบุม啡ไทย (หรือชนชั้นกลางใหม่) ที่เป็นปฏิปักษ์ชั่วคราว กับระบอบลัทธิทหาร (Militarism ของถนอม/ประภาส/ณรงค์) ในครั้งเหตุการณ์การลุกฮือของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน เมื่อ 14 ตุลาคม 2516 (1973) ที่สนับสนุนขบวนการนักศึกษา ระบุม啡ไทย (ชนชั้นกลางใหม่) ร่วมด้วยช่วยกันกับชนชั้นปกครอง สถาบันและองค์กรหลัก ๆ ของรัฐ ก็เกิดอาการวิตกกังวลหันกลับมาเป็นปฏิปักษ์ และก่อ “อาชญากรรมรัฐ” ต่อทั้งนักศึกษาและต่อประชาชนระดับล่าง

“น่าสังเกตว่าในบทความดังกล่าวนี้ อ.เบนจบด้วยประโยคที่ แปลออกเป็นภาษาไทยได้ ดังนี้

“โดยสรุป ผลพวงของ 6 ตุลาคม จึงชี้ไปยังสองทิศทางที่แตกต่าง แต่ก็เชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน ในด้านหนึ่ง รัฐประหารครั้งนี้ เป็นการเร่งให้เห็นชัดถึงคำอธิบายความเป็นรัฐขรวาสของการเมืองไทย ที่เคยเป็นสิ่งที่น่าพิศวง การโจมตีโดยตรง และอย่างเปิดเผยต่อสถาบันกษัตริย์เริ่มปรากฏร่องรอยชัดเจนขึ้น กลุ่มใหญ่ ๆ ทั้งเสรีนิยมและหัวรุนแรงเริ่มเข้าใจว่าตนไม่มีที่ไม่มีทางในระบบของกรุงเทพฯ ดังนั้นคนจำนวนมากมายอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จึงลี้ภัยออกไป หรือไม่ก็ไปเข้าร่วมขบวนการต่อสู้ (ในป่า)

“ในอีกประการหนึ่ง แนวความคิดและสัญลักษณ์ทางการเมืองของฝ่ายขวา ที่ครองอำนาจอยู่ได้กลายเป็นคำขวัญโดยสำนึก ด้วยการเพิ่มจำนวนขึ้นของฐานสนับสนุนทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจง ในช่วงพุทธศตวรรษ 2490 และ 2500 เป็นไปได้ที่ฝ่ายอนุรักษนิยมไทยจำนวนมาก จะมองฝ่ายซ้ายได้อย่างสนิทใจว่าเป็นคนต่างด้าวชนกลุ่มน้อย (เป็นญวน เป็นเจ๊กจีน หรืออะไรก็ตาม “ตามความจริง”) และการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ ก็เป็นขบวนการระดับชาติอันสูงส่ง ถึงตอนนี้ ความคิดแบบนั้น กลับดูจะเป็นไปได้น้อยลง ๆ ทุกที แม้แต่ต่อกลุ่มฝ่ายขวาเอง”

อ.เบน จบบทความนี้เมื่อปี 2520 (1977) ว่า

“เหตุการณ์ 6 ตุลาคม ได้กลายเป็นตัวเร่งขบวนการที่ฝ่ายขวาต้องยอมรับ โดยอาจไม่ตระหนักด้วยซ้ำว่า ตนกำลังมีส่วนร่วมใน สงครามกลางเมือง ในระยะยาว ความเปลี่ยนแปลงนี้ จะเป็นเครื่องตัดสินที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะประวัติศาสตร์สมัยใหม่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนอยู่แล้วว่า ไม่มีขบวนการปฏิวัติใด จะประสบความสำเร็จได้หากมิได้พิชิต หรือไม่รับสมทาทานอุดมการณ์ชาตินิยม”

อนึ่ง สืบเนื่องจากการศึกษาเล่าเรียนของ อ. เบน ทั้งในระดับมัธยมที่ Eton และระดับปริญญาตรีที่ Cambridge อ.เบน ทั้งเรียนและรักวิชา classical studies เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นในการศึกษาสังคมไทย อ.เบน จึงให้ความสนใจต่อความเป็น ‘classical’ ของไทยเป็นพิเศษและดังนั้น ในการจั่วหัวขึ้นประเด็นบทความดังกล่าวขึ้นนี้ อ.เบนจึงหยิบยืมแล้วแปลบางวรรคบางตอนของงาน “คลาสสิก” ของไทย คือ “เพลงยาว

พยากรณ์กรุงศรีอยุธยา” โดยตั้งชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “เพลงยาว” นั่น คือ Prophetic Lament for Sri Ayutthaya (c.17th C.) แล้วแปลออกมาเป็นอังกฤษอย่างงดงาม ดังนี้

...And in those days all men and beasts
Shall surely be in mortal danger
For when the Monarch shall betray
The Ten Virtues of the Throne
Calamity will strike, the omens
Sixteen monstrous apparitions:
Moon, stars, earth, sky shall lose their course
Misfortune shall spread everywhere
Pitch-black the thundercloud shall blaze
With Kali's fatal conflagration
Strange signs shall be observed throughout
The land, the Chao Phraya shall boil
Red as the heart's-blood of a bird
Madness shall seize the Earth's wide breast
Yellow the color of the leadening sky
The forest spirits race to haunt
The city, while to the forest flee
The city spirits seeking refuge...
The enamel tile shall rise and float
The light gourd sinks down to the depths.

*... And in those days all men and beasts
 Shall surely be in mortal danger
 For when the Monarch shall betray
 The Ten Virtues of the Throne
 Calamity will strike, the omens
 Sixteen monstrous apparitions:
 Moon, stars, earth, sky shall lose their course
 Misfortune shall spread everywhere
 Pitch-black the thundercloud shall blaze
 With Kali's fatal conflagration
 Strange signs shall be observed throughout
 The land, the Chao Phraya shall boil
 Red as the heart's-blood of a bird
 Madness shall seize the Earth's wide breast
 Yellow the color of the leadening sky
 The forest spirits race to haunt
 The city, while to the forest flee
 The city spirits seeking refuge . . .
 The enamel tile shall rise and float
 The light gourd sink down to the depths.*

Prophetic Lament for Sri Ayutthaya (c. 17th C.)

ซึ่งเราจะสามารถดูเปรียบเทียบได้ว่า ตรงกับข้อความในภาษาไทย ดังนี้คือ

“คราที่นั้นฝูงสัตว์ทั้งหลาย

จะเกิดความอันตรายเป็นแม่นมั่น

ด้วยพระมหากษัตริย์ได้ทรงทศพิธราชธรรม

จึงเกิดเชื้อเป็นมหัศจรรย์สืบทุกประการ

คือเดือนดาวดินฟ้าจะอาเพศ

อุบัติเหตุเกิดทั่วทุกที่สถาน

มหาเมฆจะลุกเป็นเพลิงกาล

เกิดนิมิตพิสดานทุกบ้านเมือง

พระคงคาจะแดงเดือดตั้งเลือดนกก

อกแผ่นดินเป็นบ้าฟ้าจะเหลือง

ผีปากก็จะวิ่งเข้าสิงเมือง

ผีเมืองนั้นจะออกไปอยู่ไหน...

กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย

น้ำเต้าอันลายนั่นจะถอยจม

อีก 39 ปีต่อมาในปี พ.ศ. 2559 (2016) ภายหลังการสิ้นชีวิตของ อ. เบน (13 ธันวาคม 2558 (2015) บทความสุดท้ายของท่านที่มองการเมืองไทยโดยอิงกับนิยายอิงประวัติศาสตร์ “คลาสสิก” เรื่อง “สามก๊ก” หรือ Romance of the Three Kingdoms (ที่เขียนค้างไว้แต่ยังไม่ได้รับการตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 (2514) ก็ถูกนำมาตีพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ คือ Riddles of Yellow and Red, New Left Review, Jan-Feb 2016

อ. เบนได้วิเคราะห์ปัญหาการเมืองไทย โดยเริ่มต้นอย่างน่าสนใจว่า

“I was travelling to the airport in Bangkok; the taxi driver was an elderly Chinese man from the local Chinatown. We began talking about the political situation, and I asked him who he supported. He said, ‘Of course, I support Thaksin’, the leader of the Reds. Was it because he liked his policies, his attempts to provide greater social support, health care for the poor and so on? ‘No, the reason I support him is because he is a Hakka like me. We Hakkas are the only honest people in Thailand today. We work very hard, we had the courage to fight against the Manchu, we didn’t torture the feet of our women, we’re not pretentious.’³

I then asked his opinion of Abhisit Vejjajiva, the leader of the Yellow camp, whom he dismissed as a ‘goddamn Hokkien’; members of

this group were lazy and not to be trusted in their dealings with others. My driver was equally hostile to Sondhi Limthongkul, another very important political figure. ‘He is Hailamese. Those people are so dirty, they never even wash; they’re ignorant, stupid and cruel.’

At this point I plucked up the courage to ask him about the King: ‘He is a Teochew, and they are opportunists who always suck up to people more important than them. They are cowards, who only came here because they could not land in Vietnam or Indonesia or the Philippines.’

Finally, I asked him what he thought about the rural Thai. ‘They are nice people, but they are quite different from the Chinese; they are happy as long as they have good food to eat, plenty of alcohol, and plenty of sex. They have no politics.’ ‘Doesn’t this mean’, I said, ‘that your view of Thai politics is like the Romance of the Three Kingdoms—the classic Chinese novel of feuding warlords.’ He agreed that it was.

So, the four main players in Thai politics all came from one or another of the Chinese diaspora groups, and my taxi driver hated three of them, but not his fellow Hakka, Thaksin. This led me to wonder about the identity of the overseas Chinese in Thailand, and where exactly they fit into Thai society.”

อ.เบน จบบทความนั้น สั้น ๆ ดังนี้

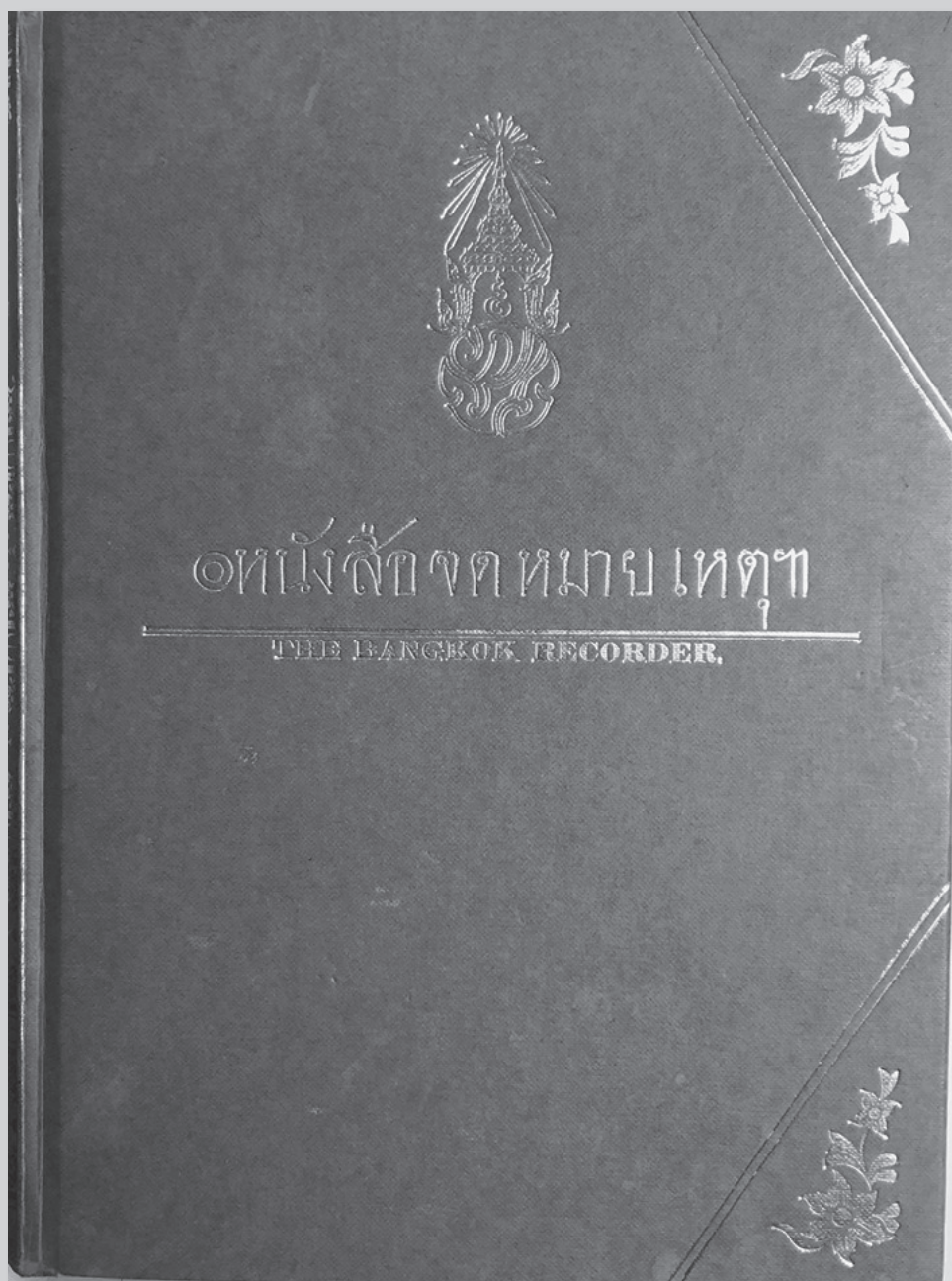
Against this backdrop, the question now is who will be President of the Republic of Thailand?’ Nobody will say so explicitly, but that is exactly what is in their minds. With the system of petty warlords in each of the territories, that creates frustration for everybody: they can be sure of winning in one place but not in another. The Reds can’t penetrate

the territory of the Yellows, and the Yellows can't penetrate the territory of the Reds; the south is Yellow and the north is Red. Another difficulty is that nobody can talk publicly about their Chinese identity, because it would be absurd to declare that one is Chinese but plans to be the President of the Republic. Everyone knows that they are, but it's not considered appropriate to say so. There is no other way out, unless one of them gets killed, or something of that kind. Don't fool yourself that the political contest in Thailand is about democracy or anything like that. It's about whether the Teochews get to keep their top position, or whether it's the turn of the Hakkas or the Hailamese.

โปรดดูรายละเอียดได้จาก:

<https://newleftreview.org/issues/II97/articles/benedict-anderson-riddles-of-yellow-and-red?fbclid=IwAR1-y5wGbQ11d334IqVkeH-1CvP2OgOia8Sj1n6tcamXSHhMiSapfVMo4IvY>

ภาพผนวก

๑หนังสือจดหมายเหตุ

THE BANGKOK RECORDER.

Vol. 1 เล่ม ๑ บางกอกเดือนสิบแปดแรม สิบสี่ค่ำ จุลศักราช ๑๒๓๗ Oct. 19th 1865 กลุณักกราช ๑๙๖๕, ปีที่ ๑๖ No. 16

๑ กระษัตริย์ เมืองยูนิ เทศเทศ

๑ คนที่ทุกในหัวข้อนี้ ก็ คง ระถาม ว่า, เมืองยูนิเทศเทศ มี กระษัตริย์ ฤๅ ได้ยินข่าวเป็น ความเข้าใจว่า มาว่า, ไม่มี กระษัตริย์, มี แต่ปกครองเทศที่ผู้ราษฎร จักเลือก ตั้งขึ้นไว้, ให้เป็น เจ้าเมือง สืบไป, เมื่อครบ แล้ว ก็ จักเลือกใหม่, ที่เข้าใจ ดังนี้ ก็ ถูก ย่าง ฉีก ย่าง แต่เมืองยูนิเทศเทศ ไม่มี คนเป็น กระษัตริย์ ฤๅจริง, มี แต่ กอนสตันตีวซัน คือ กษัตริย์ อย่างหนึ่ง สืบไป เป็น แบบ อย่าง สำนั จะ ให้ เจ้าเมือง รักษา ทวี และ รักษา เมือง ตาม กษัตริย์ นั้น, เมื่อ ครั้น เป็น เจ้าเมือง ก็ ทั้ง ยาก บ้าง ว่า รักษา บก กอนสตันตีวซัน ให้ สัก ทวน ตาม สติ บัญญัติ แล กัดตั้ง อัน ครอบ ครอบ ของ ทวี, แต่ ทวี เมือง ยูนิเทศเทศ ทั้งปวง ได้ มี ญัตติ ทวี, เป็น ใจ ความ ว่า, จะ ให้ บก กอนสตันตีวซัน ตั้ง ไว้ เป็น ท้อง กระษัตริย์, ถ้า แม้น เป็ด ชื่น ฤๅ จะ สัก บ้าง กอนสตันตีวซัน เมื่อใด ก็ คง จะ เป็น โทษ ใหญ่ เมื่อ นั้น, ถ้า ทวี เมือง ไก ๆ เข้าใจ ออก ทาก จาก กอนสตันตีวซัน นั้น ก็ จัก ใจ ว่า เช่น ชนบท, ผู้ ราษฎร ทวี เมือง ทั้งปวง นั้น เป็น ผู้ จัก เลือก ตั้ง บก กอนสตันตีวซัน ขึ้น เป็น โทษ แทน กระษัตริย์, แล ราษฎร ทั้งปวง ได้ เลือก คน ตั้ง เป็น เป็ด ชื่น คน, สำนั จะ บังคับ รักษา บก กอนสตันตีวซัน ให้ มี คน.

๑ ที่ นี้ ข้าพเจ้า จะ สำนั แกร่ง ให้ ท่าน ทั้งปวง รู้ ว่า กอนสตันตีวซัน นั้น เป็น อย่างไร: ข้าพเจ้า ได้ แยก ออก เป็น ภาษาไทย คง ๆ, บ้าง ที่ แยก ยก จะ เข้าใจ ก็ ยาก, แต่ ข้าพเจ้า นี้ ก็ เห็น ว่า ท่าน ทั้งหลาย จะ ใจ ชำน ทวี คง ฤๅ กระษัตริย์ เมือง ยูนิเทศเทศ บ้าง คง กระษัตริย์, ถ้า เห็น ข้อใด บก โด มี สำคัญ เป็น เล็บ หัว วง กัน ดังนี้, (ก็ ให้ ใจ ว่า เป็น แต่ คำ อธิบาย ความ ท้อง.

๑ กอนสตันตีวซัน

๑ ข้าพเจ้า ทั้งหลาย, คือ ผู้ ราษฎร แห่ง เมือง ยูนิเทศเทศ, เพื่อ ประสงค์ จะ ได้ กระทำ ให้ เมือง ของ เรา, เป็น อัน

หนึ่ง อัน เกี่ยว กัน กว่า ก่อน, แล ให้ ทั้ง มั่น คง ใน การ ยุค ติ จรรม, แล ให้ ความ สุข ใน บ้าน เมือง เรา จัก วน ขึ้น, แล จัก แกร่ง การ เพื่อ จะ ได้ บังคับ กัน เมือง เรา ไว้ ทุก เมือง, เป็น จูระ อัน เกี่ยว กัน, แล เพื่อ จะ ได้ บำรุง ซึ่ง ความ สุข ทุก ๆ ทวี เมือง, แล รักษา ซึ่ง ความ เรียบ ร่ม ติ, (คือ ความ เป็น ติร แก่ ทวี) สำหรับ ทวี ข้าพเจ้า ทั้งหลาย, แล ลูก หลาน หลาน ของ ข้าพเจ้า ทั้งหลาย, เรา จัก ให้ ทั้ง บก กอนสตันตีวซัน นี้ ไว้, ให้ มี คน, สำหรับ เมือง ยูนิเทศเทศ แห่ง อเมริกา.

๑ ส่วน ที่ ๑

๑ ข้อ ที่ นั้น, แต่ บก ข้าพเจ้า สำหรับ เมือง, ที่ บก กอนสตันตีวซัน นี้ จะ ยอม ให้ ทั้ง นั้น, ก็ คง จะ ให้ อยู่ใน คอน เกร็ค, (คือ ที่ ท่าน ผู้ว่า ราษฎร ทั้งหลาย, แห่ง เมือง ยูนิเทศเทศ ประชุม กัน.) แล คอนเกร็ค นั้น, จะ แยก ออก เป็น สอง จำ พวก, คือ พวก เชื้อ อีค พวก นั้น, แล พวก เรียบ เร็น เทกฟ พวก นั้น.

๑ ส่วน ที่ ๒

๑ ข้อ ที่ นั้น, พวก เรียบ เร็น เทกฟ นั้น, จะ เป็น คน ที่ ราษฎร ใน ทวี เมือง ทั้งปวง, ได้ ตั้ง ไว้ ครบ สอง ปี แล้ว ตั้ง ที่ นั้น ทุก ๆ ปี, แล ผู้ ที่ สำหรับ เลือก ตั้ง เรียบ เร็น เทกฟ นั้น, คือ พวก ราษฎร ที่ ทวี เมือง ทั้งปวง เหนือ มี จัก ชะระ ฤๅ ควร ที่ จะ ให้ เขา เข้า ในการ เลือก ชวน นาง จำ พวก ใหญ่, สำหรับ ที่ ว่า ราษฎร ใน ทวี เมือง ทุก ทวี เมือง นั้น เอง.

๑ ข้อ ที่ สอง, ท่าน มี ให้ ผู้ใด ผู้หนึ่ง, เป็น เรียบ เร็น เทกฟ, ที่ ชาย ๗๕ ไม่ ถึง ๗๕ ปี แล้ว, แล ที่ ไม่ ได้ เป็น ชาว เมือง ยูนิเทศเทศ ๗ ปี, แล ที่ ไม่ ได้ เป็น ชาว ประเทศ ทวี เมือง อัน นั้น, เมื่อ ชะระ เขา เลือก ตั้ง ตั้ง ไว้ นั้น.

๑ ข้อ ที่ สาม, ทุก ทวี เมือง ทั้งปวง, จะ ให้ มี พวก เรียบ เร็น เทกฟ, แล จะ ให้ กับ กัน, สำหรับ ใช้ ในการ เมือง ยูนิ

เทศนั้น, มากน้อย ตาม คน ที่มากและน้อยเท่าใด. ในทุกหัวเมืองนั้น. ครั้นเมื่อจะไต่รู้ ว่า, หัวเมืองใด ๆ, ควรที่จะตั้งเรียบขึ้นเทศใหม่ขึ้น, และจะต้องเก็บภาษีสำหรับใช้ในหัวเมืองนั้น. เทศเทศมากน้อยเท่าใดจึงจะควร, ก็ต้องนับพวกผู้ขายทั่วไปทั้งเมือง, ทั้งแต่อยู่ ๒๐ ปีขึ้นไป, กับคนทั้งปวงที่เป็นผู้รับใช้ในวังหลายปี, เว้นแต่ชาวป่าทั้งหลายที่ไม่ได้ถือเสียค่าส่งและฮากนั้น. และชายทั้งปวงนั้น, (คือพวกชายทั้งหลาย), แบ่งออกเป็นห้าส่วน, ที่นับเข้านั้น ๓ ส่วน, ที่มิได้นับนั้น ๒ ส่วน. การที่นับผู้ขายทั้งหลายนั้น, ต้องให้เจ้าในวังสามปี, ทั้งแต่คนเฝ้ารักษาหัวเมืองขึ้นเทศเทศ, เมื่อจะประชุมกันหมดแล้ว. การนับคนนั้น, เมื่อครบ ๑๐ ปีแล้ว, ก็นับที่หนึ่ง, เป็นกรรมนับต่อ ๆ ไป, ตามอย่างเมืองอยู่ในเทศเทศ, จะมีกฎหมายให้ทำ. แต่ผู้ขายนั้นนับได้ ๓๐๐๐๐ คนนั้น และยอมให้มีผู้เรียบขึ้นเทศที่แต่คนหนึ่งเท่าหนึ่ง. หัวเมืองทั้งปวงถึงจะนับผู้ขายได้น้อย, แต่จะยังมีเรียบขึ้นเทศคนหนึ่ง. เมื่อรวมยังมีได้นับผู้ขาย, ต้องให้หัวเมืองนั้นเสมอด้วยมีเรียบขึ้นเทศ ๓ คน. แต่หัวเมืองบางหัวเมืองมีแยกคน. และเมืองไวโกตั้นก็. และไปไว้กันชี่แปดคนเทศหนึ่งมีคนหนึ่ง. และเมืองกอนนัคคักมีห้าคน. และเมืองนิยอกมีหกคน. และเมืองนิยอชี่มีสี่คน. และเมืองเพนชิลเนนมีมีแยกคน. และเมืองเพนชิลเนนมีมีคนหนึ่ง. และเมืองเมเนนคักหกคน. และเมืองเชอเรนมี ๑๐ คน. และเมืองนอชี่แกวโลดมี ๔ คน. และเมืองเชอชี่แกวโลดมี ๔ คน. และเมืองฉะชี่แกวโลดมี ๔ คน. และเมืองฉะชี่แกวโลดมี ๔ คน.

๑๐ ข้อที่ ๑. เมื่อคนจากในจำนวนเรียบขึ้นเทศ, ที่หัวเมืองใด ๆ, ฝ่ายเจ้าเมืองขึ้นเทศเทศต้องรับสั่ง, ให้เมืองนั้นเลือกคนทั้งขึ้น, เป็นเรียบขึ้นเทศเทศคนจากนั้น.

๑๑ ข้อที่ ๒. พวกเรียบขึ้นเทศนั้น, จะต้องเลือกมาจากในจำพวกของเทศคนหนึ่ง, ทั้งไว้สำหรับเป็นคนที่ใหญ่ว่ากล่าวในข้อราชการ. และจะต้องเลือกทั้งเจ้าพนักงานทั้งต่าง ๆ, ที่จะต้องการในที่ประชุมกันนั้น. ฝ่ายพวกเรียบขึ้นเทศนั้น, แต่พวกเดียวได้มีอำนาจ, ที่จะฟังหรือกล่าวโทษแก่คนคนใดคนหนึ่ง, ที่เป็นผู้ว่าราชการในเมืองหลวงได้.

๑ ส่วนที่ ๓

๑ ข้อที่ ๑. พวกที่เรียกว่า เซนเนตต์แห่งเมืองอยู่ในเทศเทศนั้น, เป็นคนที่ตั้งขึ้นโดย, (คือขุนนางพวกหนึ่งที่เป็นพนักงาน, ทำการมายาวนานหัวเมืองนั้น), ได้เลือกทั้งขึ้นเป็นเซนเนตต์, เมื่อจะสองคนให้เป็นขุนนางว่าราชการในหัวเมืองหลวงครบ ๖ ปี. พวกเซนเนตต์จะมีวอคนละวอเดียว. (คือเมื่อจะไต่รู้ว่าการใด ๆ นั้นเขาจะชอบกฎหมายข้อใดข้อหนึ่ง, เมื่อจะนับเซนเนตต์นั้นต้องนับทุกคน ๆ ว่าเป็นคนหนึ่ง. อย่าให้นับซ้ำเป็นสองได้.)

๑ ข้อที่ ๒. เมื่อเก็บที่พวกเซนเนตต์จะประชุมกันนั้น, เขาต้องแบ่งออกเป็นสามส่วนเท่า ๆ กัน, นับเป็นพวกที่หนึ่งที่สองที่สาม. แต่พวกหนึ่งนั้นเมื่อครบสองแล้ว, จะเปลี่ยนเซนเนตต์ในพวกที่หนึ่งนั้นถึงผู้อื่นแทน. ครั้นครบ ๔ ปีแล้วจะเปลี่ยนพวกที่สองที่หนึ่งนั้น. ครั้นถึงหกปีแล้ว, ต้องเปลี่ยนพวกที่สามด้วย. เพราะเหตุนี้ทุกหัวเมืองต้องเลือกเซนเนตต์สองปีเลือกที่หนึ่ง, สามมาทั้งนั้น. ถ้าเมื่อนั้นเซนเนตต์ผู้ใดผู้หนึ่ง, ได้ออกนอกราชการเพราะเหตุใดเทศเทศก็, และพวกตั้งขึ้นโดยได้เลือกไปแล้ว, ฝ่ายเจ้าเมืองจะตั้งคนให้เป็นเซนเนตต์แทนเซนเนตต์ที่ออกราชการนั้นก็ได้, ถ้าได้เลือกโดยจะประชุมกันใหม่. เมื่อจะประชุมใหม่, ตั้งขึ้นโดยจะเลือกทั้งเซนเนตต์ได้ตามชอบใจ.

๑ ข้อที่ ๓. ห้ามว่ามิให้ผู้ใด ๆ เป็นเซนเนตต์, ถ้ามิได้มีอายุถึง ๓๐ ปี, และที่มิได้เป็นชาวหัวเมืองอยู่ในเทศเทศครบ ๑๐ ปีแล้ว, และผู้ที่เมื่อขณะเขาเลือกนั้นหาได้เป็นชาวหัวเมืองนั้นไม่, แต่เป็นคนต่างเมือง.

๑ ข้อที่ ๔. ผู้ที่เป็นไวชิเปอร์ซิเทศแห่งเมืองอยู่ในเทศเทศ, จะเป็นผู้ใหญ่เหนือพวกเซนเนตต์. แต่เมื่อพวกเซนเนตต์, หมายการใด ๆ จะนับดูว่าพวกเซนเนตต์, เสนอขอด้วยและไม่เสนอขอด้วยขึ้นนั้น, ห้ามอย่าให้ไวชิเปอร์ซิเทศเข้าในที่มีกั้นเลย, เว้นไว้แต่พวกเซนเนตต์, ที่ทั้งสองฝ่ายจะนับเป็นเท่ากัน. ถ้าเป็นอย่างนั้นจะให้ไวชิเปอร์ซิเทศ, เขาฝ่ายข้างหนึ่งตามที่จะเสนด้วย, และจะนับว่าทำนว่าเป็นคนหนึ่งในฝ่ายนั้นก็ได้.

๑ ข้อที่ ๕. พวกเข็นชัก, ต้องเลือกทั้ง ชัน ซึ่งเจ้าพนักงานทั้งหลายที่เขาจะต้องการ, แล เปรีศิเทศน์คนหนึ่ง, ที่จว่ากล่าว บังคับ แขน ไวชิเปรีศิเทศน์, เมื่อท่าน ไม่อยู่, ฤเมื่อท่าน จะเลือกที่ ชัน เปรีศิเทศน์แห่ง เมือง ยูนิคิเทศ.

๑ ข้อที่ ๖, พวกเข็นชัก นั้น, คงมีอำนาจ จะ ทัก สิ้นโทษ แต่พวกเข็นชัก นั้น พวก เขียว, คือ โทษ ที่ พวกเรย์มเข็นชัก ฟกล่าว มา นั้น. แล เมื่อจะนั่ง พักพิศ ความ อยู่, เขาทั้งหลาย จะต้อง ยาบาส ตัว ว่า, จะทำ การ โดย สุจริต. ครั้น เมื่อจะ พักพิศ โทษ ของ เปรีศิเทศน์ แห่ง เมือง ยูนิคิเทศนั้น, ท่าน ผู้เป็น ที่ ปฤกษา การ สัจธรรม ใน แผ่นดิน, จะต้อง เป็น ผู้ใหญ่ ใน การ พักพิศ, แล จะชี้ ขากว่า, ผู้ใด ผู้หนึ่ง เป็น ผิดแท้ มี โศก, ถ้า เว้น ไว้ แต่ พวก เข็นชัก, เมื่อ แบ่ง กัน ออกเป็น ส่ว ส่วน, จะทน พยายาม ใจ กัน สอง ส่วน, จึง จะชี้ ขาก ลงแท้ โศ.

๑ ข้อที่ ๗. ความ ชั่ว จาก ผิด เป็น แท้ นั้น, พวกเข็นชัก มี อำนาจ แต่ เพียง จะ ถอน ผู้ ผิด นั้น เสีย, จาก ตำแหน่ง, แล ห้ามมิ ให้ อยู่ ใน ที่ ตำแหน่ง ใด ๆ ที่ มี บศดา คัก ฤ วางใจ, ฤ ที่มี ประโยชน์ ใด ๆ ใด ร่มของ เมือง ยูนิคิเทศ. แต่ ผู้ที่ ทำ ผิด นั้น, ครั้น เมื่อ ถอน เสีย จากที่ แล้ว, ผู้อื่น จะ มา กล่าว โทษ, แล เกะ ตัว มา พิจารณา พักพิศ คัก สิ้น ตาม กฎหมาย ใด.

ความนี้ คง จะ มี ต่อ ไป.

คอนคิตินัน ท่อมีโนนา ๑๓๙

ส่วนที่ ๔

๑ ข้อที่ ๑. เวลาแต่ท้ายดแลอย่าง ที่ จะทิ้ง เลื่อน คน ตั้งไว้ เป็น เซ็นนทอร์, แด เปน เรบริเซนต์คิฟ นั้น, ทุก แลว แต่ พวก ลิซเซเลซอ ที่ หัวเมือง นั้น จะ ตั้ง. แต่ พวก คอนคิตินัน จะมี อำนาจ เปลี่ยน เวลา ที่ จะ เลื่อน นั้นได้, เว้น ไว้ แต่ ท้ายด ที่ จะ เลื่อน พวก เซ็นนทอร์นั้น.

๒ ข้อที่ ๒. คอนคิตินัน จะต้อง ประชุม กัน โดย ที่ ทุก แล เวลา ที่ ประชุม ที่ สุด โดย น้อยนั้น, ปี ละหน, จะเป็น วันจันทร์ ที่ แรก ใน เดือน กันยายน ปี ละหน, ถ้า เว้น ไว้ แต่ คอนคิตินัน จะ เปลี่ยน เวลา ที่ ประชุม ท่อ กาย หลัง.

ส่วนที่ ๕

๑ ข้อที่ หนึ่ง. พวก เรบริเซนต์คิฟ, กับ พวก เซ็นนเอ็ค นั้น, จะเป็น ผู้ พักอาศัย การ เลื่อน ทั้ง คน, เป็น พวก ของ ตัว ต่อ ไป นั้น. ถ้า พวก เรบริเซนต์คิฟ, กับ พวก เซ็นนเอ็ค นั้น, ถ้า มา ประชุม กัน ได้ ส่วน พวก มาก กว่า ผู้ ที่ เว้น นั้น, ก็ กระทำการ ได้. ถ้า น้อย กว่า เขา ก็ ยัง ทำ ไม่ ได้. ที่ ประชุม กัน ทุก วัน ๆ นั้น, ต้อง มี การ ต่อ ไป อีก กว่า ส่วน ที่ มา ประชุม กัน นั้น, จะ มา มาก กว่า ส่วน ที่ เว้น, จึง จะ ทำ การ นั้น ได้. แต่ ฝ่าย ที่ มา น้อย นั้น มี อำนาจ ควร จะ ยัง กับ พวก ของ ตัว ที่ เว้น นั้น, ให้ มา ใน ที่ ประชุม กัน ดัง ได้. แด ให้ ปรับ โทษ คน ที่ เว้น นั้น, ตาม แต่ พวก แด พวก จะ เสนอ สมควร จะ ปรับ โทษ มี โทษ แด.

๒ ข้อที่ สอง. พวก แด พวก นั้น ต้อง มี อำนาจ ที่ จะ ตั้ง ธรรมเนียม ในการ พวก ของ ตัว, แด ลงโทษ แก่ ผู้ใด ที่ ไม่ อยู่ใน พวก ของ ตัว ที่ ได้ ประชุม กัน. แด ใน พวก ของ ตัว ที่ เห็น

ว่าไม่ ใน สอง ส่วน ยกเว้น ส่วน หนึ่ง แล้ว, ผู้ใด ทำผิด จะ ได้ เลียก ได้.

๓ ข้อที่ ๓. พวก แด พวก นั้น, ทั้ง พวก เรบริเซนต์คิฟ ที่ ได้ ทำ ลง ไว้ ทุก วัน ๆ, แด เขา เรื่อง ความ นั้น ลง พิมพ์ เป็น ความ ๆ, ให้ ปกฏแจ้ง แก่ คน ทั้งปวง. ถ้า เว้น ไว้ แต่ ส่วน ที่ ตัว จะ เสนอว่า, สมควร ที่ จะ ยัง ยัง ไว้ ก่อน, แด ผู้ ที่ จะ เสนอ ขอ, แด ผู้ ไม่ เสนอ ขอ ใน การใด ๆ, ก็ ต้อง ลงชื่อ ของ ตัว ใน เรื่อง ขาว นั้น. ถ้า มี ส่วน หนึ่ง, ยกเว้น ที่ ส่วน, ก็ ที่ ปกฏให้ ลง นั้น ถึง ลงชื่อ ได้ ทั้ง หมก.

๔ ข้อที่ ๔. พวก เรบริเซนต์คิฟ ก็ ได้, พวก เซ็นนเอ็ค ก็ ได้, เมื่อ คราว ที่ คอนคิตินัน ประชุม กัน, ขาด ให้ มี การ นั้น ไป กว่า สาม วัน, ถ้า เว้น ไว้ แต่ พวก ที่ เคย คู่ กัน นั้น จะ ขอ. แด ห้าม ไม่ ได้ เลิก ไป เพื่อ จะ ทำ การ ที่อื่น, นอก จาก ที่ เคย ได้ ประชุม กัน ทำ นั้น.

ส่วนที่ ๖

๑ ข้อที่ หนึ่ง. คน ที่ อยู่ใน พวก เซ็นนเอ็ค, แด คน ที่ อยู่ใน พวก เรบริเซนต์คิฟ, จะ รับ เงิน ค่า ธรรมเนียม เพื่อ การ ของ เขา, ตาม ที่ กฎหมาย พิกัด แด เงิน ค่า ธรรมเนียม นั้น, ต้อง เบิก ออก จาก คลังหลวง เมือง บูโนคิซเทซ. เขา ทั้งหลาย ทุก ที่ ต้อง มี ความ ห้ามมิ ให้ ผู้ใด เกาะ เขา ตัว ไป, เมื่อ คราว ที่ ประชุม กัน ทำราชการ นั้น. แด เมื่อ คราว เติบ ทาง จะ ไป ยัง ที่ ประชุม, ถ้า เมื่อ กลับ ไป จาก ที่ ประชุม นั้น, ถ้า เว้น ไว้ แต่ การ กระบด, แด การ ผิดใหญ่อื่น ๆ, แด การ ที่ ให้ บ้าน เมือง เกิด รุจาธ. อนึ่ง ถ้อยคำ ว่า ชาติอื่นใด ที่หนึ่ง ที่ ประชุม ใน ที่ ประชุมราชการ นั้น, ขาด ให้ ผู้ใด นอก จาก ที่ ประชุม นั้น, ได้ ถ้าม ขักขวาง ถ้อยคำ ว่า ชาติอื่นใด.

๒ ข้อที่ ๒. คน แต่ พวก เซ็นนเอ็ค กับ พวก เรบริเซนต์คิฟ, ผู้ใด ที่ หนึ่ง ห้ามมิ ให้ รับ การ ใน ตำแหน่งใดอื่น ๆ ที่ มี อยู่ แล้ว, ถ้า ความ ที่ มี ประโยชน์ ทั้ง ชั่ว ใน ตำแหน่ง นั้น, ก็ ขาด เมือง บูโนคิซเทซ, ใน ท่วง บัดนี้ ที่ เขา ได้ เลื่อน ตั้ง ไว้ นั้น. แด ขาด ให้ ผู้ใด ๆ ที่ ยัง ยัง อยู่ใน ตำแหน่ง ที่ ร่วม ของ แห่ง เมือง บูโนคิซเทซ, เขา เป็น พวก เซ็นนเอ็ค, ถ้า พวก เรบริเซนต์คิฟ เมื่อ ยัง ยัง อยู่ใน ที่ ตำแหน่ง นั้น.

ส่วนที่ ๗

๑ ข้อที่ ๑. แต่บันทึกข้อกฎหมายข้อนี้ที่สำรับได้ราชทรัพย์ของหลวง เกิกทิวจีนนั้น, ต้องเก็บขึ้นในพวกเรย์ริเซ็นเตคิฟก่อน. แต่ว่าพวกเรย์ริเซ็นเตคิฟจะตั้งเก็บขึ้นในพวกเรย์ริเซ็นเตคิฟในการนี้ก็ได้. กฎจะเข้าด้วยพวกเรย์ริเซ็นเตคิฟในการที่จะเก็บแปลงกฎประกาศเรียกภาษีให้ที่ขึ้นก็ได้, เหมือนที่เข้าด้วยกันในการอื่นทั้งหลาย.

๑ ข้อที่ ๒ ว่า. ในข้อกฎหมายทุกข้อ, ที่ระออกมาแต่พวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ, และพวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ, จะใช้เป็นกฎประกาศในหลวงก่อนไม่ได้, กว่าจะได้ส่งไปประเทศอื่น. แต่เมื่ออยู่ในพิเศษกุเสียก่อน. ถ้าท่านเห็นชอบแล้ว, ก็ต้องให้ท่านเขียนชื่อของตัวลงไว้เป็นสำคัญที่ใดหนึ่งข้อนั้น. ถ้าท่านไม่ชอบข้อหนึ่งข้อใด กฎประกาศนั้น, คินให้แต่พวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ. กฎประกาศนั้นที่เป็นเจ้าของนั้น, เประชียเค้นค้องจกหมายลงว่า, เหตุอะไรจึงไม่ชอบ, และพวกผู้ที่เป็นเจ้าของนั้น, ต้องจกหมายเหตุที่เประชียเค้นค้องไม่ชอบนั้น. ในหนังสือสำรับจกหมายรายงานที่ทำทุกวันนี้. แล้วพวกนั้นต้องพิจารณาฎกฎประกาศนั้นเสียใหม่. เมื่อเขาพิจารณาฎกฎใหม่แล้ว, ถ้าในพวกนั้น, ทำเป็นสามส่วน ยกส่วนหนึ่ง, เห็นชอบพร้อมกันในกฎประกาศนั้นแล้ว, ต้องฝากกฎประกาศนั้น, ส่งไปถึงพวกอื่นที่เป็นคู่กับกันนั้น. แล้วให้พวกนั้นพิจารณาฎกฎประกาศนั้นเสียใหม่เหมือนกัน. ถ้าในสามส่วน ยกเสียส่วนหนึ่ง, ปรากฏเห็นพร้อมใจกันแล้ว, กฎประกาศนั้น, ก็ใช้เป็นกฎหมายหลวงสำรับแผ่นดินได้. แต่บันทึกการเช่นนี้, ต้องให้คนในสองพวกนั้นบอกว่าจะเห็นชอบด้วย. ฝ่ายคนที่ไม่ชอบก็ให้บอกว่า, เราไม่ชอบ, จึงจะให้รู้ไว้, คนที่ชอบนั้นก็มีคน, ที่ไม่ชอบนั้นก็มีคน. แล้วต้องจกหมายรายชื่อคนที่ชอบ, และไม่ชอบนั้นลงไว้ในหนังสือสำรับจกหมายรายงานแห่งพวกนี้และพวกนี้ด้วย. ถ้ากฎประกาศบทใดบทหนึ่ง, ไม่ได้ส่งคืนแต่เประชียเค้นค้องในระหว่าง ๓๐ วัน, ยกเสียแต่วันสุดท้ายนั้น, นับตั้งแต่วันที่ส่งให้แก่ท่านนั้นไป, แต่กฎประกาศนั้นจะต้องใช้เป็นกฎหมายหลวง, เหมือนท่านได้ลงชื่อของท่านไว้เหมือนกัน. ถ้าวันไว้แต่ก่อนเค้นค้องได้เจาไปเสียแล้ว, จึงส่งคืนกฎ

ประกาศนั้นให้เขาไม่ได้. ถ้าเป็นเหตุเช่นนั้นแล้วกฎประกาศนั้น, ยังใช้เป็นกฎหมายหลวงไม่ได้.

๑ ข้อที่ ๓. กฎหมายประกาศทุกข้อ, กฎข้อที่หมายว่า ระกระทำ, กฎการใด ๆ ที่ปลงใจลงว่า ระทำ, ที่พวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ, และพวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ, ได้ตั้งไว้ว่า จะทำ, ถ้าวันไว้แต่การที่จะเลิกกลับไปบ้านนั้น, การทั้งปวงนอกนั้น, ต้องส่งให้เประชียเค้นค้องแห่งเมืองอยู่ในพิเศษกุเสียก่อน, และกล่าวจะตั้งการเป็นแน่, ต้องให้ท่านบอกว่าชอบแล้ว. ถ้าแม้ท่านไม่ชอบ, ก็พวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ, และพวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ, ต้องคิดในการนั้นเสียใหม่. แล้วถ้าแม้พวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ, และพวกเรย์ริเซ็นเตคิฟ จะเห็นชอบในการนี้สามส่วน, ยกเสียส่วนหนึ่ง, ก็จะต้องเป็นกฎหมายประกาศนั้น นอก.

๑หนังสือจดหมายเหตุนาน

THE BANGKOK RECORDER.

Vol. 1 เล่ม ๑ ขางออกเดือนธันวาคม ค่ำหนึ่ง รุศศิกษ ๑๒๒๖ Dec. 4th 1865 กฤษศิกษ ๑๘๖๕, ปีที่ ๑๘ No. 19

กอนตที่ขึ้น คือ กฎหมาย เป็น หลัการเมือง อเมริกา

ตอนที่ มี หน้า ๑๕๐

๑ ส่วนที่ ๘ ขะ

๑ คนอเมริกัน จะมีอำนาจทางๆ ตามที่ จะ กล่าว ต่อ ไป ใน
เบื้อง หน้า นี้, คือ ว่า,

๑ ข้อที่ ๑. มีอำนาจที่จะรับจ้าง ด้วย สักพันนากร, แล
เคย เอา ค่าธรรมเนียม ทั้งปวง นั้น ๆ ทุกอย่าง, แล ใช้ มี จัก
จ้าง บ้าง กัน เพื่อ ประโยชน์ เมือง อยู่ใน ศักดิ์เทศ. แต่ บัดนี้ ค่า
ธรรมเนียม นั้น, ต้อง ให้ ทั้ง สอง กัน ทุก หัก เมือง ตลอดจนเมือง
อยู่ใน ศักดิ์เทศ,

๑ ข้อที่ ๒. ให้ มีอำนาจที่จะ ยืม เงิน ใ้, เพราะ ความ ที่ จะ
เอา ใ้ รวย ด้วย เมือง อยู่ใน ศักดิ์เทศ นั้น, ว่า เป็น เมือง มี คน เป็น
ที่ไว้ ไว้ ได้.

๑ ข้อที่ ๓. ให้ มีอำนาจที่จะ รับจ้าง การ ค้าขาย ใน ทาง
ประเท, แล ใน ทางกลาง หัว เมือง ทั้งปวง, แล ด้วย พวก อื่นเคีย
ทางๆ (คือ ชาว ประเท อเมริกา เป็น ชาวบ้าน แต่ เคีย นั้น.)

๑ ข้อที่ ๔. ให้ มีอำนาจทำ กฎหมาย, ให้ ใช้ เสมอทั่ว
เมือง, สำหรับ จะ รับ คน ทาง ประเท ให้ เข้า เป็น ชาว เมือง, แล
กฎหมาย สำหรับ การ สม ลง, สำหรับ ใช้ ตลอดทั่ว เมือง อยู่ใน ศักดิ์เทศ.

๑ ข้อที่ ๕. ให้ มีอำนาจ, ทำ เงินตรา แล จัก แงง วา
เงินตรา นั้น, แล จัก แงง วา เงินตรา ทาง ประเท ด้วย, แล
ทั้ง การ ทางนี้ ทางนี้ สำหรับ ชั่ง ของ, แล สัก ถัง, ทนนาน, สำหรับ
ทาง ถึงของ ทางๆ.

๑ ข้อที่ ๖. ให้ มีอำนาจ ลง โทษ, แล คน ที่ ทำ ตัว ปลอม
แล เงินตรา ปลอม แหง เมือง อยู่ใน ศักดิ์เทศ.

๑ ข้อที่ ๗. ให้ มีอำนาจ, ทั้ง ที่ สำหรับ รับ แล แหง หนังสือ ผัก
ทั้งหลาย, แล ทั้ง พันทนา สำหรับ คนถือ หนังสือ ผัก นั้น ไป ด้วย.

๑ ข้อที่ ๘. ให้ มีอำนาจที่จะ จัก แงง ให้ สืบปะสาครวิชา
การ ทางๆ ยัง เกิด ขึ้น ใน เมือง, โดย ให้ มี ทรา คู่หมั้น มี ให้
ผู้อื่น ทำ ความวิชา ที่ คิด ได้ จน ใหม่ นั้น, กว่าจะ สิ้น เวลา ที่ มี ทรา
คู่หมั้น ไว้ แล.

๑ ข้อที่ ๙. ให้ มีอำนาจ ทั้ง ที่ วินิจฉัย รอง ที่ ตัดสิน ใหญ่
ลง มา, แล มีอำนาจ จะ สำแดง เป็น แน่ ว่า, การ อย่าง ไร ควร
จะ เรียกว่า, สัก พวก กอง ไร, การ อย่าง ไร, ควร จะ เรียกว่า,
เป็นการ ปล้น ที่ ใน ทั้ง พล นั้น, แล การ อย่าง ไร ควร จะ เรียกว่า,
เป็นการ ผิด กฎหมาย สำหรับ อยู่ใน กลาง ทาง ประเท.

๑ ข้อที่ ๑๐. ให้ มีอำนาจที่จะ ส่ง ให้ ทำ การ คัด สงคราม,
แล ที่ จะ ให้ มี หนังสือ ออกมาให้ รับ เวื่อ แหง พวก ว่า คัด, ฤ
สิ่ง ของ อื่น แหง ว่า คัด. แล จัก แงง กฎหมาย ว่า กล่าว ด้วย สิ่ง
ของ ที่ รับ ใน ที่ ยน ยก, แล ทั้ง น้ำ นั้น.

๑ ข้อที่ ๑๑. ให้ มีอำนาจที่จะ บ้าง เลี้ยง กอง ทับ ยก แต่
เงิน บ้าง กอง ทับ ที่ จะ ส่ง ให้ แหง นั้น, จะ เบิก ออก ไว้ เพื่อ
เพียง สอง ปี ก็ ได้. ถ้า เกิด กากหนาส สอง ปี นั้น ไม่ ได้.

๑ ข้อที่ ๑๒. คนอเมริกัน มี อำนาจที่จะ ทั้ง, แต่ เท่า นั้น
แล บ้าง ทับ เวื่อ

๑ ข้อที่ ๑๓. ให้ มีอำนาจ ทำ กฎหมาย, แล ทำ ส่ง สอน
สำหรับ กอง ทับ ยก แล ทับ เวื่อ.

๑ ข้อที่ ๑๔. ให้ มีอำนาจเรียก ชาย สกกร ออก มา เป็น กอง
ทัก, เพื่อ จะ ได้ รักษา กฎหมาย ทั้งหลาย สำหรับ เมือง อยู่ใน ศักดิ์เทศ,
แล ให้ การ รุสลา รวย คาย สงบ ลง, แล บ้าง กัน มี ให้ ว่า คัด
ก็ รุส ล้าง เข้า มา ใน เขต แคน.

๑ ข้อที่ ๑๕. ให้ มีอำนาจที่จะ จัก แงง ทั้ง ชาย สกกร เป็น
กอง ทัก, แล ให้ มี เครื่อง สาก รุส ไว้ ไว้ รวม, แล ให้ มี สกกร
ให้ อำนาจ ใน การ คัด. แล มี อำนาจ เพื่อ จะ บ้าง กัน ใน กอง ทัก ที่
ได้ รับ ใช้ การ แหง เมือง อยู่ใน ศักดิ์เทศ, แต่ ย่อม ให้ ทัว เมือง ทั้ง

ปาง, ทั้ง นาย ทหาร เนื้อ ชาย สก๊ว ที่ โค้ช อด มา จาก เมือง
ของ ตัว นั้น. แล้ว ให้ ผัก สอน ตาม ธรรมเนียม ที่ กองครัว
ให้ สัก สอน ไว้.

๑ ข้อ ที่ ๑๖. ให้ มี อำนาค ที่ ใน หัว เมือง ไก ๆ, ให้ ยก
ทั้ง ไก เป็น เมือง ทดลอง, มี แต่ กำนัน จะ สืบ โฉนด ๆ, กำนัน
ที่ กองครัว, ไก เป็น ที่ สำคัญ ว่า ราชการ ไก วัณ ตั้งไว้ แห่ง เมือง ย
ใน ศิษย์ นั้น, กองครัว จะ มี อำนาค บังคับ ใน ที่ นั้น, ไม่ มี ผู้
ไก ที่ จะ จัด ขวาง ห้าม ปราบ ไก. แต่ มี อำนาค เป็น สิทธิ ใน
ที่ นั้น ๆ ทั้ง ทดลอง ที่ หัว เมือง ไก ย่อม ไก อ้อ ถูก ยก ให้ แปล่า ๆ
สำรับ ที่ จะ ทำ ย่อม, แต่ ที่ จะ ไก ที่ นั้น, แล เกวียง สักการัง ทั้ง
ปาง, แล ที่ สำรับ เป็น ชื่อ ไก วัณ ย่อม, แล สิ่ง ของ ที่ เมือง อยู่ใน
ศิษย์ จะ ตั้ง การ ทำ.

๑ ข้อ ที่ ๑๗. ให้ มี อำนาค ที่ จะ ทำ แต่ บรรดา กฎหมาย
ซึ่ง จะ ตั้ง การ ให้ อำนาค เหล่า ที่ ว่า มา นี้ ให้ สำรับ โดย ที่, แล
อำนาค ทั้ง บ้าง ขึ้น ๆ ที่ ยก กองครัว ที่ ตัว นั้น, ให้ ยก สรรพ ได้
ที่ เมือง อยู่ใน ศิษย์, ยก ที่ คำนั่น, ยก ขุนนาง ไก ๆ ใน เมือง
อยู่ใน ศิษย์ นั้น.

๑ ส่วน ที่ ๙ ทั่ว

๑ ข้อ ที่ ๑. ความ ที่ คน ทาง ประเทศ, ที่ หัว เมือง ไก ๆ จะ
เห็น ควร จะ รับ ไว้ ให้ ชาติ ศาสนา ขอบ นั้น, กองครัว จะ ไม่ ห้าม,
ก่อน เวลา ศฤงษ ศักการ ๑๗๐๐ ปี. แต่ จะ เว้น ยก เอา ภาษี ขา
ธรรมเนียม ขา เข้า ไม่ เกิน คนละ สิบ เหรียญ ก็ ได้.

๑ ข้อ ที่ ๒. ซึ่ง ความ ที่ เป็น ประโยชน์, ที่ ย่อม ให้ คน ทั้ง
ปาง มี อำนาค เอา ตัว ของ ตัว นั้น, (คือ ว่า ถ้า จักร วัณ ไท, ยก
จำ ของ สักการ วัณ, จะ เว้น ยก เอา พนักงาน มา เขื่อน ทนัง
สอ ให้ เอา ตัว ออก จาก ที่ จำ ของ ไป จำอะไร ใหม่ ก็ ได้,) ความ ประ
โยชน์ นั้น จะ ไม่ ไก ยก เสีย, เว้น ไว้ แต่ ควร ที่ ยัก ยก การ กระ
บด, เป็น สักการ ใน เมือง, ยก ว่า สักการ มา ใน แทน เมือง,
จึง จะ ตั้ง การ ยก เสีย, เพื่อ จะ ไก รักษา เมือง ให้ พ้น จาก
อันตราย.

๑หนังสือจากหมาบเหตุนา

THE BANGKOK RECORDER.

Vol. 1 เล่ม ๑ บางกอกลอน ยี่สิบห้า หน้า รุสศักราช ๑๒๒๖ Dec. 18th 1865 ฤศศักราช ๑๙๖๕, ปีที่ ๒๖ No. 20

๑ คอณัติที่วชิรณ คือ กฎหมายเปนหลัก เมือง
อเมริกัน คอณัติที่มีในนา ๑๘๗๔

๑ ข้อที่ ๑. จะไม่ยอมให้คอนแคว้น ทำกฎหมาย ยกโทษ
บทหนึ่ง, ที่ จะให้คนโทษเสียชื่อไป, ที่ จะไม่ทำการ
อื่น ๆ ไปอีกมิได้. แต่ จะไม่ยอมให้ทำกฎหมาย ที่ จะให้การ
ที่ถูกฟ้อง กับ กฎหมายก่อนนั้น, กลับเป็น การผิดไป.

๑ ส่วนที่ ๔. ไม่ยอมให้ทำกฎหมาย, เก็บค่าธรรมเนียม
คัสคน, กฎค่าธรรมเนียม ข้ามทะเล ทาง คัสคน. ถ้า เว้น ไว้
แต่ค่าธรรมเนียม ที่ จะต้องเก็บ ข้ามทะเลนี้, คือ การ ที่ ให้
นิยขาว เมือง ทำไป ใน สิบปี ครั้งหนึ่ง, ตาม ที่ ได้กล่าวไว้แล้ว.

๑ ข้อที่ ๕. จะ ไม่ยอมให้เก็บค่าธรรมเนียม สิ่งใด สิ่ง
หนึ่ง, เพราะ สันคำ ที่ เจ้าเข้ามา แต่หัวเมือง อยู่ใน ศักดิ์ใด ๆ.
ความ ที่ คอนแคว้น จัดแจง การค้าขาย, กฎ การ ที่ เก็บภาษี
หลวง จะไม่ให้ คอนแคว้น มี ใจ สันชื่อ แก่ เมือง บ้านนี้, ที่ หัว
เมืองใด ๆ. แต่ เว้น ค่าขาย ที่ จะไป ยัง หัวเมืองไหน, กฎ มา
แต่หัวเมือง ไชนมอ ถึง เมืองนี้, ห้ามมิให้ ต้องเสียค่าธรรมเนียม
ในเมือง หัวเมือง ที่ จะไป ถึง นั้นเลย.

๑ ข้อที่ ๖. ห้ามมิให้เบิกเงินใด ๆ จากคลังหลวงใด ๆ.
ถ้า เว้น ไว้แต่ที่ ทำกฎหมาย ให้เบิก, ตาม ที่ คอนแคว้น ได้ จัด
แจงไว้. แต่ ต้อง มี ญานูชี้จาก หมาบเหตุนา ที่ ได้ไว้ไว้ ก
ค, ที่ ให้เบิก ก ทั้ง สิ้น, แล้ว ก็ ลงพิมพ์ ประกาศ, เพื่อ จะ ให้
ราษฎร ทั้งปวง รู้ นื่อง ๆ.

๑ ข้อที่ ๗. ห้ามมิให้เมือง อยู่ใน ศักดิ์ ยก ตั้ง ผู้ใด ผู้หนึ่ง
ขึ้น ให้มีชื่อว่าเป็น เจ้า, เป็น ลอ, และ ห้ามมิให้ ผู้ใด ที่ อยู่ใน
ตำแหน่ง ที่มี บัณฑิต, กฎ ที่ ได้ไว้ ความ ไว้ ใจ แห่ง คอนแคว
ณณ์ประการใด ๆ, ห้ามมิให้ ผู้หนึ่ง รับ ของ ค้านัด, กฎ เงิน
จ้าง, กฎ ค่าหนึ่ง, กฎ ชื่อ, กฎ ยก ลากที่ใด ๆ แก่ เจ้าแผ่นดิน

ทั้ง ประเทศ, กฎ การเข้า นาย ต่าง ประเทศ, ถ้า เว้น ไว้ แต่ คอน
แคว้น จะ ยอมให้ รับ จ้าง ไว้.

ส่วนที่ ๑๐ ๖๖

๑ ข้อที่ ๑. ห้ามมิให้หัวเมืองใด ๆ, ที่ เข้า ส่วน เมือง
อยู่ใน ศักดิ์ ตั้ง เป็น โปนร์ ล้าง ที่ จะ ช่วย กัน กับ เมืองใด ๆ,
แต่ ไม่ให้ ยอม มี หนังสือ มากัก, แล เว้น พรชิต, คือ หนังสือ ที่
เคาเวณณ์ คัสคน ให้ ไป จ้าง เว้น ใน ทรง ทะเล, เว้น เอา สิ่ง ของ
ไป นั้น, แต่ ไม่ยอมให้ ทำ เงิน ตรา. แต่ ไม่ให้ ทำ คำ ล้าง ใช้
ต่าง เงิน. แต่ ไม่ยอมให้ ใช้ นี้ ด้วย สิ่ง ของ, ถ้า เว้น ไว้ แต่
เงิน ของ ตรา. แต่ ไม่ยอมให้ ทำกฎหมาย แยก คอนแคว, คือ
กฎหมาย ที่ จะ ให้คนโทษ เสียชื่อ จะ ทำ การ อื่น อีก ไม่ได้. แต่
ไม่ให้ ทำ กฎหมาย เอาไป ปลดแพก, คือ กฎหมาย ที่ จะ ให้ การ
ถูก ฟ้อง แล้ว กลับ เป็น การผิดไป, แต่ ไม่ให้ ทำ กฎหมาย ที่ จะ
ทำลาย คำ สัญญา, แต่ ไม่ให้ ตั้ง ผู้ใด ให้มี ชื่อ ว่า, เป็น เจ้า แล
ลอ.

๑ ข้อที่ ๒. ห้ามมิให้, หัวเมืองใด ๆ เก็บ เอา ค่าธรรมเนียม
เข้ามา เจ้าอาชอก, ถ้า เว้น ไว้ แต่ คอนแคว้น จะ ยอม อนุ
ญาทให้. แต่ ค่าธรรมเนียม ที่ จำเป็น ต้อง ทำ บ้าง เล็ก น้อย
เพื่อ จะ ได้ ทรง ขวสาร การ นั้น, ก็ จะ ยอม ให้ ทำ. แต่ บัณฑิต
เงิน ค่าธรรมเนียม เข้า เจ้าอาชอก, ที่ หัวเมือง ได้ เก็บ นั้น,
ถ้า เขา ไว้ ที่ คลังหลวง, เมือง อยู่ใน ศักดิ์ แต่ บัณฑิต หมาบ
เหตุนา ที่ หัวเมือง ได้ ทำ ไว้, เพื่อ จะ ได้ เก็บ ค่าธรรมเนียม นั้น, ต้อง
ให้ คอนแคว้น ขวสาร, ถ้า คอนแคว้น เสนอ ขอ มิให้ ใช้ ได้, ถ้า
ไม่ ขอ มิให้ ใช้ ไม่ได้. แต่ ห้ามมิให้ หัวเมืองใด ๆ ทำ กฎหมาย
เพื่อ จะ เก็บ ค่าธรรมเนียม เว้น, กฎ เกน ทหาร, กฎ จัก เว้น
เมือง เมือง ก่า ตั้ง เป็น กุช, กฎ ความ สัมพันธ์ กับ หัวเมือง อื่น ๆ,
กฎ เมือง ต่าง ประเทศ, แต่ ไม่ให้ ทำ การ คัด ลง ความ, ถ้า เว้น
ไว้ แต่ คอนแคว้น จะ ยอม. ถ้า การ คัด ลง เข้ามา ใน เขต

แทนแล้ว, เป็น การ รื่น นึก, ต้อง จำ เป็น ทั้ง รัช ชาติ เพราะ
นำ กลั ว ะ เป็น อัน ตราย ใหญ่, ถ้า เป็น เช่น นั้น ก็ ทำ ได้ แต่
ยังไม่ ทัน ใจ ขอ คณ เสร็จ.

THE BANGKOK RECORDER.

คอน เติทิวจัน คือ กฎหมาย เป็น หลัก เมือง
อเมริกา ต่อที่มีในน้ำ ๑๘๖

๑) ตัวที่ ๓. ฮาเลก ที่ จะ ครอบ ครอบ เมื่อ อยู่ใน ศิพหน,
จะ ให้ ตั้ง อยู่ใน คนผู้หนึ่ง, ที่ จะ เป็น เปรียบเทียบ ศักดิ์ของ เมือง
ผู้ใด ศิพหน เจริญ. ท่าน จะ ตั้ง อยู่ใน ตำแหน่ง นั้น ควบ คับ
แ่ง ท่าน กับ ไว้ เปรียบเทียบ ที่ จะ ตั้ง ไว้ ควบ คับ เปรียบเทียบ กัน นั้น
จะ ต้อง เลือก ทั้งสอง คน นั้น, ทม อย่าง ที่ จะ กล่าว ต่อ ไป นี้.

๑ ข้อที่ ๒. ทุกหัวเมือง ๔ ท้อง ตั้ง คนไว้ด้วยเลือก
 บุรุษดีคนดี, ตามข้อที่ ๓ จึงได้ผลขอ (คือ พวกที่ ว่าราชการ
 หัวเมือง ด้วย ทุกหัวเมือง) จะ มีบ้าง, ต้องเลือก ตามมากแล
 ฝอยเสมอ กัน ขึ้น กับ ที่หัวเมือง มีคนพลุก, แล เว้นไว้ชน
 ศักดิ์, ที่ให้ว่าราชการ ในชนบทนั้น, แต่ คนใด ๆ ที่
 เปนชนพลุก, แล เว้นไว้ชนศักดิ์, ฤๅ คนอื่น ๆ ที่ไว้
 อยู่นั้น ตามหัวเมือง, ฤๅ ราชการจะไว้ ๆ ที่ จะ เปนประโยชน์แก่ตัว,
 ไว้ตามหัวเมือง ขึ้นกับคน, ห้ามมิให้ ตั้งไว้ เปนผู้เลือก
 ด้วยศักดิ์.

๑ ข้อที่ ๓. ผู้ที่ จะเลือก เปรี๊ยติกันนั้น, ต้อง ประชุมกัน ในหัวเมือง ของหัวเมืองนั้น. แล้ว ก็จะ ทำเรื่อง ผลการ มีสอง คน คือ คนหนึ่ง จะ ไปเลือก เปรี๊ยติกัน, คนหนึ่ง ที่ จะไปเป็น โสเภณี เปรี๊ยติกัน, ตั้งไว้ เพื่อ จะเลือกเอา คนหนึ่ง, เป็น เปรี๊ยติกัน. ในสอง คนนี้, คนหนึ่ง ต้อง เป็นชาว หัวเมืองนั้น, ผลการ ของหัวเมือง นั้น. แล พวก ที่เลือก สั้นนี้, จะ กับ มีอายุ สิบห้า ปี ถึง สิบแปด ปี, แล ผลการ ชื่อว่า จะ มี สักเท่าใด. แล้ว ต้อง จะ ไปเป็น สักเกีย ที่ใด อายุ สิบห้า. แล้ว ก็จะ ประทับ ทว่า ที่ อายุ สิบห้า, ฝ่าย ไป ถึง ที่ เมืองหลวงแห่งเมือง ปูนิกะหม, ถึง ผู้ ที่ เป็น เปรี๊ยติกัน ที่ของ พวก เซน

แพะ. ฝ่าย เบิร์ดซีคินต์ของ พวกเซเวนคอส หวังไว้กับ ภูเขาซีคินต์ บัณฑิต ที่ ส่ง มา แก่ หัว เมือง ทั้งปวง นั้น, คง นำ พวกเซเวนคอส, แล พวก เบิร์ดซีคินต์, แล หวังไว้กับ หัว เมือง ซีคินต์ มา นั้น, มี คน ควร ขอลา ใน ภูเขา นั้น, ถ้า ผู้ใด มี ผลจาก ชื่อ อยู่ ใน ภูเขา นี้ มาก กว่าผู้อื่น, ผู้คน จะ คง ชื่น เป้น เบิร์ดซีคินต์. ถ้า แม่น ผลาก นั้น, ผู้ใด มี ผล มาก เสมอ พวกใหญ่ ของ คน ที่ เลื่อน, ถ้า แม่น ออก เป้น สอง สาม คน, ก็ เป้น คน ที่ เบิร์ดซีคินต์. ถ้า แม่น มี สอง คน ผลาก คน ขึ้น ไป, ที่ ขึ้น ชื่อ ใน ผลาก มาก เสมอ กับ นั้น, ก็ พวก เบิร์ดซีคินต์ จะต้อง เลื่อน ด้วย ผลาก ใน ขณะ นั้น, คน ที่ ชื่น จาก สอง คน ภูเขา นั้น, ที่ มี ชื่อ ใน ผลาก เสมอ กับ นั้น, ทั้ง ชื่น เป้น เบิร์ดซีคินต์ คนหนึ่ง. ถ้า ผู้ใด มี ผู้ใด ที่ มี ผลาก ใน ภูเขา นั้น มาก เสมอ พวกใหญ่ ที่ เลื่อนนั้น, ก็ พวก เบิร์ดซีคินต์ หวังไว้กับ เลื่อน คนหนึ่ง, แล สอง คน สาม คน ที่ มี ผลาก มากกว่าคนอื่น, ใน ภูเขา ของ พวก ที่ เลื่อนนั้น, ก็ เป้น เบิร์ดซีคินต์. แต่ เมื่อ จะ เลื่อน เบิร์ดซีคินต์, ก็ พวก เบิร์ดซีคินต์ จะต้อง เลื่อน ตาม หัว เมือง, คือ พวก เบิร์ดซีคินต์ ที่ ไหวมา แก่ หัว เมือง ไกๆ หมก ด้วย กัน จะ นิยมา เป้น ผลากหนึ่ง. ถ้า มี เบิร์ดซีคินต์ คนหนึ่ง, ภูเขา สอง คน ขึ้น ไป ประชุม กัน แก่ หัว เมือง ทั้งปวง, ถ้า จะ ทั้ง เลื่อน เบิร์ดซีคินต์ได้. ถึง จะ ขาดเสีย ซึ่ง พวก เบิร์ดซีคินต์, แก่ หัว เมือง ส่วนหนึ่ง, มี ที่ ประชุม นั้น เลื่อน อยู่ สอง ส่วน, แต่ ทำนั้น ก็ เลื่อนได้. ถ้า หัว เมือง ที่ จะ เลื่อน เบิร์ดซีคินต์ไม่ พร้อม ไว้กัน, พวกใหญ่ มี ผลากมากกว่า หัว เมือง ทั้งปวง, ทั้ง แก่ หัว เมือง ขึ้นไป, พวกนั้น ก็ เป้นได้ ภูเขา ชัดเจน. ถ้า เมื่อ ทั้ง เลื่อน เบิร์ดซีคินต์แล้ว, ผู้ใด จะ ขึ้น เป้นไว้กับ เบิร์ดซีคินต์นั้น, คือ คน ที่ มี ชื่อ ใน ผลาก, ใน ภูเขา ของ ผู้ เลื่อนมากกว่า คนอื่น ทั้งปวง, คง จะ เป้นไว้กับ เบิร์ดซีคินต์ได้. ถ้า มี สอง คน ภูเขา สาม คน ขึ้นไป

มีชื่อใน ตลาด นัย ใดเท่ากัน, ก็ พวกเขื่อนคอก ต้อง เลือก
แต่ ใน สอง คน ฤๅ ตาม คน นั้น, เป็นโจช เบิร์ดชิตินต์ คนหนึ่ง.
ตาม อย่าง ใน ตลาด.

๑ ข้อ ที่ ๔. คอนเกรส จะ กำหนด เวลา ที่ พวก เลือก เบิร์ด
ชิตินต์ จะ ประชุม กัน, แต่ จะ กำหนด เวลา วันที่ เขา ทั้งปวง จะ มา
ขึ้น ตลาด. แล้ว วันที่ จะ ขึ้น ตลาด นั้น, ต้อง ให้ พร้อม ใน วัน
เดียว กัน ตลอด ทุก หัว เมือง.

๑ ข้อ ที่ ๕. ห้ามมิให้ เลือก ผู้ใด เป็น เบิร์ดชิตินต์ ที่ ไม่ ได้
เกิด ใน เมือง อยู่ใน คณเทศ, ฤๅ ที่ ไม่ ได้ เป็น ชาว เมือง อยู่ใน คณเทศ
ตาม กฎหมาย คอนเกรตติวชัน. แต่ ห้ามมิให้ เลือก ผู้ใด เป็น
เบิร์ดชิตินต์, ที่ อายุ ยัง ไม่ ครบ สามสิบห้า ปี, ฤๅ ผู้ที่ ไม่ ได้
อยู่ใน แคว้น เมือง อยู่ใน คณเทศ ครบ สิบสี่ ปี แล้ว.

๑ ข้อ ที่ ๖. ถ้า เบิร์ดชิตินต์ ออก จาก ที่ ตำแหน่ง เมื่อ ยัง
ไม่ ครบกำหนด สิบ ปี, ฤๅ ถึง แก่ ความ หาย, ฤๅ ลา ออก จาก ที่
ตำแหน่ง, ฤๅ ไม่มี กำลัง ภค ที่ จะ ว่า ราชการ ใน ตำแหน่ง นั้น
ต่อไป, ผู้ที่ เป็น โจช เบิร์ดชิตินต์, จะต้อง ขึ้น เป็น เบิร์ดชิตินต์
ต่อไป ตาม กฎหมาย. แต่ คอนเกรส มี อำนาจ ที่ จะ ตั้ง คน ขึ้น
แทน เบิร์ดชิตินต์, แต่ แทน โจช เบิร์ดชิตินต์ เมื่อ ถึง สอง ผู้ใด ผู้
หนึ่ง ถึง แก่ความ หาย, ฤๅ ลา ออก เสีย จาก ตำแหน่ง, ฤๅ ไม่มี กำลัง
ที่จะ ว่า ราชการ ต่อไป. แต่ คน ที่ คอนเกรส จะ ตั้ง ไว้ อย่าง
นั้น, ผู้ นั้น ต้อง ว่า ราชการ, ใน ที่ ตำแหน่ง เบิร์ดชิตินต์ โจช
เบิร์ดชิตินต์, ต่อไป กว่า จะ จัก เลือก คน อื่น ๆ ได้ ตาม ปกติ.

๑ ข้อ ที่ ๗. ผู้ที่ เป็น เบิร์ดชิตินต์ จะ ใ้ รับ เบี้ยหวัด เพราะ
ท่าน ได้ ว่า ราชการ, ใน ที่ ตำแหน่ง เบิร์ดชิตินต์, จะ ใ้ รับ
ตาม เวลา กำหนด ไว้: เช่น. แต่ เบี้ยหวัด นั้น จะ ไม่ ได้ ขึ้น ไม่
ได้ ลง ใน เพราะ ว่า สิบ ปี ที่ ได้ เลือก ตั้ง ไว้ ใน ตำแหน่ง นั้น. แต่
ห้ามมิให้ เบิร์ดชิตินต์, รับ เงิน ฤๅ สิ่ง ของ อื่น ๆ, ที่ จะ เป็น
ประโยชน์ แก่ ตัว, จาก เมือง อยู่ใน คณเทศ, ฤๅ จาก หัว เมือง
ใด ๆ ใน แคว้น เมือง อยู่ใน คณเทศ, ใน เวลา สิบ ปี นั้น.

๑ ข้อ ที่ ๘. เมื่อ ก่อน ท่าน จะ เข้า ว่า ราชการ ตาม ตำแหน่ง
เบิร์ดชิตินต์ นั้น, ท่าน ต้อง มาขาด ตัว ตาม อย่าง ที่ มี ใน ข้อ
ที่ ๘ ต่อไป.

๑ ข้อ ที่ ๙. ข้าพเจ้า ได้ มาขาด ตัว ใจ ถัดมา พระเจ้า, ทั้ง
คำ สัญญา ว่า, ข้าพเจ้า จะ ว่า ราชการ ตาม ตำแหน่ง เบิร์ดชิตินต์

แต่ เมือง อยู่ใน คณเทศ โดย ความ สัจ จอรวร.
ปก ครอง วิก ยาก กฎหมาย คอนเกรตติวชัน,
เทศ, ด้วย เริ่ม ตาม กำลัง ของ ข้าพเจ้า.

แต่ ข้าพเจ้า จะ
จะ เมือง อยู่ใน คณ

พี่น้อง คนขายไป พึ่ง ก็ไม่ เหน เจ้ามือง กรมการ จั๊ว ทัว นายเทศ
ได้ นายเทศ หนึ่ง เข้ามา หา หา ใน กรุงเทพฯ , เหน
ตั้งแต่ พวก เพื่อน นายเทศ เข้า มา ยัง กรุงเทพฯ , ตั้ง เข้ามา
หลาย เดือนแล้ว, ก็ เหน ความ เจ็บอยู่, นายเทศ ทัว รวย
สำคัญนั้น, ก็ กลับ ออกไป อยู่ บ้าน ได้ สบายใจ.

๑ คน รวย ทัว ไม่ที่ ๓ ที่ เป็น คน มี มี เงิน นั้น มากหลาย
รายนั้ เหลือ ที่ จะ พวดา ชื้อ. การ ที่ เป็น กันนี้ ขาพเข้าอยู่
เจ้าของ หนังสือ นี้ เหน ว่า ความ จะ ยัง ไม่ ทวาย ถึง ในหลวง.

๑ รายชื่อผู้ที่ซื้อ จกหมายเหตุนี้

ชื่อ ที่มี พงศ์คน นำ นำ อยู่ นั้น ให้ ใช้เงิน ค่า พงศ์
ชื่อ เล่ม ที่นี้ แล้ว ชื่อ ที่ ไม่ มี พงศ์คน นำ นั้น
ยัง ไม่ ได้

- ๑ พระบาท สมเด็จพระเจ้า พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบาท สมเด็จพระเจ้า พระบรมโกศ เจ้าอยู่หัว
กรมหลวง วงษา วิวัฒนิก
กรมหมื่น มงกุฎวิไชยชาญ
กรมหมื่น วรสารี
หม่อมราชวงศ์
- ๑ หลวง วิจิตรดิษฐ์ ผู้ช่วยราชการเมืองสมุทรสงคราม
นายเผือก มหิดลเศก บ้านคินดอ
พระ ศิริธรรมสาธน์ แพหน้าวัดสังฆาราม
นายจิก อยู่ บ้านกักจัน
นายจิก บ้าน อยู่คำเหว
- ๑ เจ้าพระยา พระคลัง
ฯหมื่น สักกะวิธาน บ้าน อยู่กพาน เต่าเขย
- ๑ เจ้า หมื่น เสด็จไชยราช อยู่ หลังกวัดพรตยาญาติ
- ๑ ชุนอิน อยู่ หลังกวัด พระยาญาติ
พระยา มนเทียรธรรมดา
พระ นายไวย อยู่ บ้าน คลอง กรมท่า
- ๑ พระอินทราธิบดี ศรีวิราช รองเมือง
พันทศพรราช บ้าน อยู่ถนนสามเจ้า กุรท์

- พระยา สุรินทร์ วรเสนีย์ อยู่ ปาก คลอง บางลำภู
- พระ บาท สมเด็จพระเจ้า พระบรมโกศ
- ๑ หลวง พิพิธภนทร์ เสนออินทรา
- ๑ พระศรีธรรมบริรักษ์ เมืองนคร
- ๑ หลวง วิเศษ ภักดิ์ เมืองสงขลา
- ๑ พระยามนตรี ศรีวิชัย
- ๑ พระยา ราชวรานุฑูต อยู่ บ้านเจ้าพระยาอินทรีนคร
เจ้า พระยามนตรี
- ๑ หม่อมเจ้าทอง บ้านริมคลองวัดกุดไม่
- ๑ คุณเศรษฐีไชย อยู่ บ้าน สมเด็จพระเจ้าพระยาองค์ใหญ่
หลวง เทพรราช เสนา
- ๑ หลวงพิไชยวารี บ้าน อยู่เหนือกับต้นตุน
- ๑ นายแกง อยู่ อังกรมหมื่นเมฆเทพร
- ๑ ชุนพิพิธรัตนพิจารเจ้าสัวพัก
มีเศษ เอกวาดค์ ที่ กงสุล อังกฤษ
จีนแดง แห อยู่ หน้าวัดเริงเตน
- ๑ หมื่น รอง สุพนาทรา เมืองเพชรบุรี
- ๑ หมื่นรอง แสง เมืองเพชรบุรี
- พระยา อภัย สงคราม
- หลวง นาย เสร อยู่ ริม คลองกพานหัน
- จีนคือ เปน หลวง พิศารสุพด
- ๑ นายทัก บ้านอยู่ในคลองกพานหัน
- นายมน ไร่พิมพ์
- เจ้าพิมภามาตา
- ชุนทองชื่อ บ้านหมื่น พระยา อภัยสงคราม
- ๑ นาย ปรีดา บ้านนำวกิพ
- สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเจ้าฟ้าเจ้าตากมรณ
- พันจัน ฤกษ์มา อยู่ ริม บ้าน หลวง นาวา นิกร
- ๑ นาย เข็มม มหิดลเศก อยู่ ที่ ท่า ท่า ประเทป
- เจ้าแมน บ้าน อยู่ ริม คลอง พุด ช้างใน
- ๑ หลวง รัชชา สมบัติ
- หม่อมเจ้ากั๋ง อยู่วัง เจ้า พิธีราชวง
- คุณ เทียน ฤา อังเดโก วัดบวรนิเวศ
- ๑ ามื่น ทิบ รัชชา
- นายร่ง อยู่ ที่ บ้าน มีเศษพระกต

- ๑ นาย หล้า เพชรบุรี
พระ ปลัด เพชรบุรี
พระ สมุหุ้มเนี่ยน ด้กักรนิเวศ
๑ หลวง ภาสกี ด้กักรนิเวศ
๑ พระยา บวรวิชัยผู้ตร เมืองพังงะ
๑ พระกานจนกิตมภ์
๑ หมื่น วาชาธาร เมืองเพชรบุรี
พระ นครคีรีวิตร แพบ่อย บ้างยั้ง
พระธาดาครา ด้กักรนิเวศ
๑ พระรัตนโกษา อยู่หลัง บ้าน พระยาเพชรพิไชย
๑ พระนาเนา พิษภักดิ์
๑ สมเด็จ พระพุทธ ภิษายาวิชัย
๑ พระยา มุขมัย วาชา พัดดบ
๑ พระยา ไพรมุด อยู่ตรง ด้กักรนิเวศ
๑ พระวิสุทธิวงษ์ อยู่หน้า ด้กักรนิเวศ
๑ นาย ไชยวรย อยู่แพ หน้า ด้กักรนิเวศ ๔ ๖
๑ พระสัณเฑาะ อยู่บ้าน พระ สัณเฑาะ ครง บ้าน ปัน
๑ ด้กักรนิเวศ อยู่บ้าน ด้กักรนิเวศ
นาย ทิม โรงพิมพ์
หมอ ด้กักรนิเวศ อยู่บ้าน ด้กักรนิเวศ
๑ กรมหมื่น วรจักร
๑ หม่อม เจ้า ประเสริฐศักดิ์ อยู่ริม ทักษิณ
๑ กรมหมื่น ด้กักรนิเวศ ด้กักรนิเวศ
๑ กรมหมื่น ด้กักรนิเวศ
พระยา เพชรพิไชย
๑ ขุน ด้กักรนิเวศ
๑ หลวง บวรนิเวศ สุวาท
พระวิสุทธิโยธามาศย์
หลวง พิสุทธิวงษ์
๑ นาย เวหนี่ อยู่ ด้กักรนิเวศ กรมหมื่น ด้กักรนิเวศ
๑ จันเนม อยู่แพ หน้า ด้กักรนิเวศ
๑ นาย หุ่น บ้าน ริม ด้กักรนิเวศ
๑ กรมหมื่น ด้กักรนิเวศ
๑ พระยา-สุเรนทร์ วาชา เฒ่า
๑ คุณ ด้กักรนิเวศ

- ๑ นาย ด้กักรนิเวศ บ้าน อยู่ ด้กักรนิเวศ
๑ ขุน วิเศษไพศา อยู่ริม ด้กักรนิเวศ
๑ หลวง นาวา เกรนิกร
พระยา วรจักร ด้กักรนิเวศ บ้าน อยู่ ด้กักรนิเวศ
๑ หลวง ด้กักรนิเวศ บ้าน ด้กักรนิเวศ
กรมหมื่น ด้กักรนิเวศ
หลวง ด้กักรนิเวศ บ้าน อยู่ ด้กักรนิเวศ
๑ ขุน สุม ด้กักรนิเวศ บ้าน ด้กักรนิเวศ
หม่อมเจ้า ด้กักรนิเวศ อยู่ ด้กักรนิเวศ
๑ ขุน ด้กักรนิเวศ เมืองเพชรบุรี
๑ เพชรวิจิตร ด้กักรนิเวศ อยู่ ด้กักรนิเวศ
๑ ด้กักรนิเวศ ด้กักรนิเวศ

๒๔๕

๒๕ มกราคม ๒๔๙๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๕

ประกาศสงคราม
ต่อบริเตนใหญ่และ สหรัฐอเมริกา

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐
และวันที่ ๑๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔)

พล ต. อาทิตยทัตพธาวา
พล อ. พิษยนทรโยธิน
ปรีดี พนมยงค์

ตอนที่ ๕ เล่ม ๕๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕

โดยที่ฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้กระทำการรุกรานประเทศไทยมาเป็นลำดับ โดยส่งทหารรุกรานเข้ามามาก และโดยเฉพาอย่างยิ่งได้ส่งเครื่องบินสอดเข้ามาทั้งระเบิดบ้านเรือนของราษฎรผู้ประกอบการหาเลี้ยงชีพอย่างปกติ ทั้งระดมยิงราษฎรสามัญผู้ไร้อาวุธอย่างทารุณผิดวิสัยของอารยชน ไม่กระทำการอย่างเปิดเผยตามประเพณีนิยมระหว่างชาติ นับได้ว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและมนุษยธรรม ประเทศไทยจึงไม่สามารถที่จะทนดูต่อไปอีกได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้มีสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่งกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่ง ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ เป็นต้นไป

ฉะนั้น จึงให้ประชาชนชาวไทยทุกเพศ ทุกวัย ร่วมมือร่วมใจกับรัฐบาลปฏิบัติกิจการเพื่อให้ประเทศไทยประสบชัยชนะถึงที่สุด และพ้นจากการรุกรานอันไม่เป็นธรรมของ

๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๕

ฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา โดยกระทำการสนับสนุน
กิจการของรัฐบาลอย่างพร้อมเพรียง และปฏิบัติตามคำสั่ง
ของราชการอย่างเคร่งครัด ทั้งให้ประกอบอาชีพตามปกติ
ของตนอย่างเต็มที่ให้ได้ผลเพื่อนำมาช่วยเหลือและเกื้อกูล
เพื่อนร่วมชาติและพันธมิตรของชาติอย่างมากที่สุด

ส่วนผู้อาศัยอยู่ในประเทศนี้ที่ไม่ได้เป็นคนไทยและมีได้
เป็นชนชาติศัตรูนั้น ให้ตั้งอยู่ในความสงบและดำเนินอาชีพ
อย่างปกติ และให้กระทำการให้สมกับที่ตนได้รับยกย่อง
ว่าเป็นมิตรของประเทศไทย

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕
เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

ตอนที่ ๕ เล่ม ๕๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕

คำแถลงการณ์

เกี่ยวแก่การประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่

และสหรัฐอเมริกา

ด้วยตามที่ได้มีพระบรมราชโองการให้ประกาศทราบทั่วกันว่าได้มีสถานะสงครามระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่ง กับ บริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่งแล้วนั้น รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอแถลงให้ประชาชนทราบดังต่อไปนี้

ตั้งแต่แรกที่ยังอังกฤษได้แผ่จักรภพมาทางตะวันออก ประเทศไทยก็ได้รับการเบียดเบียนบีบคั้นไม่ขาดสาย อังกฤษได้บั่นทอนดินแดน และแบ่งแยกเชื้อชาติไทย ให้กระจัดกระจาย และกระทำการทุกอย่างให้ชาติไทยอ่อนแอ ในทางการคลัง และเศรษฐกิจอังกฤษก็เข้าคุมเส้นชีวิต และบีบบังคับไทยทุกสถาน รัฐบาลไทยทุก ๆ รัฐบาลต้องโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการของอังกฤษเสมอมา แต่ถึงกระนั้น อังกฤษก็พยายามกลั่นแกล้งในทางการค้าที่สำคัญของไทย เช่นการค้าข้าว แร่ ยาง และไม้สัก ที่ได้รับการบีบบังคับจากอังกฤษอยู่เป็นเนืองนิตย์

๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๕ ตอนที่ ๕

ส่วนทางสหรัฐอเมริกา นั้นเล่า ก็ดำเนินนโยบายอย่าง
เดียวกับอังกฤษ ชาวไทยทั้งหลายคงจะยังจำได้ ว่าในกรณี
พิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนที่แล้วมา สหรัฐอเมริกาได้
จัดขวางทางดำเนินของไทยทุกประการ ตลอดถึงรีบเครื่อง
บินและอาวุธยุทธภัณฑ์ที่ไทยสั่งซื้อและชำระเงินให้เสร็จแล้ว
ทางประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นอีกว่า เมื่อคราวพิพาท
ระหว่างไทยกับฝรั่งเศสใน ร.ศ. ๑๑๒ นั้น ไทยได้ขอให้สหรัฐ
อเมริการับกรณีพิพาทด้วยความเป็นธรรม เพื่อสันติสุข
ของมนุษย์ แต่สหรัฐอเมริกา ก็ได้มีคำพาประการใด ปลอบ
ให้ไทยอดกลั้นเข้มเหงมาแต่ครั้งกระโน้น

ครั้นเมื่อสงครามได้บังเกิดขึ้นในยุโรปทิศ โดยที่ญี่ปุ่น
ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกาเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม
ที่แล้วนั้น ประเทศไทยได้รู้สึกความผูกพันในหน้าที่ที่เป็น
ชาวเอเชีย จึงได้ร่วมมือทำสัญญาพันธมิตรกับญี่ปุ่น แต่ถึง
กระนั้น ไทยก็ยังมิได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐ
อเมริกา และได้ทำการประทุษร้ายรุกรานสองประเทศนี้
อย่างเปิดเผย ตรงกันข้าม อังกฤษอเมริกาได้ทำการประทุษร้าย
รุกรานไทยอย่างรุนแรง ในระหว่างเวลาทั้งนี้ วันที่ ๘

ตอนที่ ๕ เล่ม ๕๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ มกราคม ๒๔๗๕

อันว่าจนถึง ๒๐ มกราคม ไทยได้ถูกโจมตีทางอากาศ ๓๐ ครั้ง
และโจมตีทางบกถึง ๓๖ ครั้ง จังหวัดที่ถูกโจมตีมีจังหวัด
เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี นครสวรรค์ พระนคร
และธนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สงขลา และยะลา ใน
บรรดานักบินที่จับได้ใน ประเทศไทย ก็มีนักบินที่เป็น คนชาติ
อเมริกันอยู่ด้วย การโจมตีทางอากาศนั้น ก็ได้ทำตาม
กฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือมิได้โจมตีที่สำคัญทาง
ทหารอย่างไร กลับทำการโจมตีบ้านเรือนราษฎร และใช้
ปืนกลยิงผู้คนพลเมืองอย่างปราศจากศีลธรรม

ครั้นมาเมื่อคืนวันที่ ๒๔ เดือนนี้เอง เครื่องบินอังกฤษ
ได้มาโจมตีกรุงเทพ ฯ อีก ทั้ง ๆ ที่ไทยยังมีได้ประทุษร้าย
อังกฤษอเมริกาอย่างใด

พฤติการณ์ทั้งนี้ย่อมตกอยู่ในวิสัยอันไม่สามารถจะทนดู
ต่อไปได้ จึงได้มีพระบรมราชโองการประกาศสถานะสงคราม
ระหว่างไทยกับบริเตนใหญ่ และสหรัฐอเมริกาในวันนี้ ทั้ง
แต่เวลาเที่ยงวันเป็นต้นไป

นับแต่วันที่ประกาศกระแสพระบรมราชโองการนี้เป็นต้น
ไป ประเทศไทยอยู่ในสถานะสงครามกับบริเตนใหญ่ และ

๒๕ มกราคม ๒๔๘๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๕

สหรัฐอเมริกา และไทยจะตอบสนองการประทุรร้ายทุกอย่าง
อย่างทวีติไนใหญ่และสหรัฐอเมริกาทำกับไทย

ขอให้ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ และพลเรือนจงปฏิบัติ
หน้าที่ของตนให้เต็มความสามารถ และขอให้อาณาประช
ราษฎรชาวไทยจงร่วมมือกับทางราชการ ปฏิบัติตามพระ
ราชกำหนดกฎหมาย คำสั่งและคำแนะนำของรัฐบาลอย่าง
เคร่งครัด ทั้งตั้งหน้าประกอบอาชีพให้เกิดผลสมความต้อง
การของประเทศชาติ และทำความพยายามทุกสถานที่จะ
นำประเทศชาติไปสู่ชัยชนะในขั้นสุดท้าย

ขอให้บรรดาประชาชนที่เป็นชาวต่างชาติ จงรักษาความ
สงบและร่วมมือกับชาวไทยในอันจะป้องกันรักษาความเรียบร้อย
ภายใน รัฐบาลขอประกาศว่าบรรดาชนชาวเอเชียทั้ง
หลาย แม้จะถือสัญชาติหรืออยู่ในบังคับของบริเตนใหญ่
และสหรัฐอเมริกาก็ดี ถ้าหากสงวนระวางรักษาความสงบ
เรียบร้อยและร่วมมือร่วมใจกับชาวไทยเป็นอันดีแล้ว รัฐบาล
ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็จะไม่ถือว่าเป็นศัตรู และจะให้
ได้รับผลปฏิบัติอย่างเดียวกับชาติที่เป็นมิตรตลอดไป

๒๕๑.

ตอนที่ ๕ เล่ม ๕๕ ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ มกราคม ๒๔๙๕

รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความมั่นใจในเหตุผล
และความเป็นธรรม และเชื่อมั่นในความรักชาติกล้าหาญ
และความเป็นนักรบของไทยแต่โบราณกาล ที่จะนำชัยชนะ
และความรุ่งโรจน์มาสู่ชาติไทยต่อไปในอนาคต

ขอความสวัสดีมีชัยจงมีแก่ชาติไทย

๒๕ มกราคม ๒๔๙๕

ตอนที่ ๕๔ เล่ม ๖๒ ราชกิจจานุเบกษา ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘

ประกาศ
สันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร
ลงวันที่ ๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)
ปรีดี พนมยงค์.

โดยที่ประเทศไทยได้เคยผ่านโศกนาฏกรรมอันใหญ่โตซึ่ง
รักษาความสงบกลางอย่างแท้จริง และระงับการรุกราน
ของต่างประเทศทุกวิถีทาง ด้วยรากฐานอันมั่นคงจากการที่ได้
มีกฎหมายกำหนดให้คนไทยในเวลานั้น เมื่อพุทธศักราช

๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๙ ตอนที่ ๕๔

๒๕๔๕ อันเวลานี้ การจ้างงานอยู่ในระดับที่ต่ำได้แสดงให้เห็นประจักษ์แก่ในข้ออุปมาได้ยากแล้วเข้าไปในดินแดนประเทศไทย ในวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๕ โดยได้มีการต่อสู้การกรณทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในครั้งนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสัจจะประจักษ์ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๔๕ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตน์จำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นจัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติ ผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติซึ่งสหประชาชาติส่วนมากยอมรับว่า อยู่แล้ว จึงเป็นภาระแสดงเจตน์จำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศ

ตอนที่ ๔๔ เล่ม ๖๒ ราชกิจจานุเบกษา ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘

สงครามและการกระทำอื่น เป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติ
ดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของ
สหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่ง
ได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่
ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชน
ชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและ
บริเตนใหญ่ เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ใน
ส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้
กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติ
เมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพร้อม
ที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนา
เสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาที่ดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ
รัฐกตันตัน ตรังกานู ไชยบุรี ปลิส เบียงคอง และเมืองพานัน
ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และ

๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๒ ตอนที่ ๕๔

พร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเคนใหญ่พร้อมที่จะ
รับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่นใด ๆ อันมีผลเป็นปฏิบัตย์ต่อ
สหรัฐอเมริกา บริเคนใหญ่ และเครือจักรวรรดิ ก็จะได้
พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่าง
ใด ๆ จากกฎหมายเหล่านั้น ก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจน
ชนต่างด้าว ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ
และไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการก่อความสงบ
เรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติ ซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลง
ของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวี บุณยเกตุ

รัฐมนตรี

บันทึกประวัติศาสตร์ 14 ตุลาคม 2516

14 October 1973

Student Uprising in Thailand.

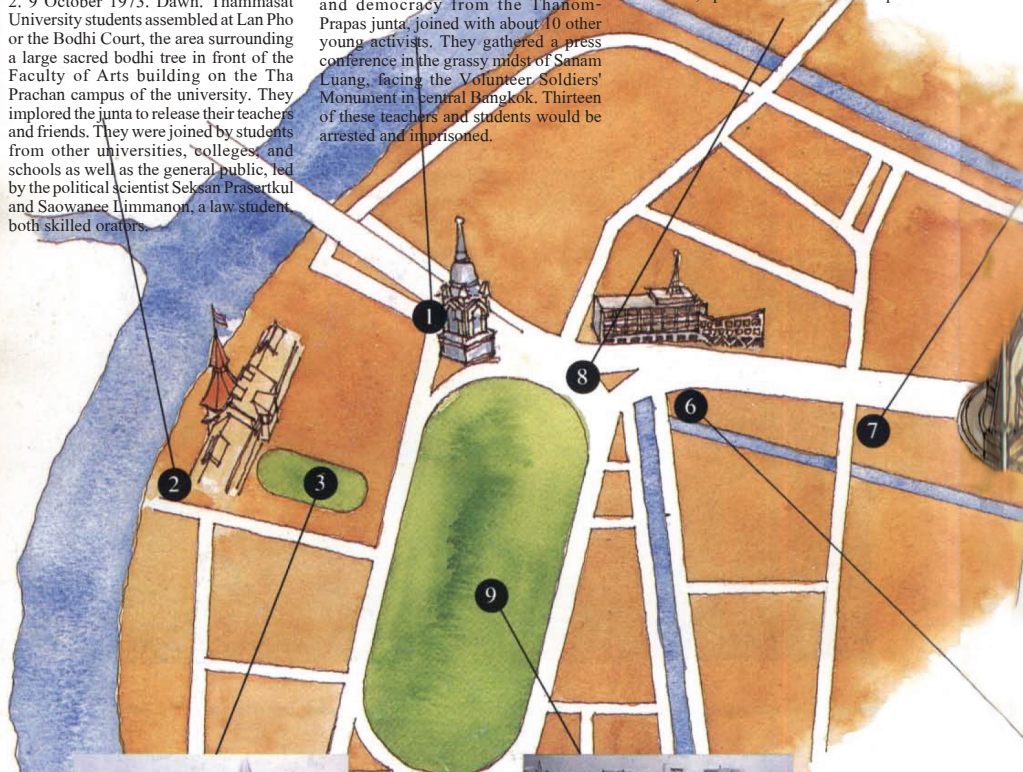
2. 9 October 1973. Dawn. Thammasat University students assembled at Lan Pho or the Bodhi Court, the area surrounding a large sacred bodhi tree in front of the Faculty of Arts building on the Tha Prachan campus of the university. They implored the junta to release their teachers and friends. They were joined by students from other universities, colleges, and schools as well as the general public, led by the political scientist Seksan Prasertkul and Saowanee Limmanon, a law student both skilled orators.

1. 5 October 1973. Thirayuth Boonmee, former secretary-general of the National Student Center of Thailand (NSCT) and a graduate of Chulalongkorn University's Faculty of Engineering, as coordinator of groups demanding a constitution and democracy from the Thanom-Prapas junta, joined with about 10 other young activists. They gathered a press conference in the grassy midst of Sanam Luang, facing the Volunteer Soldiers' Monument in central Bangkok. Thirteen of these teachers and students would be arrested and imprisoned.

8. Rajadamnoen Avenue was occupied by junta military and police forces. Tanks, helicopters, and other heavy weaponry were unleashed to suppress students and the public. The clash continued along the avenue, up to the Thammasat campus.

3. 10 October. The crowd of students and the general public grew from hundreds to ten of thousands. The rally had to move to the adjacent, more spacious football field.

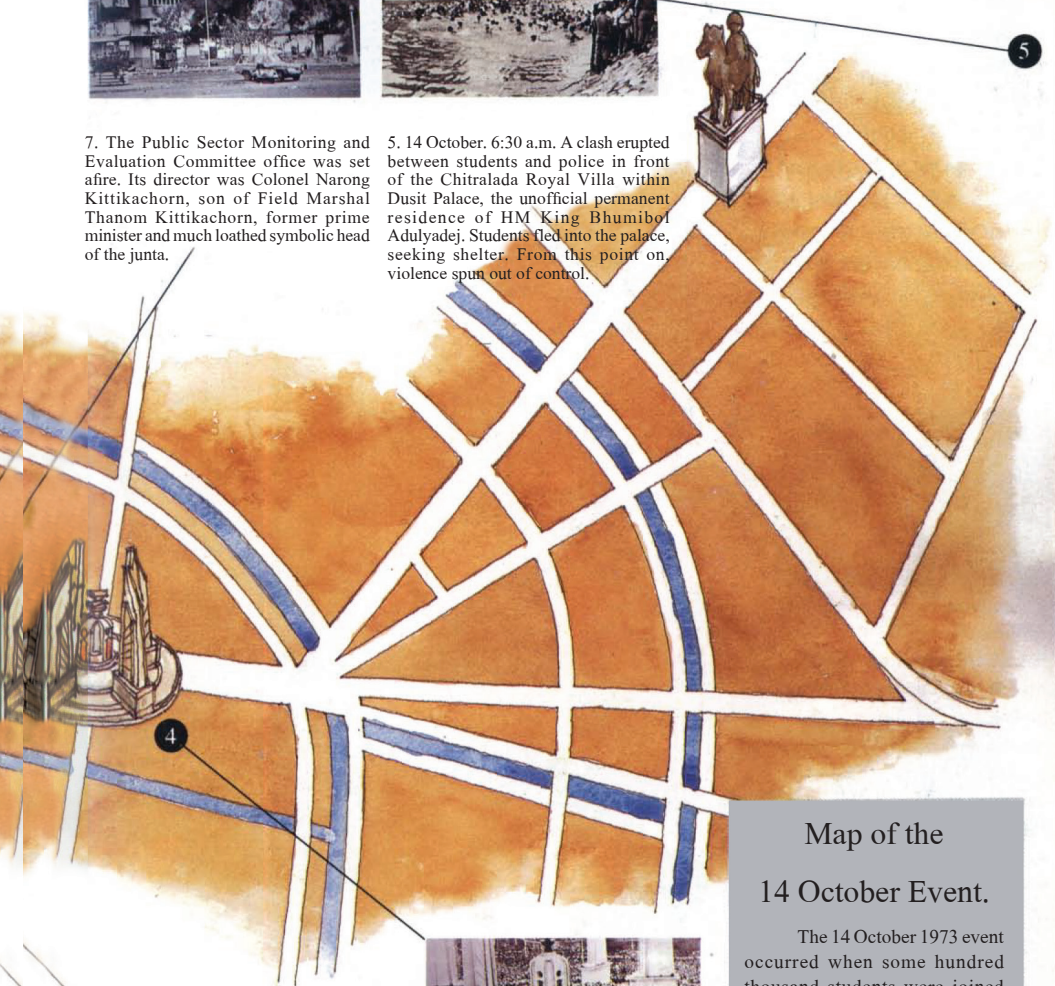

9. Sanam Luang. One year later, October 1974. A royal cremation commemorated the heroic deaths of 77 men and women. Their Majesties the King and Queen presided over the ceremony.

7. The Public Sector Monitoring and Evaluation Committee office was set afire. Its director was Colonel Narong Kittikachorn, son of Field Marshal Thanom Kittikachorn, former prime minister and much loathed symbolic head of the junta.

5. 14 October, 6:30 a.m. A clash erupted between students and police in front of the Chitralada Royal Villa within Dusit Palace, the unofficial permanent residence of HM King Bhumibol Adulyadej. Students fled into the palace, seeking shelter. From this point on, violence spun out of control.

Map of the 14 October Event.

The 14 October 1973 event occurred when some hundred thousand students were joined by the general public to press for democracy and a constitution. The Thanom-Prapas junta accused them of lawbreaking, subverting governmental stability, and engaging in Communist activity. Although the young people were brutally quashed by heavy weapons, the junta soon collapsed and beat a hasty retreat to exile overseas. Apart from 77 deaths, casualty lists also numbered 857 wounded.

6. Prapat Sae-chua, aka Ai Kan Yao, a student from Kasetsart University, who defiantly confronted armed soldiers with a wooden stick, raised like a baseball bat. He was shot and wounded in front of the Royal Hotel across from Sanam Luang.

4. 13 October. In the afternoon, over 500,000 students and others marched from Thammasat University to Democracy Monument on Ratchadamnoen Avenue. There they learned that their demand for the unconditional release of their teachers and friends was refused by the junta.

October 14 , 1973

The event we know by the abbreviated name “October14” is one of the most politically significant events in Thai history . In the month of October of Year 2516 in the Buddhist Era (1973) , youngsters , boys and girls , high school kids and college students joined hands with hundreds of thousands of ordinary citizens to demand that the government of the Thanom-Praphat-Narong clique free 13 students-ajarn-and-politician who had been arrested because they demanded a constitution. These protesters had been charged with breaking the law by inciting more than 5 persons to gather in a public place for political purposes , and by subverting the stability of the state – acts of rebellion and engagement in communist activity .

Between October 9 and 12, high school and college student, together with the general public, assembled in peaceful protest each day within Thammasat University (formerly the University of Moral and Political Sciences). On Saturday the 13th, the people marched in a show of strength , and on such a vast scale that for a while it seemed as if the human wave would overflow Ratchadamnoen Avenue. On the following days, October 14 and 15 , violence started. Youthful demonstrators were suppressed with deadly weapons, leading to a massive uprising in Krung Thep Maha Nakhon (Bangkok) and upcountry which finally toppled the dictatorship. The leaders of the ruling clique , Thanom-Praphat-Narong, were forced to flee the country.

Ever since, the story of “October 14” has been told over and over, year after year, and the event itself given many names, such as **The Day of Great Tragedy, The Day of Great Joy, The October Revolution, and The Student Revolution**. The grandeur of the event and its consequences for

Thai politics have led it to be compared with earlier turning-points such as the **Revolution of June 24, BE2475** (1932), or later ones, such as **Brutal May Be 2535** (1992).

Naowarat Phongphaibun, Poet Laureate of the Rattanakosin Era, wrote of October 14:

And then the movement appeared,
It was beautiful and not at all evil,
It might be blurry and obscure,
But it had begun to take shape.

Once the drum had been boldly beaten,
It was known that another chance had arrived,
Once the gun had been fired in the realm,
It was Known that the people would fight for victory.

(“เพียงความเคลื่อนไหว” ประชาชาติ 5 ตุลาคม 2517)

There can be no doubt that October 14, far from being an affair of a few days involving only so many people, was actually the result of the accumulation of political tensions and pressures built up during a long period of dictatorship, within a vicious cycle of repeated coups d'état which created constitutions and then tore them up, and annulled and then for decades trampled on the liberties that the Thai people had just begun to win for themselves. Political power, far from being “of the people, by the people, and for the people,” fell into the hands of a tiny dictatorial clique which manipulated the machinery of the state and the military, police, and civilian bureaucracies.

During this period, when the country was deprived of all democratic freedoms and political institutions, the student movement built itself up gradually and inconspicuously. High school kids and college students began to become conscious of the role and latent might of “youth.” There was a growing awareness of being of the “New Generation.” They also started to ask themselves what it meant to be an “intellectual.” Of this questioning Witthayakon Chiangkun, a student at that time, remarked:

I was young : I was naive : I was amazed,
I thus came to search for the meaning,
I hoped to gather so many things,
In the end they gave me only a piece of paper.

(“เพลงเถื่อนแห่งสถาบัน” ชูทอง วันสถาปนา 2511)

In this way the college and high school students of the late 1960s and early 1970s became self-consciously the “Youth.” “The Young Men and Women of the New Generation,” who emerged in tandem with fundamental changes in the Thai economic and social system. For they grew up in the ambiance of “nation economic development,” which nonetheless created chasms between rich and poor, between the cities and the countryside, and between industry and the agricultural sector.

The “Young Men and Women of the New Generation” began to question the absence of political development in a system where power was passed down within the ruling clique from Field Marshal Sarit Thanarat to Field Marshal Thanom Kittikajon and seemed likely to be passed on to Field

Marshal Phraphat Jarusathian as the decades dragged on. At the same time these young people also questioned the international system of the Cold War , which divided the world into two hostile camps led respectively by the United States and the Soviet Union, as well as the violent opposition to, and suppression of communism. In the particular case of the Indochina War, Thailand found itself drawn into the midst of the conflict, becoming effectively and American military base to be used for the aerial bombardment of Vietnam, Cambodia, and Laos.

Between 1969 and 1972, the “Young Men and Women of the New Generation” stepped forward to play unprecedented socio-political roles. During the general elections of 1969, they acted as election observers; they went into the villages to serve as development volunteers; They became social critics; they acted as a political pressure group pushing for a change in Thailand’s foreign policy to one of independent neutralism; they opposed foreign domination of the economy; they attacked excessive luxury and frivolity; they expressed their anxiety about the serious condition of the country’s balance of payments; and they went so far as to make their own policy proposals for the preservation of the nation’s environment and natural resources, and for an art and literature for the sake of life. They united to oppose **“the white peril, the yellow peril, and the green peril”**, and organized themselves into various independent groups within various educational institutions in Krung Thep Maha Nakhon and upcountry, whether at the level of the universities, of the teachers’ training colleges, or of the high schools. Out of this process emerged, for example, the National Student Center of Thailand in (NSCT)1970, and the National High school Student Center of Thailand.

Between the course of the years 1971 and 1973, changes began to appear in the international system which marked the beginning of the end

of the Cold War. A bipolar system marked by intense conflict between two camps turned into a triangular system led by the US, the Soviet Union, and China. Inside Thailand itself, the years just previous had revealed tendencies in a democratic direction. In 1968, a constitution was proclaimed, and in 1969, for the first time in more than a decade, general elections were held. But this trend then came to an abrupt halt in 1971 when the crooked government of Field Marshal Thanom Kittikajon again seized full power by making “a coup against itself.”

By this point the behavior of the ruling Thanom-Praphat-Narong clique had become intolerable to Thai society. Suppression of freedom, bureaucratic incompetence, economic turmoil, inflation, soaring rice prices, favoritism and abuse of privilege-in and atmosphere that lacked any element of democracy – made it seem as though only the students had the strength to serve as a spearhead, a movement, and opposition, in sum a force capable of bringing changes to the country.

In 1972, the NSCT became the coordinating center for various expressions of dissatisfaction with existing economic, political, social and cultural conditions, and with the ruling clique’s monopoly of power. At the end of 1972, it led demonstrations to boycott Japanese commodities. It denounced the abuse of power by state officials’ hunting game in the Thung Yai nature preserve. And it attacked the expulsion of 9 students from Ramkhamhaeng University in mid-1973.

The outcome of all this was that the “Young Men and Women of the New Generation” came to the conclusion that no solution to the country’s economic, social and cultural problems was possible in the absence of civil liberties and a democratic system of government. Out of the public gathering

at the Democracy Monument on June 22, 1973, to discuss the expulsion of the 9 Ramkhamhaeng students, emerged the demand for a constitution.

A poem by a student using the name Rawi Domphejjan well reflects the mood of that time;

ต้นเกิดเสรีชน
อย่ายอมทนกับหน้าฝน
หอกดาบกระบองปืน
หรือทนคลื่นกระแสเรา

(“เศษสาร” เฉลิมฉลองวาระเปิดศึกเรียนใหม่ คณะเศรษฐศาสตร์ มธ.2515)

Friday October 5, 1973

Thirayut Bunmi, former secretary-general of the NSCT and a graduate of Chulalongkorn University’s engineering faculty, in his function as coordinator of the groups demanding a constitution, together with about 10 other members, calls a press conference on the grassy center of Sanam Luang facing the Monument to the Volunteer Soldiers, and proclaims the following goals;

- 1.prompt promulgation of a constitution;
- 2.establishment of courses to teach the people about the constitution and to train them in making use of it,
- 3.encouragement of the people’s awareness and cherishing of civil liberties.

Thirayut Bunmi produces a list of the first hundred people publicly to sign the declaration demanding a constitution. It includes such notables as Police General Sanga Kittikajon, Liang Chayakan, Phichai Rattakun, Khaisaeng Suksai, Praphansak Kamonpet, Ajarn Khian Thirawit, Bunsanong Bunyothayan, Pramot Nakhonthap, Chai-anan Samuthawanit, Thawi Moennikon, etc. He also exhibits a similar letter from Thai student in New York.

Just as these announcements are being made, Colonel Narong Kittikajon, Deputy Secretary-General of the BIFGO (Board of Inspection and Followup of Government Operations), son of Field Marshal Thanom Kittikajon and son-in-law of Field Marshal Praphat Jarusathian, gives a press interview in which he declares that a number of university professors are encouraging the students to demonstrate; and if from now on such demonstrations are not regarded as illegal, the he himself will lead the military in a demonstration of their own, since the soldiers too do not want to go to war.

Saturday October 6, 1973

About 20 members of the groups demanding a constitution distribute leaflets and tracts which, with full respect, include on their covers the following words of the late Rama VII;

“I am wholeheartedly prepared to yield to the citizenry as a whole the powers which I have inherited. But I am not prepared to yield them to any particular persons or particular groups to use in an autocratic manner without heeding the true voice of the citizenry.”

The protesters brandish more than 10 poster-placards bearing such slogans as: Tears Fall in Our Hearts When We Have No Constitution; Give Power Back to the Thai People; Free the People; and The People Want a Constitution. They march out from the Sunday Market part of Sanam Luang to Banglamphu, heading towards Siam Square. At about 2 p.m., when they reach Pratunam, eleven of them are arrested by the Metropolitan Police and the Santiban (Police Intelligence). The arrestees include ajarns, students, journalists and politicians. All are charged with “congregating with intent to hold a political assembly,” in contravention of Revolutionary Decree No.4 banning meetings of more than 5 persons. They are then taken away to the headquarters of the Santiban’s Second Division and held there till around midnight. They are then transferred to the Metropolitan Police Academy building in Bangkhaen. The police deny them visitors and refuse to permit bail.

Sunday October 7, 1973

Throughout the afternoon and evening of October 6, up to the dawn hours of October 7, the police conduct searches of the offices and homes of those accused and others thought to be involved with them. With the additional detention of a Ramkhamhaeng student, the number of prisoners rises to 12. Throughout this time students representatives from various institutions make hurried attempts to visit their friends and bail them out.

At 1 p.m. the NSCT issues a statement, part of which runs as follows: “Although the protesters demanding constitution acted openly and peacefully, with the sole purpose of informing the people about civil liberties and democracy, the government has ordered their arrest, thereby creating

a situation intended to give force to the serious charges made against this group of citizens. This reveals the real intentions of the government, which does not want the people to understand their civil rights and the legitimate freedoms guaranteed by democracy, so that it continue to hold power forever. No government in the world suppress their citizens demanding civil right and liberties except fascist and communist dictatorship.”

At the same time the SUTU, the Student Union of Thammasat Univesity, moves to call and emergency meeting, which decides to investigate the situation and to put up posters explaining the true facts.

Monday October 8,1973

This morning, the first day of final examinations at Thammasat University, posters attacking the government appear everywhere. At the Prasanmit Teacher’s Training College, students gather to give speeches attacking the government, demanding the release of all the detainees, and urging the cabinet to give a full and clear explanation of its intentions with regard to a constitution. At the same time, student at NIDA, the National Institute for Development Administration, send a joint letter to the Prime Minister demanding justice for the detainees.

The same day, Police Major-General Chai Suwannason, Commander of the Santiban, issues a warrant for the arrest of Khaisaeng Suksai, former politician, on the charge of being the mastermind of the constitution-protesters. Field Marshall Praphat Jarusathian, Deputy Prime Minister, Minister of Defense, and Action Director-General of the Police Department. Give a

bombshell interview in which he claims that the constitution-protesters are conspiring to overthrow the government, and alleges that police searches have turned up huge numbers of communist documents in Thai, Chinese, and English.

Moreover, the minutes of the 28th meeting of the Ministry of Interior, held on October 8, under the chairmanship of Field Marshal Praphat Jarusathian, show that the session discussed the demands for a constitution, and agreed that the government should suppress the “instigators, believing there will be a loss of about 2% of the student population, which numbers in the hundreds of thousands.” It was decided that these students “should be sacrificed for the survival of the country.”

In the afternoon, students at Thammasat University give open speeches in front of the Grand Auditorium, and go by car or bus to the Metropolitan Police Academy at Bangkhaen to visit their friends. Subsequently 60 representatives of the Thammasat University faculty go to visit Ajarn Thawi Moeninkon, one of 12 accused, but are prevented from meeting him. Thereupon they all sign their names (in the visitors’book) with the addition of the words “We Shall Overcome.”

After dark, the SUTU holds a secret meeting, and passes a resolution in favor of postponing examinations indefinitely. Student activists fan out to chain the doors of examinations rooms, plug their locks with plaster, and cut off electricity to prevent the lifts working.

Tuesday October 9, 1973

As dawn breaks, a black flag flies at half-mast over the Dome of Thammasat University. At the university gates placards saying “Examinations Cancelled” are on display. At Tha Prajan entrance there are huge banners hung up for display, with the words “Give The People Back To Us” and “If We Demand a Constitution, Are We Really Rebels?” painted on them. When the students find they cannot enter the examination rooms, many gather in the Bo Tree Courtyard to listen to speakers, led by Seksan Prasertkul and Saowani Limmanon, who heatedly attack the government. Siriraj medical students cross the Chao Phraya river to join them. Meanwhile, at the second day of rallies at Prasanmit Teacher’s Training College, a statement is issued demanding the release of the detainees by October 15, and the promulgation of a constitution by December 10. At Ramkhamhaeng University, students begin to gather and make speeches demanding that the government release the detainees and postpone examinations.

In the afternoon, the (monsoon) rain starts to sprinkle. The Thammasat University Student Council holds an emergency session and resolves: to send a letter to the Prime Minister demanding the release of all 13 detainees; to urge the Rector to postpone examinations; to pursue the struggle non-violently; to protest day and night, and if this achieves no results, to turn to violent means. The same afternoon, 205 lecturers at Thammasat University sign a joint letter to the Prime minister urging him to “consider releasing the detainees in order to prevent the critical situation from spreading and becoming more violent.”

The government responds with Prime Minister Field Marshal Thanom Kittikajon proclaiming that Article 17 of the “Rule by Decree” will be

applied to the accused. This article gives the Prime Minister absolute powers unconstrained by any legitimate legal procedures. At the same time, the State Universities' Bureau issues directives insisting that the students strictly follow the examination timetable.

On this night, the rain falls in thick drops, but the gatherings do not disperse. Some people open umbrellas, while others cover their heads with newspapers, as they listen to speeches attacking the government, interspersed with satirical political skits. About midnight the rain becomes torrential and the air cold, so that the gatherings move from the Bo Tree Courtyard to the Grand Auditorium.

Wednesday October 10, 1973

By late morning the rain has stopped, so the students gradually move back to the Bo Tree Courtyard and read out various statements: for example, the Faculty Council of Ramkhamhaeng University opposes the actions of the government; ajarns at Chulalongkorn University urge the government to think its actions over carefully; the Faculty Council of Thammasat University asserts its view that the sincere expression of opinion for the benefit of society as a whole is a fundamental right of every citizen in a civilized country; the Bar Association declares that the charges against the 13 detainees are a “deliberate frame-up”; the Mahidol University Student Club affirms that “anyone who fights to give power back to the public is acting for the sake of the nation and of the people”; the student organization of Kasetsart University declares its intention to continue protesting until success is achieved. At the same time, the

NSCT take over official charge of the meeting from the hands of the SUTU, and issues a statement imploring the people to join the fight, for otherwise “Thailand will remain in the dark world of abusive power, with no prospects at all of seeing the bright light of justice.”

On this Wednesday, the Bo Tree Courtyard becomes the focal point of the gatherings. From noon onward, students from the Phranakhon, the Ban Somdet Jao Phraya, the Prasanmit and the Thoburi Teachers’ Training Colleges – about 1,000 in all – join the Bo Tree Courtyard assembly, followed later in the afternoon by students from the Prasanmit College of Education. Meanwhile, the news comes in that eight colleges of education across the country are going on strike from this moment on.

An important development is that high school kids and vocational students from various institutions in Krung Thep Maha Nakhon and the provinces send in representatives to announce their decision to boycott classes and examinations. Representatives from the vocational schools declare that they are joining the struggle. One boy from the Changkon Vocational School yells, “If you need any weapons, just give us the word.” On this day the crowds number more than ten thousand, spilling out of the Bo Tree Courtyard and onto the balconies of the Faculty of Liberal Arts. It is decided to move the assembly to the Football Field. The same day, the government heightens the tenseness of the atmosphere when Field Marshal Thanom Kittikajon says in an interview that evidence of communist leanings has been discovered, thereby adding to the list of charges against the 13 detainees.

Thursday October 11, 1973

At dawn, the students invite some 200 monks to the Football Field and make merit by offering them food. Then the speeches attacking the government resume. From this morning on, university and high school students from all kinds of institutions stream in, forming ever-larger orderly rows. The students at Kasetsart University boycott examinations, charter 70 vehicles, and head for Thammasat 4,000 strong. Another 33 vehicles bring in students from Jantakasem Teacher's Training College. A little later student from the Changkon Vocational School, Ramkhamhaeng University and various teacher's training college pour in. By this point the crowds have grown to 50,000 people. A spokesman, standing on a dais in front of the SUTU building, near the water tank, declares that tomorrow even the kindergarten kids will join the assembly.

In the afternoon, Field Marshal Praphat Jarusathian opens negotiations with Sombat Thamrongthanyawong, secretary-general of the NSCT, and his team, but no agreement is reached. The students demand that the government release the 13 detainees, while the government categorically insists on its determination to use Article 17 . After dark, the cabinet meets in emergency session at Suan Ruan Rudee, with Field Marshal Praphat Jarusathian at the helm.

The same night, the jam-packed mass meeting continues in a fiery spirit. The students get support of many kinds from every direction; cash contributions in the hundreds of thousands of baht, and an endless flow of cooked food and fruit. Thai students in the United States, Germany, and Australia send letters of support urging continuation of the struggle, as well as cash contributions.

Friday October 12, 1973

After three full days of nonstop rallies, the paths of all those in pursuit of liberty and democracy converge on Thammasat University. The traffic on the streets of Krung Thep Maha Nakhon, especially those leading to Thammasat University, are jammed with high school and university student demonstrators carrying placards, banners, and posters. They move in, wave after wave, from the capital and from the province, from the elementary school up to college level, from public and private institutions. As the day wears on, the crowd continues to swell; it is estimated that there are by now more than a hundred thousand protesters massed on the Football Field.

At noon, the NSCT issues an ultimatum, to the effect that : “ the government has twenty-four hours, counting from noon, October 12, 1973, to free all the detainees. If the NSCT has not received a satisfactory response by 12 noon, October 13, 1973, it will then consider taking decisive measures.”

In the afternoon, Major-General Prakob Jarumani, Director General of the Department of Public Relations, summons representatives of the press and cautions them about their reporting. He warns them to refrain from using the expression “fears of a blood bath,” and the words “hundreds of thousands” in describing the number of demonstrators. This warning is a reaction to efficient reporting in both Thai-language newspapers such as **Prachathipatai**, **Thai Rat**, **Daily News** and **Siam Rat**, and English-language newspapers such as **The Nation** and **The Bangkok Post** which have spread word about the demands for a constitution to all parts of the country in an unprecedented way, thereby arousing high school and university students in the provinces to undertake demonstrations of their own, synchronized with developments in the capital

: for example, at Chiangmai University, Khonkaen University, and Songkhla Nakharin University.

The solidarity of the hundreds of thousands of demonstrators forces the government to permit the detainees bail, and people come forward to offer it. But the thirteen prisoners refuse to accept bail from persons unknown to them. The NSCT issues a statement that the actions of the government in permitting bail, and seemingly ‘creating’ bailmen, are simply ways of evading the real issue ; it demands the prisoners’ unconditional release.

On this night the protest rallies continue, with about 200,000 people gathered in jam-packed crowds. A group of Thammasat University lecturers takes two student representatives along to Chitralada Palace, seeking an audience with His Majesty the King in order to explain the situation and the activities of the students. The same night the radio of the Department of Public Relations warns parents and guardians not to permit their children and charges to join the assembly of protesters, claiming that a certain group of students and others is preparing to use deadly weapons.

Meantime, the information section of the NSCT gets word that there has been a substantial strengthening of the military units on guard at Suan Ruan Rudee; that tanks, armored cars, and fire-engines have emerged at various places; that at the Chana Songkhram police barracks a large force of policemen has been assembled, issued with full-strength weapons and ammunition, and linked up with forces of the Metropolitan Police; that the military and the police are planning to suppress the “riots” – the military using the Eleventh Infantry Division of the Royal Guard, paratroopers from the Special Warfare Center, and tanks from the Fourth Armored Regiment of the Royal Guard; support also to come from the First Infantry Division, the Anti-Aircraft Artillery Division,

and the police (using units from the Metropolitan Police's Special Suppression Center at Bangkhaen).

Saturday, October 13, 1973.

This is the day when the NSCT's ultimatum expires, a day which everyone is anticipating with anxiety and excitement. From nightfall to dawn the protests, rallies, and speeches continue, interspersed with songs, skits, and poetry readings. At about 5 a.m., Sombat Thamrongthanyawong and the NSCT committee members lead the singing of the National Anthem and swear to the assembled crowds that they revere the Nation, the Religion, the King, and the Constitution. During the morning hours the high school kids and college students, together with the general public, jam Thammasat University to the point of spilling out into the surrounding area. Everyone is waiting for the noon hour to strike.

At this point Seksan Prasertkul, the student leader specially tasked with heading the demonstration activities declares that : "Dear brothers and sisters of the Thai nation, we have given the government a long time-five days and five nights without closing an eye, enduring the heat by day and the cold dew by night, in demanding our rights, but the government's response has been to ignore us. Our 24-hour ultimatum is now almost up. Are you all now ready? Ready to take decisive measures against the two bloodsucking families?"

"Finally ... exactly at 12 noon, October 13th, everyone stood up, ready to move out to face all eventualities that might arise. The Central Committee led the masses in prayer and in singing the National and Royal Anthems, which was followed by thunderous applause and roars of 'Victory!' "

“The marchers poured out of Thammasat University in an orderly fashion according to a well-prepared plan. The Commando Unit pushed through the crowds to take up the spearhead position, along with an all-female unit bearing flags.”

(*Saman Lueadwonghad, “Day of Joy”*)

At 12.30 the command car “began to double back. The women’s volunteer units bearing the National Tricolor moved out, followed by ordered rows of other women volunteers carrying the Dhamma Chakra Banner and portraits of the Royal Family... Then came the Bear Unit and the Chairuamphon Dare-To-Die Unit...equipped with rice bags and chili-peppers to deal with police dogs, and with grappling hooks and plastic ropes to clear away any obstacles. At the rear of the procession were vehicles carrying water, plastic bags, and face-towels, for protection against tear gas.”

(*Phumsan Rotloetchanya, “Day of Joy”*)

“Now the command car moved out ... The Kanok 50 Unit followed as protection, and the throngs flowed out of the Football Field in their wake ... They left the Football Field, with orderly lines from the left and right of the field taking turns to pass underneath the Dome Building. By 2:00 p.m. still less than half of the crowd had managed to exit from the Football Field ... The flood of humanity washed across Thammasat University like a mountain torrent, pouring out of the Football Field, clogging the passageway under the Dome Building, then wheeling right onto the main street in a vast column ... in endless waves from 12:30 to 3:30 p.m.” the throng leaves the University by passing beneath the Library through the Sun Gate; then skirts the base of Phra Pinklao Bridge, before entering Ratchadamnoen Avenue. From there it

crosses the bridge over the Phanphiphopila Bridge, heading for the Democracy Monument. It is estimates that the number of students and the general public has now reached half a million, and the scene is transmitted by television on channels 4 and 7.

The march is carefully organized such that the demonstrators in the vanguard proceed five abreast, bearing symbols of the Nation, Religion, and the King, in support of the demands for a constitution. There are also 13 small pickup trucks, including the command car at the center followed by an ambulance, an amenities truck, a food-truck and a van carrying electrical, sound, and lighting equipment, as well as a rearguard truck.

Strict security measures are taken to safeguard the gigantic demonstration, because of periodic reports coming in the there will be attempts at repression by groups of military and plainclothes police. Students from the vocational schools are detailed to handle security, and divide up into ten units, namely the Commando Unit, the Bear Unit, the Wild Cog Unit, the Cog and Wheel Unit, the Safe Unit, the Kanok 50 Unit, the Vishnu Unit, the Elephant Unit, the Yellow Tiger Unit and the Jod Unit.

The whole day long, as the jostling throngs move along Ratchadamnoen Avenue, representatives of the NSCT hold their final discussions with Field Marshal Praphat Jarusathian. When he tells them that the 13 detainees will be released and a constitution prepared within the year, they proceed to an audience with His Majesty between 4:20 and 5:20 p.m.

At 5:30 p.m. Seksan Prasertkul, head of the Demonstration Action Unit orders the demonstrators to move from the Democracy Monument to the parade ground by the Equestrian Statue of Rama V. Meanwhile the members

of the NSCT hold a further meeting with Field Marshal Phraphat Jarusathian to put their joint agreement in writing.

At 8:00 p.m. the National Radio broadcasts an announcement that the Government has accepted the proposals of the NSCT, is prepared to free the arrestees, and will promulgate a new constitution in the coming year. Representatives of the students and His Majesty attempt to persuade the hundreds of thousands of demonstrators to disperse. Everywhere the atmosphere is marked by difficulties of coordination, tension, and various rumors hostile to the student leaders. The Department of Public Information announces that “a certain group of students or other persons are preparing to use deadly weapons on October 13, 1973.” At 10:00 p.m. a further announcement declares that : “At this point it appears that there is a group of non-student are exploiting the anti-government rallies and inciting people to further chaos.” At 11:30 p.m Phiraphon Triyakasem, chairman of the SUTU, whispers to Seksan Prasertkul that the NSCT members who had an audience with His Majesty have lost their lives. Thus, around midnight, Seksan Prasertkul orders the demonstrators to march out from the parade ground by the Equestrian Statue of Rama V towards Chitralada Palace, in hopes that they can “rely on His Majesty’s *barami* for protection.” It is now near midnight.

Sunday, October 14, 1973.

After midnight of October 13, the high school kids, college students, and general public who have been protesting for several days now, gather in the vicinity of Chitralada Palace in huge, massed throngs to “seek the protection of His Majesty.” Then, at about 5:00 a.m., just as they are starting to disperse, the

violence commences. Choetsakun Meksiwan, a journalist, who both witnessed the event and lost an eye thereby, offers the following account. By the front of Chitralada Palace where Rama V Street adjoins Ratchawithi Avenue, Police Colonel Wasit Detkunchorn, representative of His Majesty,

“read out the Royal Instruction for the people to hear. When he had finished, the people began to disperse in accordance with His Majesty’s wishes... A group of vocational students, who formed the Dare-To-Die Unit, almost all of them armed with sticks and water pipes, had laid down their weapons and destroyed their Molotov cocktails. But as the crowds were headed home along Ratchawithi Avenue, they were intercepted by Police Commandos. These policemen were equipped with nightsticks, wicker shields, and teargas guns ... under the command of Police Lieutenant-General Monchai Phankhongchuen (Deputy Director-General of the Police) and Police Major-General Narong Mahanon (Commander of the Metropolitan). Once the people realized... that they were not going to be allowed to leave quietly, they reacted by hurling wrapped bags of food at the police... Someone in the trapped throng threw a length of wood and wounded a policeman. Not ten minutes later, two Anti-Riot Police cars equipped with sirens, along with Anti-Riot and Metropolitan police equipped with crash-helmets, were launched against the crowd.... Among those wielding cudgels to beat the people, including women and children, were two police officers notorious from the Thung Yai Affair... It was from this point on that the bloodshed began, arousing the vengeance of the people. When they saw one young female student shoved into the canal, another collapse from the effects of teargas, those who could escape scrambled over the wall into the zoo, and used the stones there to hurl at the police. Still others charged into Chitralada Palace where the Royal Pages had opened the gates... The clash

lasted about 15 minutes, from about 6:30 to 6:45.” (Choetsakun Meksiwan, “*Dawn Breaks at Chitralada Palace*,” in “**Day of Joy**”).

Beyond all expectations, the minor clashes by Chitralada Palace spread rapidly and widely. The government uses the military and the Anti-Riot Police to suppress violently the protesting public. The high school kids and college students, together with the general public, respond by causing chaos, breaking into and destroying various buildings regarded as symbolic of the power of the despotic clique – including the offices of the Department of Public Relations, which has consistently issued distorted information, as well as various police posts.

From 10:00 a.m. on, the government issues proclamations at repeated intervals, accusing a group of students of breaking into Chitralada Palace and there carrying out sabotage. At the same time rumors circulate that one of the women bearing the Tricolor on the day of the Great Demonstration has died as a result of a police beating, and that a little boy drowned when he was kicked and shoved into a moat. These rumors make the assembled throngs very angry and thirsty for revenge. The situation becomes increasingly violent.

The government dispatches the military and the police, supported by tanks and helicopters, to suppress (the uprising). For ten hours there are clashes and bloodshed the length of Ratchadamnoen Avenue, in Thammasat University, and in Banglamphu. A general curfew is proclaimed for between 10:00 p.m. and 5:30 a.m. All schools and educational institutions in Krung Thep Maha Nakhon, Nonthaburi, and Samut Prakan are ordered closed. The government declares the environs of Thammasat and Silpakorn universities a danger zone, and prepares a vast razzia.

At 2:00 p.m. the offices of the State Lottery and the BIFGO are burned down. The students and the public fight on unyieldingly. Some seize buses and use them to ram the tanks, but are shot dead. The whole time, the wounded are carried across the Chao Phraya river for treatment at Siriraj Hospital.

(ลาวเฉียง)

คึกคักหนักแน่นดังแผ่นผา
กลมเกลียวแกลั่วกล้าสดใส
ฟันเฟืองฟาดฟันบรรลัย
กนกห้าสิบให้ชีวิตพลี

(สร้อย)

เจ้าหนุ่มเจ้าสาวเอย เจ้าเคยแล้วหรือยัง (ซ้ำ)
ตายเพื่อสร้าง ตายเพื่อสร้างเสรี
มือเปล่าตีนเปล่าก้าวหน้า
ยอมให้เงินฆ่าไปเป็นผี
ถือหลักศักดิ์สิทธิ์เสรี
พูดกันดีดีแล้วตั้งนาน

(สร้อย)

เจ้าหนุ่มเจ้าสาวเอย เจ้าเคยแล้วหรือยัง (ซ้ำ)
ตายเพื่อสร้าง ตายเพื่อสร้างเสรี
กดขี่ข่มเหงกะเนงร้าย
เผด็จการก้าวทำลายเสียทุกด้าน
ชวานาเป็นศพกบดาน
ชาวบ้านเป็นซากยากรจน

(สร้อย)

เจ้าหนุ่มเจ้าสาวเอ๋ย เจ้าเคยแล้วหรือยัง (ซ้ำ)
ตายเพื่อสร้าง ตายเพื่อสร้างเสรี
มือเปล่าตีนเปล่าหัวหาญ
แกว่งกระบองคลุกคลานกลางถนน
นี่คือพลังของประชาชน
ทุกคนสืบเลือดบางระจัน

(สร้อย)

เจ้าหนุ่มเจ้าสาวเอ๋ย เจ้าเคยแล้วหรือยัง (ซ้ำ)
ตายเพื่อสร้าง ตายเพื่อสร้างเสรี
มาเถิดมาสร้างเมืองใหม่
สร้างประเทศเราให้เป็นสวรรค์
ใครมาข่มเหงรังแกกัน
ประชาชนเท่านั้นลุกฮือเลย

(สร้อย)

เจ้าหนุ่มเจ้าสาวเอ๋ย เจ้าเคยแล้วหรือยัง (ซ้ำ)
ตายเพื่อสร้าง ตายเพื่อสร้างเสรี

(สุจิตต์ วงษ์เทศ “กล่อมวีรชน” แต่งให้วงดนตรีเจ้าพระยา
ทำนองขับพระลอเลียงน้ำ รัชวาคม 2516)

At 6:10 p.m. Field Marshal Thanom Kittikajon announces his
resignation as Prime Minister.

At 7:15 p.m. His Majesty speaks over radio and television, part of his speech reading as follows : **“Today has been a day of great tragedy.... There have been (armed clashes) and people wounded. Violence has spread throughout the capital to the point of anarchy...Thai have been killed by fellow-Thai,”** and requesting all sides to refrain from further violence, and appointing Professor Sanya Thammasak, Rector of Thammasat University, Privy Councillor, and president of the Buddhist Association of Thailand, as the new Prime Minister.

At 11:00 p.m. The Princess Mother goes on television to speak of her anxiety, and at 11:30 p.m. the new Prime Minister Professor Sanya Thammasak follows, urging all parties to help restore order, and promising a new constitution within six months.

Yet at midnight, Field Marshal Thanom Kittikajon, in his function as Supreme Commander of the Armed Forces, is still issuing an announcement that there are certain people “attempting to make use of another evil political doctrine to overthrow democracy”, and therefore is calling on “all responsible officials to perform their duties to the utmost” – i.e. to continue the suppression of the high school kids, college students and the people.

Throughout this same night there continue to be clashes between the police, the high school students and the people at the Phan Fa headquarters of the Metropolitan Police. The latter hunker down for action at the offices of Thai Airways and at Phrakan Fort. Tens of thousands of people are still gathered around the Democracy Monument. The NSCT’s leadership is handicapped by lack of adequate communication; furthermore, rumors circulate of the deaths of various people, including Seksan Prasertkul and Saowani Limmanon. The upshot is the formation of temporary “Thai People’s Center” to coordinate

actions and calm the situation. One of the leaders in this effort is Jiranan Phitpricha. All night long there are sounds of scattered gunfire and the sky over Ratchadamnoen Avenue glows red, with clouds of smoke swirling up here and there. The struggle for liberty and democracy continues throughout the night.

Monday, October 15, 1973.

All night long the high school kids, college students, and the people continue their mass vigilance at the Democracy Monument. The warnings and threats of the government have no effect. On the contrary, huge numbers of people continue to leave their homes and join the throng. The government announces that all government offices and banks will be closed today in view of the emergency.

At the same time, the high school kids and college students, as well as the public, continue their struggle indomitably. There are local uprising in various parts of the capital and the provinces. In particular, at the Phan Fa headquarters of the Metropolitan Police and the Nangloeng Police Station, the students and the people spend the whole night breaking into buildings and burning them down.

Yet the fact that Field Marshal Thanom Kittikajon, though resigning as Prime Minister, continue to hold the post of Supreme Commander of the Armed Forces, and exploits this military post to continue suppression of the high school kids, college students and the people, and the announce that the communist rebels have sent armed units in disguise to the capital – thereby showing clearly an intent to create lies, hatred and vengeance – arouses in

the resistance the force to continue the struggle, no matter what the cost in wounds and lives.

However, the attempt by the Thanom-Praphat-Narong ruling clique to suppress the opposition by violent and brutal means, deploying tanks, helicopters, heavy field artillery and hundreds of soldiers and policemen, also creates a deep rift in the government. Among those opposed to the policy of violent suppression are Army Commander General Krit Sivara and the top brass of the air force and the navy. It is these men who compel Field Marshal Thanom Kittikajon to resign as Supreme Commander, and eventually force Thanom-Praphat-Narong to flee the country. Thus the crisis is quite suddenly resolved with the 6:40 p.m. announcement that the trio have gone abroad.

Among the young men and women who left their homes to participate in the historic changes wrought by the events of October 1973, there were some who never returned, some who returned maimed and disabled, and others who came back with new sensibilities. During the period October 14-15th, no less than 77 people were killed and 857 wounded.

Among the fallen heroes, none more deserves to have his name inscribed in the pages of Siam's political history than Jira Bunmak. When he was shot dead in front of the offices of the Department of Public Relations, his comrades-in-arms retrieved his body, and surrounded it with their own, some vowing revenge, some weeping, some prostrating themselves by the lifeless corpse, some raising a flag stained with his blood in witness. Then the body was wrapped in the national flag. With garlands round the neck, and borne across Phra Pinklao Bridge to the Ban Khaek intersection across the Chao Phraya River in Thonburi for all the people to witness.

Jira Bunmak, a graduate of the Prasanmit College of Education, was studying for his M.A. at NIDA. On October 14, “he went out with his son to buy some toys, clothes, and food... came home and bathed the child ... and listened to the radio with his little boy... As he listened, he grumbled over and over : ‘It’s not true; the Department of Public Relations is broadcasting distortions of the truth when they say that the kids are creating riots and breaking in to seize Chitralada Palace – everyone reveres His Majesty deeply, so why would they seize Chitralada Palace ? What they should seize is the Department itself...’

So Jira got up, found his pants and put them on, slung a shirt over his shoulder, and put on his shoes. His little son burst into tears and ran to hug his father, begging to go out with him...

When Jira arrived at his destination, he distributed oranges to the Changkon vocational school students, and urged them to not to go on in, not to make trouble with the soldiers, but rather to keep calm and eat the oranges first. He also asked them to give him their flag, and said he would go and talk to the troops himself...

With the flag in his hands, he then set off toward the troops manning the tanks and surrounding them. As he drew near, he called out to them :

‘Soldiers, don’t shoot the schoolchildren! They have no weapons! They are Thai like you! Thai soldiers should keep calm! Trust me!’

But as he spoke the soldiers harshly prepared themselves to fire.

Jira continued forward on his way. The soldiers told him to halt, saying that if he advanced they would shoot. But Jira strode on, calling out “Be calm, don’t harm the kids or me, I’m here with good intentions and in peace.”

With that, he took some oranges out of his bag and held them out for all to see, and then made as if about to throw them to the troops, calling out : “Be calm, keep calm, we can sort things out if we talk, have some oranges and you’ll feel relaxed.” Then he threw the oranges towards the soldiers. At that moment the M-16 automatic rifles roared, and Jira fell to the ground. His legs twitched three times, then ceased to move. His bright blood spread out around him. Then a young student came forward to dip a flag in Jira’s blood.”

On October 14-15, 1973 young heroes left their homes and walked into history and legend, long to be remembered in this land of ours.

กางปีกหลีกบินจากเมือง	เจ้านกสีเหลืองจากไป
เจ้านินไปสู่เสรี	บัดนี้เจ้าชีวาวย สือ...สือ...
เจ้าเหิรไปสู่ห้วงหา	เมฆขาวถามเจ้าคือใคร
อาบปีกด้วยแสงตะวัน	เจ้าฝนถึงโลกสีใด สือ... สือ...

(Speaks)

Do you remember what happened on October 14-15...

Do you remember the stains of blood, the stains of tears... and the nightmare ?

Our heroic young men and women ?

Dying in the midst of a hail of bullets and tear gas,

As they held out their two empty hands calling for liberty.

And now, I ask that we be still and silent for a moment

And remember our comrades who are gone

At the least so as to serve as a reminder

And a source of strength for those will fight on...

จบบินไปเถิดคนกล้า	ความฝันสูงค่ากว่าใด
เจ้าบินไปจากรวงรัง	ข้างหลังเขายังอาลัย
กางปีกหลีกบินจากเมือง	เจ้านกสีเหลืองจากไป
เจ้าคือวิญญาณเสรี	บัดนี้เจ้าชีวาวาย

(วินัย อุทฤษณ์ “นกสีเหลือง”)

Written by Charnvit Kasetsiri, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, September 2536 (1993), as a video script for the October 14 Event, with English summary by Benedict Anderson, Cornell University.

ประวัติ CV:

Charnvit Kasetsiri

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (ศ.พิเศษ ดร.) เป็นอาจารย์ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกิดปี 2484 (1941), สำเร็จการศึกษา ปริญญาตรี ทางการทูต (เกียรตินิยมดี) จากคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ 2506 (1963) สำเร็จปริญญาโท Diplomacy and World Affairs, Occidental College, Los Angeles 2510 (1967)

และปริญญาเอก Southeast Asian History, Cornell University 2515 (1972)

ผลงานวิชาการวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก The Rise of Ayudhya and a History of Siam in the 14th and 15th Centuries ได้รับการตีพิมพ์โดย Oxford in Asia ปี 2519 (1976)

ชาญวิทย์ รับราชการ ภาควิชาประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ระหว่าง ปี 2516-2544 (1973-2001) และเป็นผู้ก่อตั้งโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ในปี 2543 (2000)

ชาญวิทย์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2537-2538 (1994-1995) และตำแหน่งคณบดี คณะศิลปศาสตร์ มธ 2534-2537 (1991-1994) และเป็นผู้ก่อตั้ง โครงการปริญญาตรี เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มธ 2542 (1999)

มีผลงานเขียนเป็นหนังสือ และ บทความจำนวนมาก ประมาณ 200 ชิ้น ผลงานส่วนใหญ่ในระยะหลังเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์การเมือง ไทย และเพื่อนบ้านอาเซียน

ชาญวิทย์ ได้รับดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จาก มหาวิทยาลัย มหาสารคาม 2547 (2004) และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 2554 (2011) เข็มทองเกียรติยศ ประจำปี 2552 (2009) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ได้รับรางวัล “ศรีบูรพา” 2552 (2009) กับรางวัล Fukuoka Academic Prize ปี 2555 (2012) จากประเทศญี่ปุ่น กับรางวัล DCAS 2557 (2014) (Distinguished Contributions to Asian Studies) จาก the Association for Asian Studies สหรัฐอเมริกา

Charnvit Kasetsiri is a Professor Emeritus of Thammasat University, Bangkok, Thailand, born 1941; he is a prominent historian and Thai Studies scholar.. After obtaining his bachelor's degree in Diplomacy with Honor from Thammasat, 1963, he pursued his 1967 M .A. in Diplomacy and World Affairs at Occidental College , Los Angeles, California , under a Rockefeller scholarship and his 1972 Ph.D. in Southeast Asian History at Cornell University.

His thesis: The Rise of Ayudhya and a History of Siam in the 14th and 15th Centuries, was published by Oxford in Asia, 1976. He served as Lecturer of History at Thammasat from 1973-2001 and founded, in 2000, the Southeast Asian Studies Program.

He was the President of Thammasat University in 1995-96. He has written approximately 200 articles and a number of publications on Thai and Southeast Asian History. He has launched a ‘Siam not Thailand’ campaign to rename the country as to reflect the reality about its ethnics, languages and cultural identities.

His latest works deal with questions of war and peace and good ASEAN neighbor relations, especially between Thailand and Cambodia. He is a co-author, along with Pavin Chachavalpongpun (Kyoto) and Pou Sothirak (Phnom Penh), ‘Preah Vihear: A Guide to the Thai-Cambodian Conflict and Its Solutions’, 2013. He also published his collected works in Studies in Thai and Southeast Asian Histories, Textbooks Foundation, Bangkok, 2015

Charnvit has been awarded with a Fukuoka Academic Prize 2012, Japan, and the DCAS 2014 (Distinguished Contributions to Asian Studies) by the Association for Asian Studies, USA.